

ZBIÓR
RAPORTÓW NAUKOWYCH

Aktualne naukowe badania.
Od teorii do praktyki

Белостóк
30.03.2014 - 31.03.2014

Część 3/1

СБОРНИК
НАУЧНЫХ ДОКЛАДОВ

Актуальные научные исследования.
От теории к практике

Białystok
30.03.2014 - 31.03.2014

Часть 3/1

УДК 37
ББК 94
Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103
e-mail: info@conferenc.pl

Cena (zl.): bezpłatnie

Zbiór raportów naukowych.

Z 40 Zbiór raportów naukowych. „Aktualne naukowe badania. Od teorii do praktyki», (30.03.2014 - 31.03.2014) - Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2014. - 88 str.

ISBN: 978-83-64652-22-6 (t.3/1)

Zbiór raportów naukowych. Wykonane na materiałach Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji 30.03.2014 - 31.03.2014 roku. Białystok.
Część 3/1.

УДК 37
ББК 94

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane.

Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów.

Pisownia oryginalna jest zachowana.

Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

Obowiązkowym jest odniesienie do zbioru.

Warszawa 2014

ISBN: 978-83-64652-22-6 (t.3/1)

"Diamond trading tour" ©

SPIS /СОДЕРЖАНИЕ

SEKCIJA 13. PEDAGOGIKA. (ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ)

ТОМ № 1

1. Корницька Ю.А.	5
ПРИНЦИПИ ГУМАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА	
2. Овчарук В.В.....	8
ВІДНОШЕННЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО ВНЗ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ	
3. Іноземцев В. А.....	13
ЄДНІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО І ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ	
4. Максименко Н.Б.	17
СИСТЕМА НАВЧАННЯ РІДНОЇ МОВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ К.Д.УШИНСЬКОГО	
5. Проць Р. О.....	20
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ НА ЗАСАДАХ ЕТНОПЕДАГОГІКИ У ПРОЦЕСІ ДОПРИЗОВНОЇ ПІДГОТОВКИ	
6. Гоголь-Саврій М. В.	25
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ-КЛАСНИХ КЕРІВНИКІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІ ШКОЛИ УКРАЇНИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	
7. Толкачова А. С.	28
СУЧАСНА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА-ІНТЕРНАТ: ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ	
8. Воронка М.І., Шило Т.	30
ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	
9. Курилович А. Ю.....	32
ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ	
10. Салига Н.	36
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ОСВІТИ НА ПРИКАРПАТТІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ-ПОЧ.ХХ СТ.	
11. Коваленко О.Ю.....	39
ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ MOODLE В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	

12. Алёхина К., Стельмах Н.В.....	44
ЭЙДЕТИКА КАК МЕТОД РАЗВИТИЯ ПАМЯТИ ДЕТЕЙ	
13. Котьяк В.В.	48
STARTEXAM – ТЕСТИРОВАНИЕ ЗНАНИЙ В ОБЛАКАХ	
14. Федорук Г. Н.	53
ВЛИЯНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ НА ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ	
15. Бондаренко Ю.І., Денефіль О.В., Потіха Н.Я., Сатурська Г.С., Чарнош С.М.	59
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПАТОЛОГІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ У ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМ. І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР	
16. Лебедев В.О., Аверина Л.С.....	61
СТРУКТУРА ЕЛЕКТРОННОГО ПІДРУЧНИКА З ДИСЦИПЛІНИ «ХОРОВЕ ДИРИГУВАННЯ»	
17. Найдиш А.В., Чеченко О.О.	64
ЗНАЧЕННЯ ТА ПЕРЕВАГИ ЕЛЕКТРОННОГО КАТАЛОГУ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО КОНТЕНТУ	
18. Денисова Л.О.	66
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ТУРНІРНИХ ЗМАГАНЬ ЗА ДЕБАТНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ (ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ)	
19. Гречановська О.В., Лішун О.Д.	69
ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОБОТІ ГУРТКІВ МИСТЕЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ В ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.	
20. Бельчев П.В., Кусакін А.О., Окса М.М.	75
ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ ОСВІТИ	
21. Голуб О. В.....	79
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ»	
22. Саварин Т. В.	82
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ НАВЧАННІ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ	
23. Кулікова Л. А., Харченко Т. І.....	84
ІНТЕНСИФІКАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ	

Корницька Ю.А.

Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри АМГС № 3 ФЛ

Національний технічний університет України «КПІ», Україна

ПРИНЦИПИ ГУМАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА

Ключові слова: виховний процес, технічний ВНЗ, соціальні цінності, гуманізація, основні принципи, студенти, взаємодія, куратори

Key words: humanization, pedagogical conditions, education, technical university, social values, principles, students, interaction, group supervisors

Демократичні перетворення в українському суспільстві пов'язані насамперед з формуванням принципово нових соціальних відносин та зміною пріоритетів. За цих умов актуалізується необхідність виховання людини вільної, творчої, здатної безперервно самовизначатися не тільки і не стільки за цілями діяльності, скільки за загальнолюдськими цінностями. Вагома роль у сприянні становленню такої особистості належить вищій освіті.

Сучасна вища школа має формувати у студентів системні уявлення про сучасний світ, його цінності, забезпечувати успішну самореалізацію особистості у період навчання й після його завершення, визначення ціннісних орієнтирів та здатності керуватися ними у власній життєдіяльності та взаємодії з іншими людьми. Йдеться про виховання у майбутніх фахівців соціальних цінностей – керівних принципів, які детермінують головне і відносно постійне ставлення до світу, інших людей, самих себе, допомагають оцінювати суспільні події та явища, визначатися з моделями соціальної взаємодії і соціальної поведінки [2, с. 14].

Ефективно вирішити завдання з виховання у студентів соціальних цінностей за допомогою проголошення чи нав'язування певних позицій не можливо. Досягти належного результату можна лише завдяки гуманізації середовища, тобто покладання в основу його життєдіяльності соціально сприятливих міжособистісних відносин [1, с. 3]. Такі відносини дають студентам змогу «набути досвіду аналізу і вирішення соціальних, моральних дилем», що, своєю чергою, сприяє «реструктуруванню колишніх образів, уявлень, формулюванню нових висновків і виробленню нових ідей, згідно з якими студенти приймають рішення щодо ... подальшої поведінки» [3, с.11].

Гуманізації виховного середовища сприяє запровадження низки принципів як загальних вимог до його функціонування. Принципи детермінують спрямованість виховної діяльності, зумовлюють перетворення закладеного в ній змісту на індивідуальні надбання студентів. До таких принципів відносимо: принцип системності, принцип демократизації, принцип тісного зв'язку виховання із соціальною дійсністю, принцип культуровідповідності та принцип поєднання цілеспрямованої виховної діяльності з ініціативою та самостійністю студентів. Розглянемо наведені принципи та їх роль у виховному процесі більш детально.

Принцип системності – є ключовим, оскільки дає змогу забезпечити ціліс-

ність виховної роботи, виділити системоутворюючі фактори, встановити зв'язки між ними, визначити стійкі та змінні елементи виховної системи. Запровадження цього принципу дає змогу поєднати у виховному процесі розрізнені виховні впливи, узгодити їх і спрямувати на досягнення визначеної мети, поставлених завдань [2, с. 103].

Принцип демократизації виховання – орієнтує на усунення авторитарності у відносинах викладачів і студентів; забезпечує підтримку становлення кожного студента як вищої соціальної цінності, виховання у нього усвідомленого взаємозв'язку між ідеями свободи, правами людини та відповідальністю за власні дії, розвиток індивідуальності та суб'єктності. Цей принцип передбачає затвердження рівних можливостей для студентів у навчально-виховному процесі, встановлення атмосфери взаєморозуміння, довіри і взаємодії, створення умов для активної діяльності студентських організацій [2, с. 104].

Запровадження принципу тісного зв'язку виховання із соціальною дійсністю передбачає вироблення програми дій, яка забезпечуватиме формування у студентської молоді навичок пошуку сфери застосування своїх знань про найістотніші суспільні процеси, організацію власної життєдіяльності. Значущість цього принципу визначається повсякденною необхідністю орієнтації у потоці інформації, осягнення сутності подій і явищ, що мають місце в сучасному суспільстві і безпосередньо впливають на буття індивіда.

Принцип культуровідповідності – орієнтує на розгляд виховання крізь призму культури, розуміння його як процесу, що відбувається в певному культурному середовищі, що репрезентує відповідні духовні, моральні, соціальні цінності. На рівні кураторів академічних груп цей принцип передбачає утвердження ставлення до студентів як до суб'єктів життєдіяльності, здатних до культурного саморозвитку; на рівні студентів реалізація цього принципу передбачає ставлення до куратора як до посередника між ними і культурою, усвідомлення важливості дотримання спадкоємності поколінь, основних соціокультурних цінностей у власній життєдіяльності та відносинах з іншими людьми.

Принцип поєднання цілеспрямованої виховної діяльності з ініціативою та самостійністю студентів – передбачає подолання бар'єру між викладачем і студентами через виваженість його рішень, підходів до розв'язання наявних у студентському середовищі проблем, стимуляцію взаємодії студентів, належне сприйняття і прийняття проявів ініціативи з боку студентів. Цей принцип базується на виявленні побажань, пропозицій студентів і всебічному їх урахуванні при розробці та проведенні виховних заходів; орієнтує на вибодову такого стилю відносин зі студентами, який би пробуджував їх внутрішні сили, розвивав самостійність і прагнення до прояву себе в різних видах діяльності [2, с. 106].

Література

1. Балл Г. О. Внутрішня свобода особи і особистісна надійність у контексті гуманізації освіти / Балл Г. О. // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. – № 9. – С. 1–7.
2. Корницька Ю.А. Виховання соціальних цінностей у студентів технічних виш

дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.07 /Корницька Ю. А. – К., 2011. – 218 с.

3. Равчина Т. Громадянські й особистісні цінності студентів: педагогічний аспект розв'язання конфлікту / Равчина Т. // Вісник Львівського ун-ту. Серія педагогічна. – 2006. – Вип.21. – Ч.2. – С. 3–15.

ВІДНОШЕННЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО ВНЗ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Ключові слова/Key words: студент/student, технічний ВНЗ/ technical institute of higher, здоров'я/ health, здоровий спосіб життя/ healthy lifestyle, анкетування/questionnaire.

Постановка проблеми. На протязі останніх десятиліть особливо гостро постає проблема людини та її здоров'я, оскільки саме стан здоров'я є показником духовного, соціально-економічного та медико-біологічного добробуту населення, рівня розвитку та цивілізованості країни. Не викликає сумнівів необхідність диференційованого підходу до формування здорового способу життя в різних верствах населення і соціальних групах, однією з яких є студентство. Це одна з найбільш кількісних груп в соціальній структурі населення і найбільш активна частина молоді. Студентство є не тільки джерелом поповнення кваліфікованих кадрів, але й саме складає досить численну та важливу соціальну групу.

Проблему здорового способу життя в Україні сьогодні розглядають як одну з найважливіших умов виживання та процвітання нації, адже так склалося, що в умовах складного економічного становища наша країна посідає одне з останніх місць у Європі за показником здоров'я населення, яким є середня очікувана тривалість життя. Однією з причин зниження рівня здоров'я є відсутність ефективних освітніх програм, спрямованих на формування у молоді культури здоров'я та сприяння профілактиці захворювань.

Тому, останнім часом зростає увага до здорового способу життя студентів, адже низький рівень їх рухової активності впливає на життєздатність систем і функцій організму, а це є основою профілактики захворювань. Також це пов'язано із стурбованістю суспільства здоров'ям спеціалістів, яких готує вища школа.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здоров'я — безцінне надбання не тільки кожної людини, але і всього суспільства. При зустрічах, розставаннях із близькими і дорогими людьми ми бажаємо їм доброго і міцного здоров'я, тому що це — основна умова і застава повноцінного і щасливого життя. Здоров'я допомагає нам виконувати наші плани, успішно вирішувати основні життєві задачі, переборювати труднощі, а якщо прийдеться, то й значне перевантаження. Добре здоров'я, що розумно зберігається і зміцнюється самою людиною, забезпечує їй довге й активне життя.

На сучасному етапі навчання і виховання молоді особлива увага приділяється проблемам здоров'я і здорового способу життя (ЗСЖ) молоді. Вищі навчальні заклади цю проблему вирішують завдяки оновленню відповідних педагогічних технологій, форм, засобів, змісту і методики навчання. Так, науковцями зазначаються

різноманітні шляхи та умови формування здорового способу життя у молоді [1, 2, 3, 4] та ін..

Наукові дані свідчать про те, що більшість людей при дотриманні ними правил здорового способу життя, мають можливість жити до 90 років і більше. Однак, на жаль, багато людей не дотримуються самого найпростішого, обґрунтованою наукою, здорового способу життя. Одні стають жертвами малорухомості (гіподинамії), що викликає передчасне старіння, інші зайвою їжею йдуть до неминучого у цих випадках розвитку ожиріння, склерозу судин, а в деяких — цукрового діабету, треті не уміють відпочивати, відволікатися від виробничих і побутових турбот, вічно неспокійні, нервові, страждають безсонням, що в остаточному підсумку приводить до численних захворювань внутрішніх органів. Деякі люди, піддаючись пагубній звичці до паління й алкоголю, активно скорочуючи при цьому своє життя.

Тому дуже важливим елементом у збереженні власного здоров'я є компетентність особи у питаннях здоров'я та шкідливості тих чи інших чинників і звичок.

Вивчення проблеми формування здоров'язбереження під час навчання студентської молоді, передбачає здійснення історико-методологічного аналізу і конкретизацію основних дефініцій, які складають понятійно-термінологічний апарат. Такими науковими поняттями є терміни «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «здоров'язбереження».

Різні аспекти вирішення проблеми здоров'язбереження та здорового способу життя висвітлювалися науковцями Канади, США, Великобританії, Швеції, Японії, які акцентували свою увагу на проблемі гіподинамії та на важливості фізичної активності і її взаємозв'язку з якістю життя (М. Karloven, P. Clarke, K. Cooper, U. Larsson, A. Shibata і інші).

У вітчизняних педагогічних дослідженнях особлива увага приділяється теоретичним і практичним аспектам ціннісного ставлення до здоров'я (Петленко В.П., Давиденко Д.Н., Іванюшкін А. Я.), здорового способу життя (Волков В.Ю., Раєвський Р.Т.), різним аспектам формування культури здоров'я майбутніх фахівців у навчальному процесі фізичного виховання (Бєлих С.І., Кириченко Т.Г., Яковлев В.М.) та здоров'язберігаючої компетентності студентів засобами фізичного виховання (Д. Воронін, Борисов М.М., Грицюк Л. К., Лякішева А. В.) та ін.

Тому, *метою даної статті* є аналіз відношення студентів технічного вузу, на прикладі Вінницького національного технічного університету, до здорового способу життя та занять з фізичної культури, а також визначення сформованості знань відносно здоров'язбереження.

Виклад основного матеріалу. Студентський вік характеризується інтенсивною роботою над формуванням своєї особистості, вивченням стилю поведінки. У студентському віці завершується фізичне дозрівання організму. Цей період характеризується розвитком фізіологічних потенціалів (максимальна реактивність організму, оптимальні рівні артеріального тиску та ін.). До 17- 18 років процес всебічного вдосконалення рухової функції близький до завершення. Одночасно спостерігається збільшення максимальних показників сили, швидкості рухів та інших показників, що свідчить про розвиток рухового апарату [14,15]. Молоді люди в цей період володіють величезними можливостями для навчання, громадської діяльності. Тому фізична культура і спорт стає дійсно найважливішим засобом зміцнення здоров'я, при-

родною біологічною основою для формування особистості, ефективного навчання, успішної суспільної діяльності [16]. Формування здоров'я успішно може проходити в умовах організації здорового способу життя.

Здоровий спосіб життя – це комплекс оздоровчих заходів, що забезпечують гармонійний розвиток, зміцнення здоров'я, підвищують продуктивність праці. Здоровий спосіб життя – це спосіб життя окремої людини з метою профілактики хвороб і зміцнення здоров'я. За таких умов стан здоров'я студентів змінюється і однозначно покращується. Стан здоров'я визначають впливом багатьох факторів. Але до умов, що дозволяють зберегти здоров'я, без сумніву, необхідно віднести і фізичну культуру. Не слід вважати, що заняття фізичною культурою і спортом автономно гарантують відмінне здоров'я. Обов'язковою умовою здорового способу життя студента є відмова від вживання алкоголю, паління, наркотиків.

Відношення до ЗСЖ та занять з фізичної культури, а також визначення сформованості знань відносно здоров'язбереження студентів ВНТУ визначалися методом анкетування.

У дослідженні взяли участь студенти 1-4 курсів у кількості 326 осіб: 248 – хлопців та 78 – дівчат. Анкетування проводилось анонімно, що давало змогу усунути вплив викладачів на відповіді студентів.

Результати проведеного анкетування свідчать, що лише 7% опитаних студентів вважають себе цілком здоровою людиною і 93% такими себе не вважають. Встановлено, що у вільний від навчання час студентів найбільше цікавить комп'ютер – 43%, музика – 26%, фізична культура і спорт – 20% і 11% – інші вподобання.

Для виявлення ставлення анкетованих до свого здоров'я, перед ними було поставлене запитання: «Назвіть 5 необхідних Вам життєвих цінностей». На 1-е – 2-ге місце здоров'я поставили 25% студентів, взагалі про здоров'я не згадали 44% студентів, 31% респондентів поставили здоров'я в своїх життєвих цінностях на 3-5 місце.

На питання «Чи впливають заняття з фізичної культури на стан Вашого здоров'я?», 66% відповіли «так» і для 34% студентів було важко відповісти на це запитання.

Незважаючи на активну пропаганду здорового способу життя, поширення знань серед населення про негативний вплив на здоров'я шкідливих звичок, прийняття відповідних законів «Про заборону куріння в громадських місцях», «Про заборону вживання алкоголю в громадських місцях», однією з найактуальніших проблем сьогодення залишається вживання алкоголю та паління молоді. Так, курцями серед опитаних є 16% студентів, 8% вказали що палять іноді, 76% – не палять. На питання «Чи вживаєте Ви алкогольні напої?» 40% дали позитивну відповідь. При чому, 18% опитаних вживають алкоголь 1-2 рази на тиждень, а 65% опитаних вказали, що вживають алкогольні напої 1-3 рази на місяць. Слід відзначити, що 54% при цьому вказали що після вживання алкоголю їх здоров'я погіршується і у 46% воно залишається незмінним.

Відомо також як впливає на здоров'я їжа швидкого приготування (фаст-фуд) і правильне раціональне харчування. Однак 60% опитаних студентів вважають що харчуються неправильно, а на запитання «Як часто Ви вживаєте їжу швидкого приготування?» 12% вказали що часто, 72% – рідко і лише 16% відповіли що не вживають.

Під час анкетування на запитання «Що таке здоровий спосіб життя?», основна частина студентів (92%) відповіли що це спосіб життя без шкідливих звичок, який не шкодить здоров'ю, що це коли людина береже своє здоров'я, правильно харчується, займається спортом (фізкультурою) і т.п.. 8% опитаних відповіли що це коли людина себе поважає, відчуває себе здоровою, має гарний вигляд, має гарний сон.

На запитання, «Що заважає Вам вести здоровий спосіб життя?», 16% опитаних відповіли, що не мають вільного часу, ще для 12% що їм сумно вести ЗСЖ самому, потрібні друзі.

Таким чином, дослідженням виявлено, що студенти в основному розуміють суть та знають компоненти здорового способу життя, усвідомлюють роль фізичної культури та спорту у його дотриманні, позитивно ставляться до ведення ЗСЖ. Однак, разом з тим, ними прикладається мало зусиль для дотримання ЗСЖ, присутня необізнаність із здоров'язбережувальними технологіями. Можна стверджувати, що студентська молодь вважає, здоров'я – складовою, яка значною мірою залежить від наступних факторів:

- наявності шкідливих звичок (тютюнопаління, вживання алкоголю, токсикоманія, вживання наркотичних речовин);
- особистого ставлення до здоров'я;
- правильного харчування;
- занять фізкультурою і спортом;
- наявності захворювань.

Висновки. Отже, як бачимо з аналізу педагогічних досліджень та практичного досвіду науковців, інтерес до питань пов'язаних із ЗСЖ студентської молоді постійно зростає, однак, все одно залишається проблема з його впровадженням в життя студентів.

Студент-інженер, як активний учасник збереження здоров'я на державному, суспільному та особистісному рівнях повинен набути знань відносно здорового способу життя, які є необхідними складовими професійної підготовки майбутнього спеціаліста. Із цієї проблеми напрацьовано багатий теоретичний матеріал, і в той же час практично не розроблена система впровадження ЗСЖ у навчально-виховний процес вищої школи.

Проблема формування та впровадження ЗСЖ в побут студентів є актуальною та доцільною. Без її розв'язання неможливо значною мірою націлити студента на вибір активної життєвої позиції, сформувані звичку до систематичної рухової активності й у цілому знизити захворюваність. Особлива значущість здоров'я випускника вищого технічного навчального закладу обумовлена тим, що він належить до вищої категорії виробничих сил – кадрового ресурсу економіки і є запасом знань, умінь і навичок.

Література

1. Волков В.Ю. Здоровье и образ жизни студентов: Учеб. пособие / В.Ю. Волков, Д.Н. Давиденко, Ю.В. Новицкий и др. – СПб. – К.: СПБ ГПУ, 2005. – 157 с.
2. Раевский Р.Т. Здоровье, здоровый и оздоровительный образ жизни студентов / Р.Т. Раевский, С.М. Канишевский: под. общ. Ред.. Р.Т. Раевского. – О.: Наука и техника, 2008. – 556 с.

3. Вакуленко О.В. Здоровий спосіб життя як соціально-педагогічна умова становлення особистості у підлітковому віці: Автореф. дис.канд. пед. наук. – К.: Б.в., 2001. – 20 с.
4. Власюк Г.І. Виховання у старшокласників прагнення до здорового способу життя: Дис....канд.пед.наук. – К., 1995. – 191с.
5. Karloven, M. J. Physical activity and health / M. J. Karloven // Finnish Sports exercise Med. 1983. – V. 2. – P. 4-9.
6. Петленко В.П., Давиденко Д.Н. Этюды валеологии: здоровье как человеческая ценность. – С.Пб.: Балтийская педагогическая академия, 1999. -124с.
7. Иванюшкин А. Я. «Здоровье» и «болезнь» в системе ценностных ориентаций человека. М.: Вест. АМН СССР, 1982. – Т. 45, № 4. – С. 29 – 33.
8. Белых С.И. Формирование здорового образа жизни в учебном процессе по физическому воспитанию / С.И Белых, А.Г. Рыбковский // Опыт и современные технологии в развитии оздоровительной физической культуры, спортивных игр и туризма: матер. междунар. науч.-практ. конф. – Мн.: БГУФК, 2009. – с. 44-46.
9. Кириченко Т.Г. Формування здорового способу життя у студентів педагогічних вузів: Дис. ... канд. пед. наук. – К., 1998. – 198 с.
10. Яковлев В.Н. Формирование здоровьесберегающей среды для студентов высших учебных заведений : учеб. пособие / В.Н. Яковлев ; М-во обр. и науки РФ, ГОУВ-ПО «Тамб. гос. ун-т им. Г.Р. Державина». Тамбов : Издательский дом ТГУ им. Г.Р. Державина, 2010. 50 с.
11. Воронін Д.Є. Здоров'язберігаюча компетентність студента в соціально-педагогічному аспекті / Д. Є. Воронін // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – с.25-28.
12. Борисов М.М. Формирование здорового образа жизни будущих учителей в процессе физического воспитания: дис. кан. пед. наук / М.М. Борисов. – М., 1993. – 16с.
13. Л. К. Грицюк , А. В. Лякішева Формування здоров'язберігаючої компетентності в майбутніх соціальних педагогів.- Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки,; Професійна освіта. 13, 2010.
14. Добровольский В.К. Физическая культура и здоровье. – М.:Медицина, 1972.- С. 17-21.
15. Белавенцева Г.Н. Человек должен быть здоровым. – М.: Книга,1996.- С.9.
16. Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи / За заг. ред.М. Лук'янченка, Ю. Шкрєбтія, Е. Боляха, А. Матвєєва. – Дрогобич : КОЛО,2005.- 124-126.

ЄДНІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО І ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

У статті висвітлені питання єдності навчального і виховного процесу у підготовці компетентного, гнучкого, конкурентноспроможного фахівця і водночас творчої особистості, громадянина держави.

Ключові слова/ Key words: навчально-виховний процес / training and educational process, особистість / personality, молодший спеціаліст / junior specialist, професійні компетенції / professional competences.

Актуальність проблеми. Соціально-економічні зміни в суспільстві, зростання конкуренції на ринку праці ставлять високі вимоги до випускників вищих навчальних закладів. Сучасна вища професійна освіта повинна забезпечувати виконання низки завдань, зокрема, економічний успіх країни, сталий розвиток суспільства. Ці завдання можливо реалізувати через таку підготовку майбутніх фахівців, яка відповідає запитам сучасного ринку. Основна увага у вищих навчальних закладах повинна приділятися розвитку особистості студента, формуванню професійних компетенцій, здатності здобувати і розвивати знання, мислити і працювати по-новому.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема єдності навчального і виховного процесу є предметом вивчення багатьох видатних педагогів, філософів. Теоретичну основу складають теорії та методики професійної освіти (С.Я.Батишев, В.С.Ледньов, П.М.Олійник та ін.), сучасні вимоги до професійної освіти (В.І.Бондар, О.В.Дубасенюк, С.О.Сисоева), методологічні та теоретичні аспекти формування професійної компетентності знайшли відображення у роботах Е.Зеєра, В.Краєвського, Н.Кузьміної, Л.Петровської та ін.

Метою даної статті є – показати, що формування професійних якостей сучасного спеціаліста, повноцінної цілісної особистості має здійснюватись за умови єдності навчального і виховного процесу.

Виклад основного матеріалу. Системний підхід до аналізу професійної підготовки молодших спеціалістів зумовлює необхідність єдності всіх компонентів процесу, неперервного, інтелектуального, творчого й професійного розвитку особистості протягом усього життя. Для набуття людиною певної професійної кваліфікації, яка буде визначати її місце у суспільстві, основним компонентом професійної освіти є професійна підготовка і визначається як «сукупність спеціальних знань, навичок та умінь, якостей, трудового досвіду та норм поведінки, які забезпечують можливість успішної роботи з певної професії» [3]. Незважаючи на глибоку кризу, в якій знаходиться духовність і економіка України, вища освіта повинна залишатися пріоритетним напрямом у розвитку нашої держави. Від того, яких фахівців ми готуємо сьогодні, залежить інтелектуальний та духовний потенціал нації в майбутньому. Одним з найважливіших факторів розбудови української системи освіти є гуманізація і гуманітаризація всього життя навчальних закладів, повернення їх до людини, яка навча-

ється [1]. Для формування творчої особистості недостатньо обмежуватися змінами змісту освіти, здійснювати корекцію окремих ланок, вдосконалювати навчальні плани і методику викладання. Необхідні новітні підходи до педагогічних технологій, орієнтованих на професійну підготовку. Крім того, в сучасних умовах потрібно змінювати і загальну психологію організації навчально-виховного процесу. Сучасній людині недостатньо бути освіченою та володіти різнобічними знаннями, щоб досягти світоглядної зрілості, моральної досконалості, високої духовної культури, розвитку творчих здібностей. Для цього необхідна ще й потреба до оновлення і поновлення знань, придбання нових умінь і навичок самоосвіти. Завдання навчально-виховного процесу в сучасних умовах – формування в молодій людині цілісного світогляду і світосприйняття, уміння усвідомлено бачити особистісний сенс життя, прагнути до духовної зрілості, бути відповідальною за себе, усвідомлювати відповідальність за долю людства. Тому навчальні заклади своїм головним завданням вважають формування майбутнього спеціаліста як висококваліфікованого фахівця і водночас громадянина держави, який буде постійно поглиблювати свої знання і прагнути до нового.

Процес виховання органічно поєднаний з процесом навчання студентів, опануванням ними основами наук, багатством національної та світової культури. Виховання має за мету формування рис і якостей студента згідно з його здібностями й інтересами у рамках державної політики виховання [6,с.14]. Одна з основних внутрішніх закономірностей студентів – єдність навчання, виховання, розвитку та їх вдосконалення як необхідної умови гармонійного формування українських громадян. Взаємозв'язок виховання, навчання досить влучно підкреслював М.І.Пірогов, стверджуючи, що порушення цього принципу зводить нанівець прагнення навчальних закладів, викладачів до досягнення всебічного гармонійного розвитку особистості.

Навчально-виховний процес у Полтавському кооперативному технікумі має системний і комплексний характер. Основна функція педагогічного колективу – підготовка не лише конкурентоспроможних фахівців, а передусім виховання активної, гуманістично-спрямованої особистості, яка у своїй діяльності керується загальнолюдськими, національними і громадянськими цінностями. Навчально-виховна робота відзначається великим розмаїттям форм та методів залучення молоді до активного формування професійних рис майбутнього фахівця, підготовка його до життя. Викладачі нашого навчального закладу майстерно і повно використовують усі можливості педагогічної взаємодії, щоб озброїти студентів глибокими знаннями, роблять великий внесок у формування їхнього світогляду, моральних принципів та норм поведінки. Навчально-виховний процес будується так, щоб студент відкривав й усвідомлював для себе особистісну значущість знань і на цій основі засвоював зміст навчальної дисципліни. Підвищення ефективності традиційних видів навчальних занять і впровадження нових активних форм навчання є основними напрямками в роботі викладачів з удосконалення якості викладання. Педагогічний колектив приділяє велику увагу безперервності навчання та виховної роботи і спрямовує всі зусилля, щоб кожна лекція, практичне та семінарське заняття мали виховну спрямованість, а викладання будь-якої дисципліни виховувало б у студентів не лише професійні якості, а й загальнолюдські норми моралі, почуття патріотизму, громадської та національної гідності, активну життєву позицію. По-

зитивним, на нашу думку, є той факт, що більшість студентів технікуму розуміє необхідність єдності навчального та виховного процесу і тим самим виявляє готовність до активної участі в ньому. Під час організації багатогранної позааудиторної роботи зі студентами постійна увага звертається на те, що світоглядні знання переходять у погляди, переконання, ідеали тоді, коли засвоєння їх відбувається в цікавій емоційній формі. Тому насамперед дбаємо, щоб форми і методи роботи зі студентами викликали в них посилену зацікавленість. Як показує досвід, особливий інтерес у студентів і реальний результат ми отримуємо від проведення колективних навчально-виховних заходів: науково-теоретичних і практичних конференцій, засідань круглих столів, диспутів, брейн-рингів, різноманітних професійних конкурсів, Тижнів циклових комісій. Бажання поглиблювати і розширювати знання студенти можуть реалізувати, відвідуючи у вільний час різноманітні гуртки, секції. Колективна творча праця – спільний пошук кращих рішень, життєво важливих завдань, тому що твориться спільно студентами і викладачами.

Допомогти молодій людині знайти своє місце в сьогоденному складному житті, сформуванню системи цінностей, адаптуватися до навколишніх змін – основна мета навчально-виховної роботи колективу.

Свідченням високого рівня навчально-виховної роботи в навчальному закладі є те, що наш колектив виборює призові місця за організацію правової освіти та виховання студентів серед навчальних закладів України.

Залучення студентської молоді до різних форм навчально-виховної роботи сприяє тому, що в навчальному закладі протягом багатьох років відсутні правопорушення.

Наша робота не позбавлена проблем, іноді виникають кризові ситуації. Та, як показує досвід, саме такі підходи допомагають нам вирішити проблеми, найбільш ефективно формувати активну громадянську позицію студентів.

Поряд з цим слід відзначити, що в навчально-виховній системі традиційного вищого навчального закладу I-II рівнів акредитації існують суперечності:

- між орієнтацією на систему знань як основу підготовки та особистісним розвитком майбутнього фахівця;
- між традиційним підходом до оцінки якості підготовки спеціаліста та сучасним ринком освітніх послуг;
- між потребами у впровадженні ефективних педагогічних технологій і недостатнім науково-методичним забезпеченням розробки й поширення сучасних педагогічних технологій;
- між вимогами ринку праці та готовності вищої школи до підготовки конкурентоспроможного спеціаліста-випускника. Таке положення актуалізує необхідність розробки та впровадження в навчально-виховний процес інноваційних технологій, що ґрунтуються на сучасних позиціях духовного та професійного розвитку особистості.

Висновок. Вищі навчальні заклади повинні працювати на перспективу, їх випускники покликані підтверджувати загальнолюдські, національні та моральні цінності. Вони мають усвідомлювати, що наукові знання, найновіші виробничі технології мають сенс лише за умов, коли вони опираються на високий рівень морально-духовної вихованості молодого покоління. Незважаючи на кризу, в якій знаходяться

духовність і економіка України, вища освіта повинна залишатись пріоритетним напрямом у розвитку нашої держави.

Використана література

1. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991р. № 1060-ХІІ // Освіта України. Нормативно-правові документи. – К.: Міленіум. 2001.-С. 11-38.
2. Національна доктрина розвитку освіти України / ІІ Всеукраїнський з'їзд працівників освіти.-К., 2002.-С. 143.
3. Энциклопедия профессионального образования: в 3 т./ [сост. Батышев С.Я.]. – М.: АПО, 1999. – Т.2.- 390с.
4. Зеер Э.Ф. Модернизация профессионального образования: компетентностный подход: учебное пособие/ Э.Ф.Зеер, А.М.Павлова, Э.Э.Сыманюк – М.: Московский психолого-социальный институт, 2005. – 216с.
5. Кіяшко О.О. Моральний досвід молоді та педагогічні умови підготовки молодших спеціалістів// Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки. Зб. наук.пр./ Редкол.: Т.І. Сущенко та ін. – Київ – Запоріжжя, 2001. – Вип.18. – с.174-178.
6. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник. – Харків, 2002. –с.126-174.

Максименко Н.Б.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри філології та методики початкової освіти

Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника

СИСТЕМА НАВЧАННЯ РІДНОЇ МОВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ К.Д.УШИНСЬКОГО

Ключові слова: рідна мова, розумові здібності, звуковий аналіз і синтез, зв'язне мовлення.

Keywords: mother-tongue, intelligence, sound analysis and synthesis, continuous speech.

Важливим етапом у розвитку вітчизняної педагогіки, теорії і практики стала діяльність видатного українсько-російського вченого Костянтина Дмитровича Ушинського. Знаний педагог залишив чималу педагогічну спадщину: «Людина як предмет виховання», «Про користь педагогічної літератури», «Про народність у громадському вихованні», «Про елементи школи», «Проект учительської семінарії», «Праця в її психічному і виховному значенні», «Дитячий світ», «Рідне слово» та інші праці.[4] Однією з основних ідей, які пропагував К. Ушинський, є ідея народності у вихованні. У статті «Про народність у суспільному вихованні» він дав високу оцінку всім народам Росії, народність вважав основою виховання підростаючого покоління в дусі патріотизму, любові до батьківщини та свого народу. Народ, на його думку, — джерело всіх надбань матеріальної та духовної культури, тому треба вивчати історію, географію, економіку, мову, літературу, мистецтво та інші науки. Народна творчість, поезія, пісні, музика, образотворче мистецтво — джерело культури народу. Однією з ознак народності є мова, найкращий виразник духовної культури кожного народу. У статті «Рідне слово» К. Ушинський писав, що мова народу — кращий, ніколи нев'янучий цвіт усього його духовного життя, яке починається далеко за межами історії. У мові одухотворяється весь народ і вся його батьківщина.

Особливого значення К. Ушинський надавав питанням вивчення рідної мови, розвитку в дітей природженої здібності, яку називають даром слова. Для його формування пропонував використовувати усні й письмові вправи, поступово ускладнюючи їх. Навчати дітей рідної мови радив на кращих зразках народної творчості (билинах, піснях, казках, прислів'ях, загадках та ін.), а також кращих творчих письменників.

Рідне слово, за К.Д.Ушинським, правдиво і глибоко висловлює національну самобутність народу, його думки, його надії, його права на самостійне існування. У методичній системі К.Д.Ушинського важливе місце посідає вчення про рідну мову як основне підґрунтя навчання і виховання. Методист неодноразово підкреслює виняткове навчальне і виховне значення рідної мови, народного наставника: «Поки жива мова в устах народу, до того часу живий і народ. І нема насильства нестерпнішого, як те, що хоче відірвати в народі спадщину, створену незчисленними поколіннями його віджилых предків».[4, с.98]

К.Д.Ушинський виділив дві мети навчання рідної мови. Перша мета, фор-

мальна, складається з розвитку розумових здібностей учня, його пильності, пам'яті, уяви, фантазії і розуму. Друга мета шкільного навчання реальна і полягає в розумному доборі предметів для спостережень і міркувань. На думку методиста, перед учителем стоїть три основних завдання при навчанні рідної мови: розвиток "дару слова", прищеплення навичок володіння усною і писемною мовою, вивчення граматичної будови рідної мови.

У безпосередньому зв'язку з принципами навчання рідної мови К.Д.Ушинський розробив систему методів і прийомів навчання рідної мови. Для цієї мети методист пропонує такі види сумісних занять: бесіда, читання, вивчення напам'ять, вивчення граматики. Прийом порівняння розглядається вченим як основа будь-якого мислення і засіб виявлення всіх ознак предмета.

Великою заслугою вченого була розробка ним «приймів звукового аналізу і синтезу, до яких він відносив такі: виявлення заданого звука в словах; добір учнями слів із заданих звуків; поділ слів на склади і складів на звуки; утворення слів зі звуків; різноманітні перетворення слів, наприклад, заміна звука або складу; нарощування слів на початку або в кінці.» [2, с.39]. Ці положення лягли в основу розробленого методистом звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти, який було спрямовано на подолання зубріння та догматизму, характерних для процесу навчання грамоти за букво-складальним методом. К.Д.Ушинський так схарактеризував свій метод: «Я не тому віддаю перевагу звуковому методу, що діти за ним навчаються ширше читати і писати, але тому, що досягаючи успішно спеціальної своєї мети. Цей метод дає самодіяльність дитині, невпинно вправляє увагу, пам'ять та розум дитини, і коли перед нею потім розкривається книга, то вона вже значною мірою підготовлена до розуміння того, що читає, і, головне, в неї не придушено, а збуджено інтерес до навчання» [4, с.161].

Розвитку зв'язного мовлення або дару мовлення, як зазначає у своїх працях учений, надається значна увага. У зв'язку з розвитком мовлення розглядається методистом і проблема наочного навчання. К.Д.Ушинський вважав, що для розвитку зв'язного мовлення учнів необхідні самостійність мовленнєвої практики школярів і систематичність вправ. Розвиток зв'язного мовлення, за К.Д.Ушинським, повинен бути і усним, і письмовим. Саме тому в методичних збірниках ученого ми бачимо продуману і логічну систему усних і письмових вправ із розвитку зв'язного мовлення і правопису.

На думку методиста, не можна навчити учня літературної мови без граматичних знань, тому навчання морфології повинно проводитися на синтаксичній основі. Цінними, на наш погляд, є думки К.Д.Ушинського щодо розвитку навичок грамотного письма. Серед методичних рекомендацій заслуговують на увагу думки про важливість і необхідність граматичних занять у школі. У працях ученого подаються і вправи, що можуть сприяти формуванню орфографічних і пунктуаційних навичок.

Отже, методичні погляди К.Д.Ушинського являють собою логічну і струнку систему вивчення рідної мови.

Основна мета вивчення рідної мови в загальноосвітніх навчальних закладах України на сучасному етапі полягає у формуванні національно свідомої, духовно багатой, мовної особистості, яка володіє вміннями й навичками вільно, комунікативно виправдано користуватися засобами рідної мови. Відповідно до поставленої мети го-

ловними завданнями навчання української мови є:

- виховання потреби у вивченні рідної мови,
- формування духовного світу учнів цілісних світоглядних уявлень, загальнолюдських ціннісних орієнтирів шляхом прилучення через мову до культурних надбань рідного народу й людства,
- вироблення в школярів умінь і навичок користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях з дотриманням українського мовленнєвого етикету,
- засвоєння учнями базових орфоепічних, граматичних, лексичних, правописних, стилістичних умінь і навичок.

Велике значення в навчально-виховному процесі на уроках рідної мови мають мовленнєві взірці, тобто система текстів і усних висловлювань, зміст яких представляє національну культуру українського народу. У системі дидактичних поглядів Ушинського важливе місце займає проблема підручника. Хороший підручник педагог називав фундаментом міцного навчання. Підручники повинні відповідати виховним, освітнім і розвиваючим цілям навчання, основним дидактичним принципам і правилам. Проблема підручників є актуальною й сьогодні. Але на сторінках кожного з них ми зустрічаємо вислови про мову К. Ушинського: *« Мова народу – кращий цвіт усього його духовного життя, яке починається далеко за межами історії, цей світ ніколи не в'яне й вічно знову розпускається»*; *«Саме вивчення рідної мови є найкращим і найпрямішим шляхом до самопізнання людини»*; *«Не вміти добре висловлювати свої думки – недолік, але не мати самостійних думок – ще значно більший; самостійні ж думки впливають тільки з тих знань, що їх здобувають самостійно»*; *«...Рідне слово є основою всякого розумового розвитку й скарбницею всіх знань: з нього починається всяке розуміння, через нього проходить і до нього повертається»*.

За словами Ушинського, педагогіка не досліджує минулого чи теперішнього, а має на меті створення нового, чого ще не було. У цьому відношенні Костянтин Дмитрович називає педагогіку найвищим мистецтвом. Вона задовольняє найвищу із потреб людини – удосконалення людської природи: *«Вихователь – є художник, вихованець – художній твір; школа – майстерня, де з грубого куска мармуру виникає подібність божества»*

Література:

1. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі : Метод посібник. – К.: Освіта, 2006. – 268 с.
2. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М.С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
3. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи : Підручник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Абрис, 2005. -416 с.
4. К.Д.Ушинський / Избранные педагогические сочинения в двух томах/ Под редакцией А.И.Пискунова, Г.С.Костюка, Д.О.Лордкипанидзе, М.Ф.Шабаевой. – М. «Педагогика», 1974

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
НА ЗАСАДАХ ЕТНОПЕДАГОГІКИ
У ПРОЦЕСІ ДОПРИЗОВНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Останні події політичного життя нашої країни, радикальні зміни у східноєвропейській геополітиці та стосунках України із сусідніми державами, прями загрози нашій територіальній цілісності та суверенності вимагають тотальної мобілізації усіх людських ресурсів, здатних стати на оборону держави. В цьому контексті проблема військово-патріотичного виховання молоді та її готовності до захисту Батьківщини, зокрема й у лавах нещодавно створеної Національної гвардії України (Закон України № 876-VII від 13.03.2014 р.), набуває сьогодні гостро актуального характеру.

Військово-патріотичне виховання – це складова патріотичного виховання, в процесі якого формується інтелектуальна, морально-психологічна і фізична готовність молоді до захисту Вітчизни. В Україні його здійснення покладається передусім на навчальні заклади, де реалізація цілей і завдань військово-патріотичного виховання відбувається відповідно до визначених нормативних актів в галузі освіти, а також передбачених Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти: «Концепції допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді», «Концепції Державної програми військово-патріотичного виховання громадян України на період до 2015 року», «Концепції національно-патріотичного виховання молоді».

Традиційно важливе місце у процесі військово-патріотичного виховання в українських школах посідає шкільна допризовна підготовка та вивчення старшокласниками курсу «Захист вітчизни». Їх основними завданнями є засвоєння основ військової справи, цивільної оборони і медико-санітарної підготовки, набуття практичних знань, умінь і навичок, необхідних майбутньому воїнові. Мусимо проте констатувати, що вирішення цих завдань відбувається, на жаль, вкрай неефективно. Свідченням цього може слугувати той факт, що від часу набуття Україною незалежності і аж до Указу Президента України №562/2013 від 14 жовтня 2013 р. про скасування призову до Збройних Сил України у суспільстві спостерігалось тотальне небажання молоді проходити строкову службу, що значно знизило військовий потенціал нашої держави, катастрофічно послабило її оборонні позиції. У межах пошуку шляхів із вирішення цієї проблеми нами було проведено дослідно-експериментальну роботу з підвищення рівня військово-патріотичної вихованості молоді та її готовності до захисту Батьківщини засобами фізичної культури і спорту на засадах етнопедагогіки у процесі шкільної допризовної підготовки. Метою пропонованої статті є опис її методики та результатів.

Експериментальна робота з військово-патріотичного виховання молоді засобами фізичної культури і спорту на засадах етнопедагогіки проводилась нами упро-

дож 2009 – 2011 навчальних років у кілька етапів. На констатувальному етапі нами було вивчено стан досліджуваної проблеми у педагогічній практиці, здійснено підготовку та корекцію експериментальних матеріалів; відбір експериментальних і контрольних груп; розробку моделі психо-фізичної підготовки молоді до захисту Вітчизни із застосуванням досвіду народної (козацької) педагогіки у процесі допризовної підготовки у загальноосвітній школі. На формуальному – здійснено апробацію експериментальної моделі, основними компонентами якої є: поняття «військово-патріотичне виховання», мета процесу військово-патріотичного виховання, його основні завдання, теоретико-методологічні засади, форми і методи, шляхи і засоби, а також засоби фізичної культури і спорту, суб'єкти взаємодії, суб'єкти виховного впливу та критерії вихованості [2, с. 117 – 118]. Робота на цьому етапі була спрямована на отримання практичного результату підвищення рівня психо-фізичної готовності учнів старших класів до захисту Вітчизни та служби у Збройних Силах України.

Проведення дослідження викликало необхідність відібрати із усієї генеральної сукупності 850 учнів склад вибіркової сукупності для контрольної та експериментальної груп з однаковим віком, розвитком та рівнем військово-патріотичної вихованості. Кожна з двох груп мала достатню вибірку, що забезпечило її репрезентативність.

Діагностичною програмою експерименту було передбачено два незалежні зрізи в контрольній (25 учнів) та експериментальній (25 учнів) групах: на початку (вхідна діагностика) і по закінченню експерименту (вихідна діагностика). Для проведення вхідної та вихідної діагностики з метою визначення рівнів психо-фізичної готовності учнів до захисту Вітчизни використовувалися такі методи: опитування (інтерв'ювання), анкетування, тестування; проводилися також бесіди та спостереження.

На початку формуального етапу експерименту нами було проведено перший незалежний зріз в експериментальних і контрольних групах з метою діагностики реального стану (рівня) психо-фізичної готовності учнів до захисту Вітчизни та військової служби. Ця діагностика здійснювалася поетапно. Вхідне діагностування було проведено за параметрами: нервово-психічна стійкість (конструктивне ставлення до соціального оточення та рівень самокритичності; вміння адаптуватися в нових соціальних обставинах, розвинена саморегуляція, впевненість у собі, оптимістичність та активність; витримка, стійкість); рівень мотивації і соціально-психологічної готовності до захисту Вітчизни та військової служби; рівень соціально-ситуаційної тривожності у процесі допризовної підготовки; рівень фізичної прикладної підготовки [1, с. 92 – 113].

Узагальнені результати показників психо-фізичної готовності старшокласників до захисту Вітчизни в контрольній та експериментальній групах (вхідна діагностика) за названими параметрами відображено в табл. 1.

Як бачимо, результати обох груп на етапі вхідного діагностування практично симетричні. Причини такого рівня показників – в репрезентативності вибірки груп та незначному впливі побічних факторів (індивідуальні відмінності досліджуваних, використання нетрадиційних методик в процесі військово-патріотичного виховання і т. ін.). Загалом же, аналіз результатів констатувального етапу експерименту дозволив нам зробити висновок про невисокий рівень психо-фізичної готовності старшокласників до захисту Батьківщини. Таку ситуацію можна пояснити багатьма факторами, проте одним із визначальних є, на наш погляд, неналежне ви-

Таблиця 1

Узагальнені показники психо-фізичної готовності старшокласників до захисту Вітчизни та військової служби (вхідне діагностування)

Компонент психо-фізичної готовності учнів до захисту Вітчизни та військової служби	Рівні	Показники групи			
		контрольної		Експериментальної	
		Загальна кількість в групі – 25 осіб		Загальна кількість в групі – 25 осіб	
		осіб	%	осіб	%
Нервово-психічна нестійкість	Високий	5	20	4	16
	Середній	8	32	10	40
	Низький	12	48	11	44
Рівень мотивації і соціально-психологічної готовності до захисту Вітчизни та військової служби	Високий	0	0	0	0
	Середній	18	72	20	80
	Низький	7	28	5	20
Рівень соціально-ситуаційної тривожності у процесі допризовної підготовки	Високий	12	48	11	44
	Середній	8	32	10	40
	Низький	5	20	4	16
Фізична прикладна підготовка (витривалість – на початку 1-го року підготовки)	Високий	2	8	2	8
	Середній	10	40	8	32
	Низький	13	52	15	60
Фізична прикладна підготовка (сила – на початку 1-го року підготовки)	Високий	3	12	5	20
	Середній	17	68	16	64
	Низький	5	20	4	16
Фізична прикладна підготовка (швидкість – на початку 1-го року підготовки)	Високий	5	20	4	16
	Середній	9	36	11	44
	Низький	11	44	10	40
Фізична прикладна підготовка (спритність – на початку 1-го року підготовки)	Високий	1	4	2	8
	Середній	12	48	9	36
	Низький	12	48	14	56
Фізична прикладна підготовка (витривалість – на початку 2-го року підготовки)	Високий	2	8	2	8
	Середній	11	44	8	32
	Низький	12	48	15	60
Фізична прикладна підготовка (сила – на початку 2-го року підготовки)	Високий	3	12	6	24
	Середній	18	72	15	60
	Низький	4	16	4	16
Фізична прикладна підготовка (швидкість – на початку 2-го року підготовки)	Високий	5	20	4	16
	Середній	10	40	11	44
	Низький	10	40	10	40
Фізична прикладна підготовка (спритність – на початку 2-го року підготовки)	Високий	2	8	2	8
	Середній	11	44	10	40
	Низький	12	48	13	52

користанням досвіду української етнопедагогіки – могутнього вікового інструменту народного виховання. Так, у процесі допризовної підготовки у сучасній школі реалії народної воїнської культури використовуються лише як засіб виховання, а не як об'єкт самостійного вивчення. Ми ж уважаємо, що керівники допризовної підготовки зможуть забезпечити виховання і навчання учнів відповідно до вимог сучасної парадигми військово-патріотичного виховання тільки у тому випадку,

Таблиця 2

Динаміка сформованості основних компонентів психо-фізичної готовності учнів контрольної та експериментальної груп до захисту Вітчизни та військової служби

Компонент психо-фізичної готовності учнів до захисту Вітчизни та військової служби	Рівні	Показники групи					
		контрольної			експериментальної		
		Загальна кількість в групі – 25 осіб			Загальна кількість в групі – 25 осіб		
		До експерименту	Після експерименту	Приріст	До експерименту	Після експерименту	Приріст
Нервово-психічна нестійкість	Високий	20	16	-4	16	8	-8
	Середній	32	36	4	40	40	0
	Низький	48	48	0	44	52	8
Рівень мотивації і соціально-психологічної готовності до захисту Вітчизни та військової служби	Високий	0	0	0	0	8	8
	Середній	72	68	-4	80	76	-4
	Низький	28	32	4	20	16	-4
Рівень соціально-ситуаційної тривожності у процесі допризовної підготовки	Високий	48	44	-4	44	20	-24
	Середній	32	36	4	40	60	20
	Низький	20	20	0	16	20	4
Фізична прикладна підготовка (втривалість – на початку 2-го року підготовки)	Високий	8	8	0	8	20	12
	Середній	44	48	4	32	40	8
	Низький	48	44	-4	60	40	-20
Фізична прикладна підготовка (сила – на початку 2-го року підготовки)	Високий	12	20	8	24	40	16
	Середній	72	64	-8	60	52	-8
	Низький	16	16	0	16	8	-8
Фізична прикладна підготовка (швидкість – на початку 2-го року підготовки)	Високий	20	20	0	16	36	20
	Середній	40	44	4	44	32	-12
	Низький	40	36	-4	40	32	-8
Фізична прикладна підготовка (спритність – на початку 2-го року підготовки)	Високий	8	8	0	8	12	4
	Середній	44	48	4	40	52	12
	Низький	48	44	-4	52	36	-16

якщо навчально-виховний матеріал, необхідний для набуття ними психо-фізичної готовності до військової служби, буде систематизовано і сконцентровано в одному стислому, інтегративному навчальному курсі (спецкурсі). Для практичного підтвердження цієї тези, після отримання даних вхідної діагностики, здійснення військово-патріотичного виховання в процесі допризовної підготовки було розділено на два напрямки: для контрольної групи – із використанням традиційних форм військово-патріотичного виховання та без вивчення спецкурсу «Бойові мистецтва України», а в експериментальній групі – із вивченням спецкурсу.

Вивчення курсу «Бойові мистецтва України» в експериментальній групі почалося на початку першого року підготовки з проведення вступного заняття, на якому учням були розкриті мета, завдання, методика і обсяг навчальної роботи. Підкреслено значення окремих тем, їх характерні особливості, вказано методи навчально-виховної роботи. З метою уникнення фактору навіювання на учнів експериментальної групи з боку організаторів експерименту і досягнення достовірних

висновків (зовнішньої валідності), ми не доводили до відома учасників експерименту інформацію про їхню участь і роль у ньому.

На кінцевому етапі формувального експерименту (після реалізації навчального спецкурсу в експериментальній групі – кінець 2-го року підготовки) було проведено другий незалежний зріз (вихідна діагностика) в експериментальній та контрольній групах з метою діагностики динаміки зростання рівня психо-фізичної готовності учнів до захисту Вітчизни та воєнної служби.

Підсумовуючи результати оцінювання під час вихідної діагностики, ми отримали узагальнені дані у відсотковому відношенні за параметрами нервово-психічної нестійкості/стійкості; мотивації і соціально-психологічної готовності до захисту Вітчизни і військової служби; соціально-ситуаційної тривожності у процесі допризовної підготовки; фізичної прикладної підготовки (витривалість, сила, швидкість, спритність). Для наочності динаміки змін наводимо їх у порівнянні із результатами вхідної діагностики (табл. 2).

Дані, наведені у таблиці, дають можливість зробити висновок про те, що внаслідок застосування запропонованої нами моделі військово-патріотичного виховання молоді засобами фізичної культури і спорту на засадах етнопедagogіки з упровадженням у навчально-виховний процес допризовної підготовки спецкурсу «Бойові мистецтва України» у контрольній групі перехід учнів на *високий рівень* психо-фізичної готовності до захисту Вітчизни зріс лише на 1,1 %, на *середній рівень* – на 1,1 %, оволодіння *низьким рівнем* – зменшилося на 2,2 %. Натомість в експериментальній групі ступінь досягнення учнями *високого рівня* психо-фізичної готовності до захисту Вітчизни зріс на 10,3 %, *середнього рівня* – зріс на 2,2 %, *низького рівня* – зменшився на 12,5 %.

Таким чином, результат вихідної діагностики дозволив визначити в учнів контрольної та експериментальної груп відчутні відхилення диференціації щодо сформованості психо-фізичної готовності до захисту Вітчизни та військової служби. Це свідчить про те, що належна допризовна підготовка майбутніх захисників України як завершальний етап процесу військово-патріотичного виховання учнівської молоді (юнаків) може ефективніше здійснюватись засобами фізичної культури і спорту на засадах етнопедagogіки, тоді як окреме, дискретне оволодіння навичками володіння зброєю, прикладна фізична підготовка не можуть належно сформувані психо-фізичну готовність старшокласників до захисту Батьківщини. Для цього варто вводити окремий інтегрований курс, аналогічний за змістом до запропонованого нами спецкурсу «Бойові мистецтва України».

Література

1. Кириченко О. В. Допризовна підготовка молоді / О. В. Кириченко. – Х. : Вид. група «Основа». – 2008. – 224 с.
2. Проць Р. О. Концептуальні засади військово-патріотичного виховання молоді у сучасному українському вихованні / Р. О. Проць // Молодь і ринок : щомісячний науково-педагогічний журнал. – 2009. – № 9 (56). – С.117–119.

Гоголь-Саврій М. В.

аспірантка кафедри педагогіки та гендерної рівності
Тернопільського національного педагогічного університету
ім. В. Гнатюка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ-КЛАСНИХ КЕРІВНИКІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІ ШКОЛИ УКРАЇНИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Автором відзначено недостатню обґрунтованість концептуальних завдань гендерної підготовки студентів та доведено необхідність розробки системи підготовки студентів-майбутніх класних керівників до впровадження гендерного підходу у загальноосвітні школи України.

Ключові слова / Keywords: гендерний підхід, гендерна соціалізація, гендерна освіта, гендерне виховання, класний керівник.

Упродовж останнього часу в Україні та світі значно активізувались наукова думка й діяльність, спрямовані на гендерні перетворення, зокрема й у системі професійної підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів. Цьому сприяли проведені наукові дослідження з проблем: теорії та методології гендеру (О. Вороніна, І. Горошко, І. Жеребкіна, та ін.); впровадження принципів гендерної рівності й демократії у сферу освітнього простору сучасної вищої школи (В. Агеев, Л. Бут, Т. Говорун, та ін.); інтеграції гендерного підходу у систему вищої професійної і педагогічної освіти (С. Вихор, І. Іванова, І. Луценко, та інші); гендерної психології та педагогіки (Т. Говорун, О. Кікінежді, І. Кон, В. Кравець, та інші); гендерної освіти та гендерного виховання (С. Вихор, Н. Єрофеева, та інші).

Сучасний стан підготовки вчителів до організації гендерного виховання як за кордоном, так і в нашій країні перебуває в стані пошуку, експерименту, а підготовка майбутніх класних керівників до впровадження гендерного підходу у загальноосвітні школи України взагалі знаходиться поза увагою науковців, хоча необхідність гендерного виховання та підготовки педагогічних кадрів до вирішення даної проблеми визнана в переважній більшості розвинених країн світу, що й зумовило актуальність нашого дослідження.

Проаналізувавши досвід роботи ВНЗ з навчання студентів організації впровадження гендерного підходу у загальноосвітні школи України, встановлено, що, хоча окремі напрями комплексного підходу реалізуються, але відсутня систематичність, яка передбачає використання усіх видів діяльності, з урахуванням завдань гендерного виховання школярів. За результатами проведеного на базі Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка анкетування, тільки 39 % опитаних студентів мають уявлення про основні напрями, особливості гендерного виховання школярів, 20 % ніколи не замислювалися над існуванням цієї проблеми, 41 % під гендерним вихованням розуміють статеve просвітництво.

Очевидним є те, що:

- у вітчизняній практиці не має цілісної обґрунтованої системи підготовки майбутніх класних керівників до вирішення проблем гендерного виховання в загальноосвітніх школах України;
- у багатьох вищих педагогічних закладах освіти ця проблема залишається поза увагою;
- існуюча система навчальної роботи обмежує взаємозв'язок практичної та теоретичної підготовки студентів до роботи у цьому напрямку;
- педагогічна практика, яка є невід'ємною складовою процесу підготовки, не включає питання гендерного виховання школярів;
- не приділяється спеціальної уваги формуванню у майбутніх вчителів-класних керівників професійних мотивів, інтересу до роботи із гендерного виховання.

Процес навчання у вищому педагогічному закладі має передбачати поєднання теорії та практики у підготовці майбутніх класних керівників. Необхідно цілеспрямовано орієнтувати студентів на майбутню педагогічну діяльність, формувати у них уявлення про сутність гендерного виховання в умовах школи та сім'ї, ознайомлювати з проблемами, труднощами гендерного виховання школярів, формувати вміння організовувати взаємини з батьками вихованців, проєктувати розвиток особистості дитини, корегувати можливі відхилення в гендерній поведінці. Потрібно створити оптимальні умови для самостійного визначення майбутніми вчителями-класними керівниками завдань гендерного виховання дітей різного віку.

Процес підготовки майбутніх класних керівників до виховання школярів в рамках гендерного підходу на всіх етапах має відповідати наступним вимогам:

- наступність всіх етапів підготовки;
- психологічна діагностика індивідуального та професійного потенціалу студентів;
- формування у студентів творчої активності та мотиваційно-цілісного ставлення до дівчаток/хлопчиків, дівчат/юнаків;
- взаємозв'язок методологічної, педагогічної, психологічної та фахової підготовки студентів;
- формування інноваційної культури;
- забезпечення єдності педагогічної практики та теоретико-дослідницької підготовки;
- інтеграції знань у руслі гендерного підходу;
- взаємодії різних дисциплін та форм роботи зі студентами;
- забезпечення готовності майбутнього вчителя-класного керівника до вирішення поставлених перед ним/нею завдань.

Формування готовності майбутніх вчителів-класних керівників до виховання школярів у рамках гендерного підходу передбачає врахування багатоаспектності і комплексності феномену людської статі і орієнтуванню на інтеграцію всіх її аспектів у цілісну картину спроможну задовольнити людину як статеву істоту в єдності її тілесної і духовної субстанцій.

Література:

1. Козлова С. А. Нравственное и трудовое воспитание школьников : учебное пособие / С. А. Козлова. – М. : Академия, 2002. – 192 с.
2. Кравець В. П. Гендерна педагогіка : навч. посібник / В. П. Кравець. – Тернопіль : Джура, 2003. – 416 с.
3. Слостенин В. А. Учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений / В. А. Слостенин. – М. : Школа-Пресс, 1998. – 512 с.

СУЧАСНА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА-ІНТЕРНАТ: ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ

На сучасному етапі розвитку освіти розвивається мережа інтернатних закладів освіти різних типів. На вимогу часу створено чисельні напрямки суспільного виховання дітей в Україні: дитячі притулки, дитячі будинки, загальноосвітні школи-інтернати, школи-інтернати з поглибленим вивченням окремих предметів, гімназії-інтернати, санаторні школи-інтернати, спеціальні школи-інтернати для дітей із вадами розвитку, школи соціальної реабілітації, навчально-реабілітаційні центри [4, с. 175].

Проблема розвитку та функціонування шкіл-інтернатів в Україні знайшла відображення у працях В. Вутрича, Б. Кобзаря, Л. Канішевської, В. Покася, Г. Покиданова, С. Свириденко, В. Слюсаренка та ін.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив нам дійти висновку, що головними завданнями шкіл-інтернатів є: створення умов, сприятливих для проживання дітей, їх навчання і виховання; забезпечення всебічного розвитку, фізичного, соціального та психічного здоров'я вихованців; забезпечення утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування; засвоєння освітніх програм, навчання і виховання в інтересах особистості, суспільства і держави; реалізація прав дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, на належні умови проживання, різнобічний розвиток, виховання, здобуття певного рівня освіти, професійну орієнтацію та підготовку їх до самостійного життя і праці [2, с. 16–17].

Спираючись на дослідження О. Безпалько, Н. Морової, В. Слюсаренко, можна виділити основні педагогічні функції, які виконують сучасні загальноосвітні школи-інтернати: реабілітаційна, охоронно-захисна, попереджувально-профілактична, компенсаторна, залучення вихованців до мистецтва; залучення вихованців до праці та допомога їм у професійному самовизначенні тощо. Коротко характеризуємо кожну з них.

Нам імпонує думка Н. Морової, що реабілітаційно-педагогічний процес у загальноосвітніх школах-інтернатах є «...відтворенням нормального повноцінного дитинства» [3, с. 8]. Дослідниця визначає педагогічну реабілітацію вихованців шкіл-інтернатів як «... процес відтворення втрачених та породження нових зв'язків із близькими за духом та спорідненістю людьми-дорослими й однолітками, що виявляється у ставленнях до іншого, як до самого себе, і до себе, як до іншого, у їхньому спільному бутті».

Охоронно-захисна функція спрямована на відстоювання прав та інтересів дітей і молоді на основі державних і міждержавних документів з метою забезпечення для неповнолітніх і молоді гарантованих їм прав та умов життєдіяльності [1, с. 64].

Однією з найважливіших педагогічних функцій шкіл-інтернатів є попереджувально-профілактична. Ця функція має на меті виявлення, запобігання

й обмеження асоціальних явищ, причин соціальної дезадаптації вихованців шкіл-інтернатів, формування позитивної спрямованості особистості.

Компенсаторна функція шкіл-інтернатів полягає у створенні комфортної атмосфери, особливих відносин, які ґрунтуються на довірі, прийнятті, визнанні, підтримці, відповідальності, любові до дитини. Проте повністю замінити дитині сім'ю неможливо.

Наступною педагогічною функцією є залучення вихованців шкіл-інтернатів до мистецтва. Умови роботи школи-інтернату дозволяють педагогічним колективам вивчити інтереси дітей, їхні здібності в різних видах мистецтва; збільшити кількість та різноманітність гуртків та інших форм роботи з художньо-естетичного виховання учнів, залучати дітей до роботи в гуртках при Будинках творчості.

Педагогічна функція залучення вихованців до праці та допомога їм у професійному самовизначенні. Праця учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів у позаурочний час організовується за такими основними напрямками: самообслуговування, успішно корисна, продуктивна та ін. [5, с. 314].

Отже, соціально-економічний розвиток нашої держави підтвердив доцільність створення мережі шкіл-інтернатів, що мають свої функції, спрямованість, мету і завдання. Кожна складова цієї мережі є важливою ланкою системи освіти і створює єдиний комплекс навчання і виховання означеного контингенту дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ольга Володимирівна Безпалько. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 208 с.
2. Виховання учня інтернатного закладу як суб'єкта самостійної життєдіяльності / Свириденко Світлана Олександрівна (кер. авт. кол). – К. : Ін-т проблем виховання НАПН України – 235 с.
3. Морова Н. С. Основы социально-педагогической реабилитации детей с ограниченными возможностями: автореф. дис. на соискание научн. степени д-ра. пед. наук : спец. : 13.00.06 “Теория и методика воспитания” / Н. С. Морова-М., 1998. – 38 с.
4. Покась В. П. Становлення та розвиток інтернатних закладів освіти в Україні (1917–2000 рр.) / Віталій Петрович Покась. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – 208 с.
5. Слюсаренко В. Г. Соціально-педагогічні функції установ інтернатного і напівінтернатного типу й умови їх реалізації в Україні : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Слюсаренко Віктор Григорович. – К., 1997. – 475 с.

Воровка М.І.

кандидат педагогічних наук, доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, Україна

Шило Тимур

студент магістратури
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького, Україна

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Ключові слова / Keywords: виховання / education, естетика / aesthetics, естетичного виховання / aesthetic education, естетичні смаки й ідеали / tastes and aesthetic ideals.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальними питаннями сьогодення є питання естетичного виховання і розвитку естетичної культури підростаючого покоління. Особистісна орієнтація сучасної освіти передбачає прилучення молодшої людини до естетичного досвіду людства, до творчої діяльності, що є основою естетичного розвитку особистості. У зв'язку з цим важливого значення набуває осмислення конкретних питань естетичного виховання і естетичної діяльності та базових теоретичних засад формування естетичної культури особистості.

Проблема естетичного виховання у педагогічному, філософському, психологічному аспектах широко репрезентована у спадщині видатних педагогів та діячів освіти С.Лисенкової, С.Русової, К.Ушинського, Ю.Борева, І.Гончарова, М.Киященка, В.Ядова, Б.Ананьева, Л.Божовича, Л.Виготського, І.Кона, Б.Теплова, В.Скатурицького, Є.Квятковський, М.Лайзеров, А.Макаренко, О.Семашко, В.Сухомлинський, В.Шестакова, Насамперед вони визначили основні поняття, на які потрібно спиратися при побудові системи естетичного виховання.

Мета статті полягає у дослідженні підходів щодо визначення поняття та системи естетичне виховання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття “естетичне виховання” у педагогічній літературі розкладається як невід’ємна складова ідейного, трудового, морального, фізичного виховання, як систематичне, науково умотивоване звертання до людських емоцій, які розвивають у молодших школярів такі здібності, що сприяють не тільки естетичному сприйняттю прекрасного у житті і мистецтві, а й роблять кожного з них творцем естетичних цінностей.

Д.Кабалевський вважав, що є всі реальні можливості для побудови науково-обґрунтованої системи естетичного виховання учнів у загальноосвітній школі. У процесі формування особистості він надав перевагу трьом видам мистецтва: літературі, музиці та образотворчому мистецтву [1, с.24-25].

У своїх працях та особистій педагогічній діяльності велику увагу питанням естетичного виховання приділив С.Шацький. Він розглядав естетичне виховання у

нерозривному зв'язку з іншими складовими виховання, зокрема моральним, наголошуючи, що мистецтво – велика сила, і небайдуже в якому напрямі воно використовується [3, с.49].

На думку В.Розумного, суть естетичного виховання полягає в активному цілеспрямованому формуванні і удосконаленні системи естетичних потреб особистості у тій сфері її духовного життя, яку узагальнено прийнято називати естетичною культурою [2, с.94].

Різноманітні аспекти процесу естетичного виховання відображені в працях філософів, педагогів, психологів, мистецтвознавців. Методологічні питання естетичного виховання розроблені у працях І.Зязюна, А.Зіся, М.Кагана, М.Киященко, Л.Когана, Л.Левчук, В.Скатурицького, Л.Столовича та ін. Ці вчені акцентують увагу на тому, що особистість завжди виховується цілісно, і цей процес виховання обов'язково повинен бути спрямований на вирішення єдиного завдання: гармонійного розвитку підрастаючого покоління.

У процесі естетичного виховання формуються і розвиваються здатність людини до сприйняття і співпереживання, її естетичні смаки й ідеали, здатність до творчості за законами краси, до створення цінностей у мистецтві та поза ним (у сфері трудової діяльності, побуті, у вчинках і поведінці). Таким чином, естетичному вихованню властиві дві основні функції: формування естетично-ціннісної орієнтації особистості; розвиток її естетично-творчих потенцій, які визначають місце естетичного виховання в суспільному житті та зв'язок з іншими видами виховної діяльності. Естетичне виховання розкриває всі духовні здібності людини, що необхідні у різноманітних галузях творчості.

Слід відзначити, що у більшості концепцій особливу увагу приділяють цілеспрямованості процесу естетичного виховання і, як його результат, передбачають формування здатності сприймати, розуміти, оцінювати, зберігати, переживати і творити красу в повсякденному житті, в праці, в людських стосунках, мистецтві. Складність цього процесу полягає в тому, що необхідно знайти дієві засоби реалізації гармонійної єдності соціального і індивідуального, впливу багатства художньої культури та всіх благ соціального процесу на формування людської особистості.

Висновок. Таким чином, більшість дослідників вважають, що система естетичного виховання пов'язана із формуванням естетичних і духовних потреб та інтересів особистості, що розвивається. На основі аналізу різних тлумачень поняття “естетичне виховання” ми дійшли висновку, що це поняття можна трактувати як педагогічний процес, спрямований на формування і розвиток естетичних почуттів, потреб сприймати, оцінювати прекрасне та творчо діяти у всіх сферах життя, зокрема й у мистецтві.

Література

1. Кабалевский Д.Б. Эстетическая культура и школа // Советская педагогика. - 1970. - № 1. - С. 24 - 25.
2. Разумный В.А. Система образования на рубеже третьего тысячелетия. Опыт философии и педагогики. - М.: Педагогика, 1996. - 280 с.
3. Шацкий С.Т. Работа для будущего. Документальное повествование/ Сост.В.И.Малинин, Ф.А.Фрадкин. - М.: Просвещение, 1989. - 400 с.

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ

Актуальність проблеми. Екологічні проблеми в XXI столітті мають глобальний характер. Україна стала однією з країн, де вираз «екологічна катастрофа» є звичним. Стан природи в нашій державі продовжує погіршуватися, адже забруднення повітря, водних та земельних ресурсів має згубний вплив на рослинний та тваринний світ. Кожна людина повинна усвідомлювати те, що вона несе відповідальність не лише за своє сьогодні, але і за наше майбутнє.

На педагогів, які навчають та виховують підрастаюче покоління, покладається відповідальне завдання – сформуванню в кожній дитині основи екологічної свідомості та культури. Для цього кожен вчитель у своїй педагогічній діяльності зобов'язаний використовувати сукупність таких засобів та прийомів, які б максимально розкрили перед школярами систему уявлень про цілісність та розмаїття природи, формували основу їхнього екологічного світогляду.

Екологічне виховання у початковій школі – це систематична педагогічна діяльність, спрямована на розвиток екологічної свідомості та формування екологічної культури учнів.

Завдання екологічної освіти – сприяти нагромадженню екологічних знань, виховувати любов до природи, прагнення берегти та примножувати її багатства. Початкова школа має неабиякі можливості для цього, адже саме тут розвивається мислення учнів, формуються підвалини їх інтелекту, а допитливість дітей та бажання пізнавати світ, який їх оточує, створює сприятливі умови для екологічного виховання.

Проблема використання знань із криниці народної творчості на сучасному етапі набуває надзвичайно великого значення. Швидкі темпи розширення інноваційних комп'ютерних технологій, масове користування глобальною мережею Інтернет вимагають від учнів мінімум інтелектуальних зусиль та привчають їх до пасивного сприйняття інформації. Тому не можна забувати про народну творчість, яка передаючись із покоління в покоління, увібрала в себе глибинну мудрість наших пращурів та виражає їх досвід, ідеали.

Учись у природи, спостерігай за її життям – ця мудра філософія народу, що знайшла широке відображення в народних прислів'ях, казках, легендах, піснях, народному календарю й обрядовості, які необхідно використовувати для виховання та навчання молодшого покоління. Проблема виховання людини, здатної гармонійно взаємодіяти з природним середовищем, що її оточує, розглядається в умовах сьогоднішнього як одна з найбільш пріоритетних [2, с. 23].

Про важливе значення використання засобів народної творчості у процесі екологічного виховання пише Г.С. Тарасенко: «Виключної цінності набуває звернення до народознавчого матеріалу. Українські космогонічні легенди та перекази яскраво відтворюють народні погляди на природу, кодують дохристиянські вірування

наших предків. Сучасному школяру не завадить відчувати таємничу привабливість колишнього пантеїстичного обожнювання сил природи, яке і зараз живе в наших піснях, казках, приказках, загадках, закличках, примовках. Все це є згустком художнього мислення народу, що спрямовує думку сучасної дитини на сутність певного об'єкту чи явища природи» [9, с. 17].

З метою екологічного виховання учнів молодших класів у навчально-виховному процесі доцільно якомога ширше використовувати різні жанри української народної творчості. Систематичність застосування екологічно спрямованого матеріалу забезпечується його регулярним використанням у всіх класах на уроках з різних предметів: природознавства, рідної мови, читання, образотворчого мистецтва, математики та ін..

Важливе місце у навчальному матеріалі першого класу посідають малі жанри усної народної творчості. Тому доцільно на уроках навчання грамоти використовувати загадки про навколишній світ, явища природи, рослини та тварини, вивчати скоромовки, прислів'я, дитячі пісні та потішки, які вчать любити свою рідну землю.

Багато з творів усної народної творчості несуть своїм змістом уявлення про природу як про джерело добра, краси та добробуту, а негативне ставлення до неї несе згубний вплив.

Широкі можливості для екологічного виховання молодших школярів розкриває урок природознавства. Під час ознайомлення дітей із зв'язками та залежностями в природі можна простежувати ці зв'язки на прикладах з фольклору.

Знання закономірностей у сезонних змінах у природі приходили на допомогу нашим предкам у багатьох галузях народного господарства. Основою цих знань були спостереження за природою, які вказували на необхідність виконання певних господарських робіт. Наприклад: «Овес сій, коли стане березовий лист розвиватись», «Сій овес до розпускання осики» та ін.. Дітям можна запропонувати самостійно зібрати подібні народні прикмети і разом з ними їх проаналізувати на основі попередніх спостережень [8, с. 39].

Під час ознайомлення учнів із птахами, які залишаються зимувати у нас потрібно розповісти про необхідність допомагати їм взимку. Дітям можна запропонувати відгадати народні загадки про птахів, навести приклади прикмет, прислів'їв:

Де багато пташок – там нема комашок.

Зозуля стала кувати – морозу не бувати.

Гуси летять – зиму на хвості несуть.

Горобці дружньо цвірінькають – на відлигу.

Сорока ховається під стріхою – на заметіль.

Такі засоби народної творчості допоможуть усвідомити користь наших пернатих друзів, сприятимуть прищепленню школярам любові до птахів, бережливого ставлення до них та до природи в цілому.

На уроках української мови також можна застосовувати матеріал народної творчості екологічного змісту. Для каліграфічних хвилинок можна використовувати різноманітні прислів'я, прикмети, приказки, скоромовки, які слід проаналізувати та обговорити.

Для глибокого висвітлення мети екологічного виховання доречним є вивчення народної математики, яка тісно пов'язана із знанням довкілля. Добірку прислів'їв,

приказок, загадок, пісень із числовими мотивами можна ефективно використовувати на уроках та в позакласній роботі [3].

Число 7

Сім раз відмір, а раз одріж.

Сім п'ятниць на тиждень.

Семеро одного не ждуть.

Треба йому ще сім літ свині пасти.

Сім братів і сестер човном пливуть,

кожного ім'ям звать. (Дні тижня)

Має шкір сім, витискає сльози всім. (Цибуля)

В початкових класах ефективною формою екологічного виховання є тижні екології, під час яких проводяться виставки, конкурси, вікторини, змагання, випускаються шкільні газети. Головна їх мета – просвітительська робота вчителів та учнів з метою збагачення екологічними знаннями. Змістовий матеріал цих заходів доцільно наситити народними засобами творчості, що підвищить ефективність їх проведення.

Висновки. Екологічну освіту та виховання необхідно здійснювати щоденно як у школі, так і у сім'ї. Саме у період молодшого шкільного віку виховуються основні риси характеру особистості і спілкування з природою відіграє надзвичайно важливу роль. Успішність екологічного виховання залежить від вмілого поєднання навчального матеріалу відповідного змісту із практичною діяльністю школярів, а також і від систематичного підходу до його організації. Вчитель початкових класів під час будь-якого уроку повинен регулярно ознайомлювати вихованців із законами та принципами взаємодії у природі, формувати навички поведінки дітей у навколишньому середовищі та бережливого ставлення до неї.

Для продуктивного екологічного виховання учнів початкової школи дуже важливим є вплітання та поєднання народних засобів у зміст навчальних предметів. Правильно підібране і влучно застосоване народне слово може створити таке середовище, яке захопить дитину та закладе у ній гуманні екологічні основи відношення до об'єктів живої та неживої природи.

Організоване таким чином екологічне виховання створює всі умови інтелектуального і духовного розвитку особистості учня та формування фундаменту його екологічної свідомості.

Література:

1. Вілкова Г. Формування ціннісного ставлення до природи / Г.Вілкова // Початкова освіта. – 2012. – № 46. – С. 5-8.
2. Екологічне виховання в початковій школі / І. Васильченко, О. Кондратюк, – К.: Ред. загальнопед. газет, 2005. – С. 23-25.
3. Кухарчук С. Пізнання природи як засіб екологічного виховання / С. Кухарчук // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=1925>
4. Лисенко Н.В. Практична екологія для дітей. Навчально – методичний посібник для батьків, вихователів, учителів. – Івано – Франківськ : Фірма «Сіверсія» ЛТД, 1999 . –С. 57-96.

5. Лупійко Л. Екологічна культура та народні природознавчі традиції / Л. Лупійко // палітра педагога. – 2004. – № 1. – С. 9-13.
6. Мальчикова І.М. Особливості екологічного виховання дітей молодшого шкільного віку / І.М.Мальчикова // Таврійський вісник освіти. – 2013 . – №3(43). – С.133 – 140.
7. Різник Л.М. Екологічне виховання за народними традиціями / Л.М. різник // Початкова школа. – 1995. – №7. С. 20-26.
8. Руденко Л. народні традиції в екологічному вихованні учнів / Л.Руденко //Рідна школа. – 2001. – №2. – С.34-40.
9. Тарасенко Г.С. Художнє пізнання природи як засіб екологічного виховання / Г.С.Тарасенко // Початкова школа. – 1996. – №5. – С.16-20.
10. Ткачук Г.П. Виховання екологічної культури засобами слова / Г.П. Ткачук // Початкова школа. – 1992. – № 7 – 8. – С. 39-43.
11. Ткачук Г.П. Формування екологічної культури учнів. – К. : Т-во «Знання» УРСР. 1988. – 32 с. – (Сер.7 «Педагогічна»; №15).
12. Христофор А. Сутність і дидактичні можливості екологічного виховання / А. Христофор // Початкова школа. – 2007. – №6. – С. 9-12.
13. Шаульська Ю. Екологічне виховання в аспекті початкової школи / Ю. Шаульська // Початкова освіта. – 2012. – №46. – С. 2-4.

ТЕОРИЯ І ПРАКТИКА ОСВІТИ НА ПРИКАРПАТТІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ-ПОЧ.ХХ СТ.

У час розбудови національної системи освіти і виховання погляди дослідників усе частіше звертаються до вивчення творчості роками замовчуваних із ідеологічних причин педагогів та освітніх діячів Галичини кінця ХІХ- поч.ХХ ст. Це був час, коли Галичина і Буковина перебували під гнітом Австро-Угорської імперії, а відтак – Польщі та Румунії. Цей історичний період характеризується тим, що в українському національно-культурному русі на перше місце виходять питання школи та освіти, розробляються теоретичні основи національної школи. Це час своєрідного національного ренесансу, і заслуга в цьому, в першу чергу, самовідданих трудівників на ниві освіти, які своєю працею сприяли національному поступові. Серед них – Осип Маковей та Михайло Базник, які належали до того покоління українців, яким довелося пережити складні життєві обставини на чужині, важкі воєнні і повоєнні роки, примножувати багатотисячну спадщину в царині національного виховання дітей та молоді.

Осип Маковей (1867–1925) – український письменник, літературний критик, публіцист, перекладач, редактор, видавець, громадський діяч, вчений і педагог. Твори Осипа Маковея для дітей і про дітей спрямовані на перегляд змісту і форм виховання, перебудови сімейного виховання на засадах національної етнопедагогіки. О.Маковей про дітей писав тепло й прихильно, всіляко піклувався про них. Особливе місце в педагогічному доробку вченого займає українська родина. За його глибоким переконанням, вона є найвищою вихователькою дітей. А найкращим засобом плекання високої духовності, національного духу, патріотизму є тепло домашнього вогнища, доброзичливі стосунки між батьками та дітьми, братами та сестрами.

Блискучий викладач і вдумливий виховател, він одночасно писав художні твори з шкільного життя і виступав із статтями про народну освіту. писав про благородні завдання вчителя у піднесенні свідомості народних мас. У статті «60 років політики (лист до товариша вчителя на Буковині)» О.Маковей писав, що в завдання вчителів входить не тільки навчати дітей у школі, а й боротися «за економічне визволення нашого народу з-під ярма всяких п'явок, лихварів, деришкур, ширення свідомості між народом, витворення корисних обставин для розвою науки, літератури [1, с.35].

Чільне місце у творчому доробку Осипа Маковея посідає проблема української школи. Все своє свідоме життя він обстоював ідею боротьби українського народу та його просвітителів за національну освіту, виступав зі статтями на педагогічні теми, писав художні твори із життя української інтелігенції та шкільної молоді, наголошував на необхідності її національного виховання. У статті «Слово і діло галицьких москвофілів» він наголошує, що лише у любові і повазі до національних святинь

та символів можна виховати справжнього патріота-громадянина. Наполягав на тому, щоб освіта базувалась на національній основі, народ розмовляв своєю мовою, інакше, зароджується почуття своєї меншовартості, неповторності [2, с.45].

Талановитий педагог і письменник у статті «Руська школа в Чернівцях» відстоював право свого народу на рідну школу, яка є «найважливішим розсадником народної просвіти». До занепаду українську школу, на думку Осипа Маковея, привела колоніальна політика австрійського та царського уряду, який переслідував будь-які національні прояви українського народу. Педагог-патріот був переконаний, що через терни нестерпного поневолення проросте наша національна система освіти, розквітне мова народу, бо «штучно виторене язичіє не може мати будучності, бо не ґрунтується на живій народній мові» [2, с.46].

Виступи Осипа Маковея щодо захисту рідного слова і національної школи мали важливе не лише педагогічне, але й політичне значення. Він закликав інтелігенцію, вчителів, громадських діячів своєю діяльністю сприяти розвитку освіти, культури, «підпирати всіма силами рідну літературу і науку» [3, с.121].

Працюючи вчителем української мови та літератури, гуманіст прагнув привити своїм вихованцям любов до рідної літератури, сформувати почуття національної гордості, часто розповідав на лекціях про творчість Т.Шевченка, І.Франка, цитував напам'ять їхні твори. Осип Маковей був справжнім патріотом, і засіяні ним зерна дали добрі сходи – більшість його вихованців стали справжніми народними вчителями, будителями демократичної думки серед шкільної молоді Галичини.

Чільне місце в творчому доробку Осипа Маковея займає образ народного вчителя. Педагог-гуманіст був переконаний, що саме вчительство повинно відіграти вирішальну роль у піднесенні свідомості народу.

Осип Маковей залишив помітний слід в історії педагогіки, спричинившись до розвитку української школи в умовах пригнобленої Галичини й Буковини.

До числа борців за народну освіту належить і Михайло Базник (1889-1976) – звичайний учитель дискримінованої української школи, активний член Українського педагогічного товариства у Львові, учасник визвольних змагань, автор багатьох праць з проблем виховання і навчання, досвідчений методист, засновник і директор приватної чотирикласної народної школи в Копичинцях, співробітник науково-педагогічних видань у Львові, а загалом – непересічна постать на обрії української освіти.

Словом учителя утверджував Михайло Базник право українців на рідну школу, духовний і культурний розвиток, творив педагогіку гуманістичну за метою і змістом, у якій превалювала національна ідея. Науковій праці Михайло Базник віддавався з не меншим ентузіазом, ніж учительській. У 20-30-х роках він опублікував десятки досліджень у Львівських виданнях. З-під його пера виходить низка майстерно написаних праць «Кіно на услугах шкільного навчання» (1927), «Нові (модерні) шляхи сучасного виховання і навчання» (1927), «Самодіагноз вчителя», «Педологія основа виховання і навчання» (1928), «Кершенштейнерівське розуміння творчої школи» (1928), «Народна школа і вибір звання» (1930). За всім цим – титанічна праця вченого, болісні роздуми патріота.

Працюючи вчителем української мови та літератури, Михайло Базник прагнув привити своїм вихованцям любов до рідної літератури, сформувати почуття на-

ціональної гордості. Саме через освіту, вважав педагог, «український народ поставить себе у ряди інших культурних народів» [4, с. 15].

Як прихильник національної системи освіти Михайло Базник прагнув відповісти на питання: якою має бути українська школа, якими засобами і шляхами її будувати. Він довів, що в процесі навчання і виховання в національній школі повинна формуватись національна свідомість, без якої неможливий повноцінний внутрішній світ людини-громадянина. «Теперішня школа, – писав М.Базник, – повинна в руках українського учительства перемінитися з навчаючої інституції в школу виховання характеру й національної свідомості» [5, с.2].

Чільне місце в творчому доробку Михайла Базника займає образ народного вчителя, який повинен бути високоосвіченою людиною, любити свою професію, бути майстром своєї справи, любити дітей, бути свідомим своєї національно-культурної місії, інтелігентом, носієм та пропагандистом національної та кращих здобутків зарубіжної культури. Засобами рідної мови, історії, мистецтва, народних звичаїв і традицій він повинен готувати дітей до засвоєння культури свого народу. (Із промови на Шевченківському святі 1922/1923 н.р. в Копичинцях) [4, с.13]. Михайло Базник дбав про літературу для вчителів, його хвилювала відсутність серйозної педагогічної літератури. Він з розпачем писав про вкрай важке матеріальне становище українських вчителів, а також про ту зневагу, яка панує в суспільстві до вчителів народної школи.

На думку М.Базника, вчитель повинен займатися активною громадською роботою, бо «поза школою на нього чекає багато праці: читальня «Просвіти», фінансова інституція, кооперативна спілка, кадри неграмотних, «Січі» й «Соколи», читальні й церковні хори і т.д. виглядають допомоги свого вчителя, щоб рятуватися від смерті» [5, с.2].

Одним з перших в українській науковій думці розробляв методи викладання дисциплін в школі, досліджував праці визначних зарубіжних педагогів, таких як: Вільям Штерн, Г.Кершенштейнер та ін...

Наукові погляди Осипа Маковоя та Михайла Базника в галузі педагогіки та психології, їх плідна і невтомна праця і донині непоціновані належним чином. Ті погляди, які вони висловлювали ще на початку ХХ ст. щодо реалізації питань національної школи, перекликаються із запитамі сучасних освітян.

Література

1. Погребенник В. Провісник самостійності й злуки (Образ України в ліриці Осипа Маковоя) //Слово і час. – 1997. – № 8. – С. 30-36.
2. Побірченко Н. Педагогічна діяльність Осипа Маковоя (До 130-річчя від дня народження) //Шлях освіти. – 1997. – № 2. – С. 44-47.
3. Засенко О. Осип Маковей (Життя і творчість). – К.: Дніпро. – 1969. Архів музею освіти Прикарпаття. – інв. № 2195.
4. Архів музею освіти Прикарпаття. – інв. № 2195.
5. Базник М. Під новий рік //Учительське слово. – 1922. – № 11. – листопад-грудень. – С.2-3.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ MOODLE В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Актуальність проблеми, що розглядається в даній статті, обумовлена питаннями про модернізацію та удосконалювання системи вищої освіти країни. В першу чергу це стосується реформування освіти. Національною програмою “Освіта” (Україна XXI століття) [1] передбачено запровадження у навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти, входження України у трансконтинентальну систему комп’ютерного інформування.

Швидкими темпами необхідно розвивати дистанційну освіту для досягнення відзначених результатів, запровадження якої в Україні передбачено Національною програмою інформатизації та Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні [3, 4]. Це можливо за умов використання нових технологій в освіті. Насамперед, це мультимедіа-технології, інтернет-технології, технології дистанційного навчання.

Проблеми та умови впровадження дистанційних форм освіти розглядалися в ряді наукових праць вітчизняних та закордонних дослідників. Деякі психологічно-педагогічні, організаційні, технічні, теоретичні і практичні аспекти використання дистанційних форм навчання досліджувалися в роботах А.А.Андреева, Х.Беккера, Д.Брителла, В.Ю.Бикова, М.В.Вислобокової, М.Кампоса, В.М.Кухаренко, М.В.Моїсєєвої, Є.С.Полат, Д.Рієля, О.В.Рибалко, М.Селінгера, Н.Г.Сиротенко, Ю.В.Триуса, К.Шеферда, С.Ющика, Л.Хойнацького та ін.

Але до кінця ще не вирішені питання щодо вибору найбільш ефективної системи дистанційного навчання, методологічні та психолого-педагогічні аспекти застосування дистанційних форм навчання в освіті. В даній статті будуть розглянуті та проаналізовані деякі основні вимоги щодо системи дистанційного навчання в умовах навчального закладу та обґрунтовані вибору найбільш ефективної та відповідної системи підтримки дистанційного навчання MOODLE.

Автором ідеї і концепції системи MOODLE, а також її засновником є Мартін Даугіамас (Martin Dougiamas – доктор педагогічних наук з Curtin University Technology, Perth, Австралія). Головною його метою було створення системи, відмінної від доступних на ринку, а саме такої, яка б враховувала педагогічні аспекти, що базуються на основах пізнавальної психології, і, перш за все, однієї з її течій, що називається конструктивізмом. У той же час, як пише сам автор [9], вона може бути використана в процесі навчання, яке базується на будь-яких інших теоретичних положеннях і педагогічних теоріях. Конструктивізм допускає, що учень (курсант) – активний суб’єкт, який самостійно створює свою власну систему знань, користуючись при цьому доступними йому джерелами знань. Роль вчителя (тьютора) – в мотивуванні і підтрим-

ці своїх підопічних, і полягає головним чином у розробці завдань і формулюванні питань, що становлять для учнів проблеми для розв'язування. Результатом роботи є розв'язування цих проблем, що сприяє формуванню в розумовому потенціалі учнів нових знань.

У реаліях навчального закладу платформа дистанційного навчання повинна бути використана для доповнення і розширення традиційного процесу навчання і комунікації в середовищі школи, вузу. Це означає, що підготовкою освітнього змісту і його управлінням займатимуться викладачі всіх предметів, а не лише фахівці в галузі інформатики і ІКТ.

Усі найважливіші вимоги до використання системи дистанційного навчання в умовах навчального закладу можна звести до таких:

- наявність інтерфейсу, допомоги і документації на рідній мові;
- урахування реальних можливостей учнів (повне, просте, інтуїтивне обслуговування на довільному комп'ютері, в будь-якій операційній системі і довільним підключенням до мережі);
- урахування реальних технічних і фінансових умов закладу;
- урахування потреб і можливостей учителя (нескладне управління змістом і користувачами, легка комунікація з ними, можливість швидкого створення документів, простого надання доступу, впорядкування і опису різних типів даних, у тому числі мультимедійних);
- функціональна еластичність. Розглядається як сукупність нескладного початку роботи, мінімального складу функціональності і з можливістю розширення наявних компонентів, потреб і умінь вчителів і учнів, що відносно зростають. Платформа повинна „рости разом з користувачем”;
- доступність інструментів, що дають і забезпечують можливість підтримки комунікації між користувачами в синхронному та асинхронному режимі;
- урахування педагогічних потреб (наявність інструментів, засобів для підтримки всіх етапів і компонентів навчального процесу, специфічних для, вузівської, післявузівської педагогіки);

Технічне обслуговування системи не повинне викликати у користувачів жодних проблем. Тому бажано, щоб система обслуговувалася за допомогою відомого інтернет-браузера, як учнями, так і вчителями, розробниками-авторами курсів, адміністраторами.

На рівні веб-браузера використання системи повинно дозволяти принаймні на редагування текстових документів, інтуїтивне пересилання і збереження файлів на сервері, переглядання (прослуховування) навчальних ресурсів різних форматів (у тому числі мультимедійних).

У результаті порівнянь і тестів, керуючись дидактичними, організаційними, технічними, фінансовими поглядами, але, перш за все педагогічними, користувачами і конкретним навчальним закладом зокрема може бути вибрана і впроваджена доступна і розповсюджувана за принципом Open Source на умовах ліцензії GNU/GPL, система MOODLE (<http://moodle.org>).

Інтерфейс, допомога і документація системи MOODLE існують на декількох десятках мовах, які доступні і можуть бути вибрані і використані в разі потреби кожним користувачем.

Система повністю обслуговується з рівня стандартного веб-браузера. Не передбачає ніяких спеціальних вимог до устаткування і операційної системи. Є повністю безкоштовною (і згідно з ідеєю Open Source – такою і залишиться). В поєднанні з відносно простою і добре описаною інсталяцією платформа MOODLE без спеціальних труднощів може бути швидко встановлена на вузівському сервері.

Управління системою і створення курсів, і їх повна публікація за посередництвом простого інтерфейсу веб-браузера не вимагає спеціальних просунутих інформатичних компетентностей з боку викладача.

Система містить широкий склад компонентів; завдяки модульній структурі (потенційно можуть бути використано 35 компонентів курсу). Це дає достатньо велику гнучкість – використання системи можна почати з довільних, в даний момент необхідних, навіть одиничних компонентів (наприклад, з дискусійного форуму, глосарію (словника понять), уроку, і т.д., поступово наповнюючи іншими елементами).

Серед основних можливостей використання системи, можна виділити наступні:

1. Надання через мережу освітніх матеріалів всім бажаючим студентам (Ресурси, Урок, Словник понять (глосарій) і т.д.).

2. Забезпечення і підтримка можливості взаємного спілкування зарівно як між студентами, які беруть участь в курсі, так і між студентами, причому як з використанням синхронного режиму (учасники комунікації повинні мати доступ до мережі в один і той же час, і скористатися Чатом, Програмою-комунікатором, внутрішньою системою обміну повідомленнями тощо), так і асинхронного режиму (одночасний доступ до мережі не потрібен; контакт здійснюється з використанням Форуму, e-mail, Завдання, Журналу (Робочого зошиту) і т.п.).

3. Документування і збереження робіт, результатів дискусії, документування заданих питань і одержаних відповідей. В результаті управління курсом з використанням системи e-learning виникає своєрідне “портфоліо” як всієї групи, так і індивідуальне для кожного учасника курсу.

4. Надання інструментів, які забезпечують можливість здійснення поточного контролю і оцінки досягнень окремих учасників і доставку зворотних даних щодо кожної теми, у тому числі оцінок і відгуків (рецензій) на їх роботи (Форум, Завдання, Журнал (Робочий зошит), Оцінки, Звіти, Опиту, Запитальники, Анкети і т.д.).

Щодо надання навчальних матеріалів використання системи забезпечує наступні можливості:

1. Учитель може пересилати на платформу необхідні файли (до 2Мб), що включають підготовлені раніше навчальні матеріали, і потім забезпечити до них доступ (до окремих файлів або цілих каталогів) користувачів даного курсу.

2. При створенні навчальних матеріалів доступні інструменти системи: вбудовані текстові (html) редактори, що забезпечують можливість форматування тексту, імпортування графіки, звукових, відео-фільмів, створення таблиць, гіперпосилань до ресурсів системи або глобальної мережі Інтернет і т.п.

3. Можна нескладним чином створити як окремі ресурси: файл HTML, мультимедійний, гіпертекстовий словник, фрагмент уроку, посилання на матеріали, які вже створені або доступні в Інтернеті.

Відомо, що сьогодні кожний вчитель незалежно від предмету, який ним викладається, повинен володіти компетентностями в галузі використання в своїй професійній педагогічній діяльності інструментів і засобів ІКТ. Система дистанційного навчання може в деякому розумінні виконувати роль мета-інструменту; надавати широкі можливості не тільки інтеграції інструментів і різноманітних матеріалів з різних джерел, але, перш за все координації і упровадження максимально прозорим чином різноманітних аспектів традиційного, електронного і дистанційного навчання.

У процесі роботи з курсом викладач з відповідними правами має нагоду змінити шаблон курсу без втрати введеного змісту курсу. Повний звіт реєстрації студентів, використовувannya навчальних ресурсів, виконання завдань, участь в обговореннях запропонованих тем, дозволяє контролювати учбовий процес, своєчасно вносити необхідні корективи і зміни. Розробка навчального курсу виконується поетапно шляхом додавання, конфігурування і наповнення змістом необхідних елементів курсу – навчальних модулів.

Таким чином, система дистанційного навчання MOODLE, яка є описана в статті і основана на ідеях конструювання знання, може ефективно підтримувати всі основні комплементарні розумові процеси, такі як асиміляція, акомодация, рівновага і нерівновага і використовуватися на всіх етапах навчання. Дослідження, що були проведені і описані, підтверджують гіпотезу про доцільність і обґрунтованість застосування системи MOODLE в навчальному процесі та самоосвіті, а відкритий доступ та принципи розповсюдження на засадах GNU/GPL і нескладність інсталювання, обслуговування і використання системи впливають на досить широке розповсюдження в світі. Наступний етап досліджень буде присвячений детальнішому аналізу та пошуку методичних та практичних розв'язувань питань в галузі дистанційного навчання предметів природничо-математичного профілю та використанню системи MOODLE в безперервній освіті та самонавчанні вчителів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна національна програма “Освіта” (Україна XXI століття). – К.: Райдуга, 1994. – 61с.
2. Закон України “Про концепцію національної програми інформатизації” від 4 лютого 1998 року № 75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №27–28. – с.182.
3. Закон України “Про національну програму інформатизації” від 4 лютого 1998 року №74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – ст.181.
4. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – Затверджено Постановою МОН України 20 грудня 2000 р. – К.: НТУ “КПІ”, 2000.–12 с.
5. Пиаже Ж. Психология интеллекта. – В кн.: Избранные психологические труды. – М., Просвещение, 1969.
6. Теория и практика дистанционного обучения: учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений / [Полат Е.С., М.Ю.Бухаркина, М.В.Моисеева и др.; Под ред. Полат Е.С. – М.: Издательский центр “Академия”, – 2004. – 416 с.
7. Смирнова-Трибульска Є., Копочек Р., Вільманн Д. Теоретичні та практичні аспекти використання інформатичних засобів Open Source в дистанційному на-

вчання // Науковий часопис НПУ ім.М.П.Драгоманова, серія №2. “Комп’ютерно-орієнтовані системи навчання”: редкол. під. кер. М.І.Жалдака – Київ: НПУ ім.М.П.Драгоманова.-№4(11)-2006. – С.13-24.

8. Смирнова-Трибульська Є.М. Дистанційне навчання з використанням системи MOODLE. Навчально-методичний посібник. Херсон: Видавництво Айлант, – 2007. – 465 с.
9. Dougiamas, M. and Taylor, P.C. (2003) Moodle: Using Learning Communities to Create an Open Source Course Management System. Proceedings of the EDMEDIA 2003 Conference, Honolulu, Hawaii.
10. www.moodle.org

АНОТАЦІЇ

Актуальність проблеми, що розглядається в даній статті, обумовлена світовим процесом переходу від індустріального до інформаційного суспільства, а також соціально-економічними змінами, що відбуваються в Україні і вимагають суттєвих змін у багатьох сферах діяльності держави. Для досягнення зазначених результатів необхідно швидкими темпами розвивати, зокрема, дистанційну освіту. В даній статті розглянуті та проаналізовані вимоги щодо системи дистанційного навчання в умовах навчального закладу та обґрунтований вибір найбільш ефективної і відповідної системи підтримки дистанційного навчання.

Annotation

The urgency of the issue, considered in the article, is determined by the world process of transition from industrial to information society and by social and economic evolution of Ukraine that demand essential changes in many spheres of the State activity. In order to achieve positive results, particularly in education, it is required to develop system of distance learning at a quick pace. This article considers and analyses distance learning system requirements in conditions of the educational institution and the choice of the most effective distance learning support system is grounded.

Алѣхина К.
студентка III курса
факультет филологии и журналистики
Николаевский национальный университет им. В.А.Сухомлинского
Стельмах Н.В.
кандидат педагогических наук, доцент
Николаевский национальный университет им. В.А.Сухомлинского

ЭЙДЕТИКА КАК МЕТОД РАЗВИТИЯ ПАМЯТИ ДЕТЕЙ

Ключевые слова: эйдетика / eidetic, эйдетизм / eidetic memory, память / memory, ассоциация / association, методы эйдетики / methods eidetic

Память есть кладовая ума, в которой много перегородок, а поэтому надо скорее всё укладывать, куда и как следует.

(Александр Суворов)

Память играет огромную роль в жизни человека. Она несет в себе представление о ранее увиденных, услышанных вещах, предметах и явлениях действительности, а также включает в себя приобретенные в прошлом знания, умения, опыт.

На протяжении всей жизни человек запоминает невероятный объем информации. Ресурсы памяти практически безграничны. Еще в 70-е годы прошлого века было подсчитано, что потенциальная память любого человека составляет 125 миллионов мегабайт. Этот объем можно представить в виде компьютерных дискет. Чтобы их перевезти, потребуется 20 товарных вагонов. За жизнь человек заполняет информацией только «один вагон дискет», а 19 так и остаются пустыми [3].

Вопрос о возможностях памяти достаточно актуален на сегодняшний момент, так как в XXI веке объем получаемой информации растет с огромной скоростью, и мозг человека не успевает справляться с переработкой этой информации. Достаточно частой проблемой является то, что мозг перестает быть способен сортировать информацию и засоряет нашу память ненужной. С таким потоком информации обработать ее сможет только человек наделенный сверхспособностями.

Память (англ. memory) – запоминание, сохранение и последующее воспроизведение индивидом его опыта. Физиологической основой памяти является образование, сохранение и актуализация временных связей в мозге [4, с. 332].

Память состоит из трех процессов:

- 1) запоминание, или закрепления информации (фиксация);
- 2) сохранение, или содержание информации (ретенция);
- 3) воспроизведение информации (репродукция) [1, с. 193].

Хорошей памятью наделен тот человек, который быстро запоминает полученную информацию, хранит ее долгое время в голове и наиболее точно воспроизводит.

Память – один из самых основных процессов психики человека, та основа, на которой творит мозг, это возможности человека, его мышление.

Современная школа опирается на логику и механическую память. С самого начала дети запоминают: таблицу умножения, правила, формулы, термины, даты, события и т. д. Дети, перешагнувшие школьный порог, имеют приблизительно одинаковый уровень информированности (родной язык, цифры, буквы и т. д.). Но педагоги сразу выделяют детей с хорошей, средней и плохой памятью. Ученикам убедительно рассказывают, что они должны учиться, для чего они учатся, но редко кто объясняет, как это делать. Как воспользоваться потенциалом и без усилий воспринимать и воспроизводить любые знания.

Современная педагогическая наука сделала большой шаг вперед. На сегодняшний момент существует огромное разнообразие методик для развития памяти. Исследователи прибегают к совершенно разным подходам.

Одной из таких систем является эйдетика – память без границ. «Эйдос» в переводе с греческого означает «образ».

Эйдетизм – это способность очень ярко представлять себе предмет, которого нет в поле нашего восприятия. Большинство людей умеют это делать. Когда они вспоминают какой-либо предмет, они как бы видят его, чувствуют, иногда даже ощущая цвет или запах. Способность мыслить образами изначально была присуща человеку, и только с развитием цивилизации он приучил себя запоминать не только картинку, образ, но и абстрактный символ в виде слова или цифры [2].

Эйдетика как наука начала зарождаться еще в 20 – 40-х годах XX столетия. Основателем эйдетики является германский ученый марбургской психологической школы Эрик Йенш, а также Г. Фишер, О. Кро, В. Йенш, А. Рикель и другие.

С середины 20-х годов эйдетика получила широкое распространение на просторах Советского Союза. Большинство ученых оспаривали, относились скептически к новшеству марбургской школы, проводили эксперименты. Наиболее крупными исследователями в этой области были П.Блонский, Л.Выготский и А.Лурия. Позже эйдетика была запрещена на территории Советского Союза, так как была названа расистской ненаучной теорией.

Популярной эта наука стала в начале XXI века, когда появилась потребность в ускоренной обработке информации. Человек в среднем стал читать в 18 раз больше, чем сто лет назад. И это информация больше для профессиональной деятельности. Поэтому объем информации для запоминания тоже увеличился.

Суть этого метода заключается в одновременной работе двух полушарий. С помощью этой системы усидчивость ребенка возрастает, память увеличивается, а также возрастает способность концентрированности внимания. При этом у ребенка развивается творческое начало, он начинает мыслить образами, и учеба ему становится не в тягость, а в радость. А когда ребенок получает радость от процесса обучения, в его организме вырабатывается эндорфин – природный стимулятор, который способствует повышению работоспособности и иммунитета.

В основе эйдетики лежат три основных метода:

- *цепной метод* строится на цепных ассоциативных реакциях. Элементы определенного списка ассоциируют друг с другом в цепочку с помощью мысленных образов. Скажем, нужно запомнить такой список продуктов: *курица, масло, молоко, рис, яйца*. Необходимо создать цепочку образов: *когда курица вылупилась из яйца; сейчас она клюет рис, я очень люблю молочную рисовую кашу, в которую обязательно добавляют масло* [1, с. 194];
- *акровербальный метод* («акро» – край, «вербо» – слово). Он основан на преобразовании «сухого» текста в красочный и «живой». Например, так называемое шифрование материала в стихотворные тексты. Придумывание стишков, шуточных фраз, в которых зашифрована какая-либо информация. Например: *пассажир – пассажир дал нас Саше; валенки – валенки у Ленки; сверкает – в новом платье сверкает Верка; ужин – ужин на ужин; улица – на улице знакомые лица*;
- *метод мест* – метод, в основе которого зрительные ассоциации, чаще всего его используют для запоминания длинных списков, состоящих из разнородных элементов. Этот метод пришел еще из древних времен, он использовался в ораторском искусстве. Когда ритор готовился к речи, он представлял себе хорошо знакомый отрезок пути и на каждом ярком, хорошо запоминающемся месте (лавки, парки, здания, вывески и т. д.) придумывал последующий тезис своей речи. Когда он выступал перед людьми, его речь «шла по дороге».

Например, список мест: *входная дверь, зеркало, ковёр, телевизор*; а список дел: *купить лук* (ассоциация – луковица), *оплатить счёт в банке* (ассоциация – банковская квитанция), *отправить письмо на почте* (ассоциация – письмо), *купить брюки* (ассоциация – брюки).

Другие ассоциации:

«*Входная дверь – купить лук*». Представляйте себе, как вы подходите к входной двери и открываете её. На ней нарисована большая луковица.

«*Зеркало – оплатить счёт в банке*». Вы проходите в квартиру и оказываетесь в коридоре. В нём стоит большое зеркало, а на нём закреплён счёт, который нужно оплатить в банке.

«*Ковёр – отправить письмо на почте*». Вы проходите в зал. Посреди него лежит большой ковёр. На ковре разбросаны письма.

«*Телевизор – купить джинсы*». Рядом с ковром стоит дубовая тумбочка, а на ней расположен телевизор. Вы берёте пульт и включаете телевизор. Показывают рекламу последней модели брюк [5].

Таких способов запоминать информацию большое множество, в статье пе-

речислены некоторые из них. Главное, каждому учителю к своей работе подходить творчески и постоянно искать эффективные способы обучения детей. Создавать условия, чтобы ребёнок шёл с хорошим настроением на урок, с желанием творить, а не зазубривать и всегда помнить: не бывает плохой памяти, бывает неумение использовать ее возможности.

Система эйдетики развивает такие важные качества как:

- беглость – способность быстро находить решения и генерировать новые идеи;
- гибкость – применение разнообразных подходов для решения задачи;
- оригинальность – умение создавать оригинальные идеи и решения. Учит детей запоминать без зазубривания, основываясь только на ассоциациях и каких-то запоминающихся особенностях предмета запоминания.

Список использованной литературы

1. Вітенко І. С. Основи психології / І. С. Вітенко, Т. І. Вітенко. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 256 с.
2. Габец Д. Д. Эйдетика как метод развития памяти в современной школе [<https://festival.1september.ru/articles/310255/>]; Школьная психологическая служба.
3. Кратковременная и долговременная память [[http://euroeducation.com.ua / article/40-razlichnaya-topics/499-kratkovremennaja-i-dolgovremennaja-pamjat.html](http://euroeducation.com.ua/article/40-razlichnaya-topics/499-kratkovremennaja-i-dolgovremennaja-pamjat.html)].
4. Мещерякова Б.Г., Зинченко В.П. Большой психологический словарь / Б.Г.Мещерякова, Зинченко В.П. – 2003. – 672 с.
5. Техника запоминания – метод мест [<http://yourbrain.ru/index.php/theory/24-memory.html>].

STARTEXAM – ТЕСТИРОВАНИЕ ЗНАНИЙ В ОБЛАКАХ

В статье рассмотрены основные условия использования облачных технологий в образовании в целом и в тестировании, как методе оценивания знаний. Проанализированы возможности системы STARTEXAM по организации и проведению педагогического тестирования уровня знаний студентов педагогических ВУЗов.

STARTEXAM, облачные вычисления / cloud computing, оценивание / evaluation, тестирование / assessment.

1. ВВЕДЕНИЕ

Программа развития, практически каждого, университета предусматривает оснащение учебного заведения современным аппаратным и программным обеспечением. В настоящее время аппаратное обеспечение меняется и совершенствуется практически ежедневно, поэтому любой украинский или российский университет вряд ли сможет обновлять свою техническую базу в соответствии с быстро меняющимися возможностями современных компьютеров и обеспечить учебный процесс последними новинками вычислительной и коммуникационной техники. Такая же ситуация с программным обеспечением, предполагающим немалые материальные затраты на поддержку на соответствующем уровне информационного обслуживания студентов.

Как показывает опыт развитых зарубежных стран [2], [3], [4], отличным решением вышеописанных проблем является внедрение в учебный процесс «облачных вычислений».

С распространением сети Internet технологии обработки информации претерпели значительных изменений. С появлением облачных технологий, обычный мобильный телефон с возможностью выхода в сеть поможет решить сложные вычислительные и образовательные задачи.

Облачные технологии – это и браузерный интерфейс почтового ящика, и возможность создания и редактирования офисных документов онлайн, и сложные математические вычисления, для которых мощности одного персонального компьютера недостаточно. Если коротко, облачные технологии – это такие технологии обработки данных, в которых компьютерные ресурсы предоставляются интернет-пользователю как онлайн-сервисы.

В образовательных учреждениях Украины облачные сервисы изначально появились в основном как бесплатные хостинги почтовые службы для студентов и преподавателей. Другие многочисленные инструменты облачных вычислений для образования практически не использовались в силу недостаточности информации о них и отсутствия практических навыков их использования для учебных целей.

И только сравнительно недавно студенческое сообщество и преподаватели по достоинству начали оценивать инновационные IT-приложения, например, Google

Groups, Microsoft Office Web Apps, Amazon EC2 [5]. Лучший способ подготовки студентов к работе с новейшими IT-технологиями – внедрение этих технологий в образовательный процесс.

Без сомнения, результаты исследований российских и украинских ученых: А. П. Ершова, В. П. Зинченко, М. М. Моисеева, В. М. Монахова, В. С. Леднева, М. П. Лапчик, В. Ю. Быкова, В. М. Глушкова, М. И. Жалдака, Н. В. Морзе, В. С. Михалевича, Ю. И. Машбиц и др., существенно повлияли на становление и развитие современных информационных технологий обучения.

На сегодняшний день в педагогической литературе посвященной облачным вычислениям, незначительное внимание уделено системам контроля знаний. Можно выделить работы Н. В. Морзе, О.Г. Кузьминской посвященные использованию портала (<http://www.testprovider.com>), который создан на основе платформы Microsoft Azure, и является примером гибридной облака и позволяет проводить тестирование более 5000 учащихся одновременно, осуществлять автоматизированную проверку ответов, собирать оперативные данные по протеканию процесса тестирования по всей Украине.

Целью статьи является освещение платформы STARTEXAM, которая позволяют эффективно и с минимальными затратами развивать сервис-ориентированную систему контроля знаний, построенную на основе облачных подходов.

2. МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Исследование проводилось в рамках НИР «Компьютеризированная система контроля успеваемости студентов высших педагогических учебных заведений». В ходе исследования использовались следующие методы: анализ теоретических источников по проблемам инновационных методик организации контроля знаний, изучение и обобщение передового опыта организации применения облачных технологий для измерения уровня знаний студентов.

3. РЕЗУЛЬТАТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Выделим три условия, определяющие принадлежность сервиса к облачным технологиям:

1. Сервис доступен через Web-браузер или с помощью специального приложения для доступа к интерфейсу Web-сервиса;
2. Для пользования сервисом не нужно никаких материальных затрат;
3. При использовании дополнительного программного обеспечения оплачивается только то время, в течение которого использовалось программное обеспечение.

Предметом нашего исследования является система оценки STARTEXAM – это простой и удобный в использовании компьютерный инструмент тестирования и проверки знаний. STARTEXAM позволяет разрабатывать тесты, проводить как промежуточное, так и итоговое тестирование, осуществлять подготовку к экзаменам и анализировать результаты.

С августа 2013 года система тестирования переведена на облачные высоконадежные технологии. Полностью осуществлен переход на облачные технологии, позволяющие неограниченно масштабировать онлайн систему тестирования, поддерживать высокую надежность и 100% доступность серверов.

Основные функциональные особенности системы.

Все типы тестовых заданий доступны при регистрации в бесплатном аккаунте системы STARTEXAM. Каждый тип задания имеет свои особенности и может применяться для оценки необходимых знаний и компетентностей.

В системе STARTEXAM доступны задания пяти различных типов и реализована возможность использования их как в одном тесте, так и в нескольких:

1. Задания с единственным выбором позволяют указать только один правильный вариант ответа, все остальные ответы считаются неверными.

2. Задания с множественным выбором ответов позволяют указать несколько правильных вариантов в одном задании. Задания такого типа сложнее, чем с единственным выбором, т.к. заранее неизвестно, сколько должно быть правильных ответов, если иное не указано в тексте вопроса.

3. Задания на сортировку предполагают установить правильную последовательность сверху-вниз. Если все варианты ответов будут расставлены в правильной последовательности, то такое задание будет считаться решенным правильно. В этом типе задания система тестирования поддерживает перемещение вариантов ответов с помощью мышки.

4. В заданиях на установления соответствия также необходимо использовать мышку и найти правильную принадлежность одного или нескольких ответов к категории.

5. В заданиях с текстовым вводом необходимо набрать правильный ответ с помощью клавиатуры. Для каждого поля можно задать несколько правильных ответов и если участник укажет один из них, то задание будет считаться выполненным верно. Регистр ввода символов значения не имеет.

Версии тестовых заданий.

Версии заданий позволяют сохранить все сделанные изменения в тестовом задании и вернуться к каждому из них в любой момент времени. Таким образом, возможно, корректировать тестовые задания, не боясь потерять контент, количество версий одного задания не ограничено.

В системе тестирования реализовано два вида сохранения тестового задания:

- с обновлением текущей версии,
- с созданием новой версии.

Обновление текущей версии задания позволяет внести изменения в тот же экземпляр задания и перезаписать данные. В этом случае новая версия задания не создается, и вернуться к предыдущей будет уже невозможно.

Создание новой версии задания позволяет сохранить обе версии: предыдущую и текущую. При необходимости всегда можно вернуться к любой из них и использовать её в том или ином тесте.

Контроль версий работает со всеми типами тестовых заданий, имеющимися в системе тестирования.

При внесении изменений в задание система сама предложит наиболее предпочтительный вариант сохранения. Если по данному заданию присутствуют статистические данные, то система предложит создать новую версию для сохранения истории изменений, а если статистики не будет, то – обновить текущую. Но в любом случае окончательное решение о сохранении тестового задания остается за пользователем. По каждой версии тестового задания собирается независимая

статистика. Используя ее, можно контролировать качество заданий и оперативно вносить изменения в тесты.

Возможность экспериментировать с тестовыми заданиями, добавлять или убирать новые варианты ответов и анализировать качество заданий позволяет создать идеальный тест.

Дополнительные настройки

Бланковое тестирование (тестирование на бумаге) предусматривает создание тестов в формате PDF для печати и тестирования без доступа к компьютеру.

Инструмент «*Шкалы оценки*» позволяет создавать собственные шкалы оценивания с баллами или процентами.

Функционал настраиваемых *индивидуальных анкет* для сбора данных участников тестирования позволяет работать без предварительной регистрации, а также предоставляет расширенную информацию об участниках тестирования.

Коллективное создание тестов позволяет организовать коллективную работу по созданию и корректировке тестов командой авторов и экспертов.

Анализ результатов тестирования

На странице с сеансами тестирования доступна следующая информация:

- время, которое было затрачено на тестирование;
- макс – максимальный балл, который можно было набрать по тесту;
- балл – набранный участником балл;
- (%) – результат участника в процентах;
- уровень, показанный участником в соответствии с созданной шкалой оценки;
- отзывы, оставленные участниками на задания, если такая опция была включена в тесте.

Сеансы тестирования могут быть отфильтрованы по количеству и временным интервалам.

Результаты тестирования могут быть экспортированы в различные форматы:

- формат электронных таблиц Excel,
- формат языка разметки XML,
- результаты, упакованные в zip-архив.

Результаты экспортируются в соответствии с выбранными фильтрами: временным интервалом или с помощью ручной выборки элементов.

Отчет «*Матрица ответов*» позволяет пользователям системы тестирования STARTEXAM сделать выгрузку по всем заданиям теста в специальный отчет. Выгрузка осуществляется в формат Excel и удобна для дальнейшего анализа результатов тестирования. Этот отчет предоставляет детальную информацию, на какие задания участники отвечали правильно, а где давали неправильные ответы. По вертикальной оси представлены задания, которые входили в тест, по горизонтальной – имена участников, на пересечении представлены ответы участников. Единица означает, что участник дал правильный ответ на задание, ноль – ошибся. Если значения не будет, значит, задание не было выбрано в окончательный набор заданий участника тестирования.

В сеансах тестирования по определенному тесту доступна статистика по ответам каждого участника. На странице отображаются результаты ответов участника на каждое задание теста, аналогичные тем, что были представлены в матрице отве-

тов. При детальном просмотре результатов участников тестирования доступна также статистика по каждому тестовому заданию:

- количество результатов – количество решений задания участниками тестирования;
- выполнено – количество завершенных результатов (на задание был дан ответ);
- пропущено – количество неоконченных результатов (на задание не был дан ответ);
- средний балл – отношение количества правильных ответов на задание к общему количеству завершенных результатов;
- правильных ответов – процент правильных ответов на задание.

Статистика тестового задания позволяет сделать вывод о его качестве.

4. ВЫВОДЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДАЛЬНЕЙШИХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Наблюдается постепенная миграция образовательных сервисов с помощью современных информационно-коммуникационных технологий и информационных ресурсов в облако.

Использование онлайн системы оценки знаний STARTEXAM, экономит время, деньги и ресурсы на автоматизации процессов обучения и контроля знаний. STARTEXAM – это мощное средство управления знаниями с широким набором функций и уникальными возможностями облачного онлайн тестирования.

Облачные технологии – необходимые, популярные информационные сервисы, широко используемые в повседневной жизни человека. Стремительное распространение облачных вычислений ставит перед образовательной средой задачи интеграции облачных сервисов в систему образовательного учреждения, пересмотра своей ИТ-инфраструктуры и внедрения инновационных технологий в образовательный процесс.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Биков В. Ю. Модели організаційних систем відкритої освіти: Монографія/ Биков В.Ю. – К.: Атіка, 2008. – 684 с.
2. Hewitt C. ORGs for Scalable, Robust, Privacy-Friendly Client Cloud Computing / Carl Hewitt // IEEE Internet Computing, vol. 12, no. 5. – NY, USA, Sep.-Oct. 2008. – Pp. 96-99. – doi:10.1109/MIC.2008.107
3. Lohr S. Google and I.B.M. Join in 'Cloud Computing' Research [Электронный ресурс] / Steve Lohr // New York Times (08.10.2007). – Режим доступа: <http://www.nytimes.com/2007/10/08/technology/08cloud.html>
4. Mell P., Grance T. Effectively and Securely Using the Cloud Computing Paradigm [Электронный ресурс] / National Institute of Standards and Technology, Information Technology Laboratory, 2009. – Режим доступа: <http://csrc.nist.gov/groups/SNS/cloud-computing/cloud-computing-v26.ppt>
5. Сейтвелиева С.Н. Облачные вычисления: основные характеристики, сервисные модели и модели развертывания / С.Н. Сейтвелиева // Інноваційні інформаційно-комунікаційні технології навчання: матеріали всеукр. конф. 17-18 лют. 2011 р. – Симферополь: Кривий Пір: Криворізький держ. пед ун-т, 2011. – С. 432-434.

ВЛИЯНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ НА ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ

Аннотация. В статье осуществлён анализ этапов, методов, приемов формирования информационно-коммуникационной компетентности будущих учителей технологий в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: информационно-коммуникационная компетентность, будущие учителя технологий, профессиональная подготовка.

Annotation. In the article the analysis of the stages, methods, techniques, formation IT – competence future teachers of technology.

Keywords: IT – competence, future teachers of technology, vocational training.

Провозглашенные ЮНЕСКО стратегические цели развития современного человека среди прочего основываются на инновационной деятельности, формировании ИКТ-компетентности каждой личности. К сожалению, информатизация и компьютеризация образования часто рассматривается преимущественно как техническая проблема, связанная, прежде всего, со снабжением компьютерами, подключением их к сети Интернет, введением в учебный процесс курса информатики. Зачастую она не связывается непосредственно с обновлением содержания, методов и форм образования, достижением новых учебных результатов, модернизацией деятельности учебных заведений, использованием ИКТ в изучении предметов и профессиональной подготовке специалистов. В этой связи актуальными являются задания формирования ИКТ-компетентности учителей, учеников, преподавателей и студентов, руководителей и других категорий работников образования.

Мы считаем, что одним из определяющих условий формирования информационно-коммуникационной компетентности (далее ИКК) будущих учителей технологий есть формирование их потребности в ИКК через организацию деятельности студентов в информационно-образовательной среде учебного заведения. Рассмотрим это условие подробнее.

Разные подходы к пониманию сущности и структуры информационно-образовательной среды (ИОС) предлагают ученые (В. Быков, Р. Гуревич, С. Сысоева, Е. Полат, И Роберт и др.).

Соглашаемся с Ю. Караван, которая под термином «информационно-образовательная среда» понимает совокупность компьютерных средств и способов их функционирования, которые используются для реализации учебного процесса. В состав компьютерных средств входят аппаратные, программные и информационные компоненты, способы использования которых регламентируются методическим обеспечением учебного процесса. Построение единой информационно-образовательной

среды на базе современных информационных технологий вносит, по мнению Ю. Караван, в учебный процесс новые возможности: сочетание высокой экономической эффективности и гибкости учебного процесса, широкое использование информационных ресурсов, существенное расширение возможностей традиционных форм обучения, возможность создания новых эффективных форм обучения [5], а также, как мы считаем, способствует формированию информационно-коммуникационной компетентности, в частности, будущих учителей технологий.

Под информационной средой учебного заведения О. Кравчина [6] понимает систему, в которой на информационном уровне задействованы и связаны между собой все участники образовательного процесса: администрация заведения – преподаватели – ученики – родители. Исследователем выделены такие общие положения формирования единой информационной среды: во время формирования информационной образовательной среды необходимо решить проблему содержания образования на современном этапе, соотношение традиционных составляющих учебного процесса и новых информационно-коммуникационных технологий, новых взаимоотношений ученика, учителя и образовательной среды; информационная образовательная среда включает технологические (аппаратные и программные), информационные и организационные ресурсы; при создании информационной образовательной среды учебного заведения растет значимость ИКТ – компетентности педагогов, которые работают в условиях широкого применения средств информационных и коммуникационных технологий в образовательном пространстве школы [6]. Мы полностью соглашаемся с основными положениями исследователя относительно важности формирования информационно-коммуникационной компетентности будущих педагогов, поскольку им придется работать в условиях единой информационной среды и, кроме того, считаем единую информационно-образовательную среду высшего учебного заведения мощным стимулом для развития всех компонентов информационно-коммуникационной компетентности будущих учителей технологий.

Большинство исследователей придерживаются мысли, что «учеба в информационно-коммуникационной среде является абсолютно новой парадигмой образования, которая базируется на функциональной эффективности ИКТ, формирует культуру и формируется на основе «особенной» культуры обучения, которая характеризует как того, кто учит, так и того, кто учится» [11, с. 257].

Понятие «информационно-образовательная среда» – относительно новое понятие, которое стало в последнее время широко использоваться. Главными критериями такой среды являются: наличие системы средств общения; наличие системы средств самостоятельной работы с информацией и наличие интенсивного общения между участниками учебного процесса.

Организация в ВУЗе единой информационно-образовательной среды позволяет преподавателям более эффективно внедрять информационно-коммуникационные технологии и ресурсы сети Интернет на разных этапах традиционной системы обучения, создавать Интернет-занятия, интегрированные занятия, разрабатывать и использовать собственное программное обеспечение и цифровые образовательные ресурсы, использовать медиа папки и др. Для студентов такая среда позволяет: использовать Интернет-технологии в организации дополнительного образования; использовать компьютерные технологии для подготовки к занятиям; применять тренировочные те-

стирования; участвовать в Интернет конкурсах и олимпиадах; обсуждать актуальные проблемы на форуме, в Skype, на сайте учебного заведения; интеллектуально и психологически готовиться к дальнейшему продолжению образования; научиться работать с информацией, представленной в разных формах, отбирать и систематизировать научный материал, создавать сообщения, доклады на заданную тему и др.

Соглашаемся с исследователями информационно-образовательной среды в том, что среда, которая формируется на базе средств ИКТ, целесообразно разрабатывать в пределах лично ориентированного обучения, с опорой на достижения новых образовательных результатов, среди которых, например, формирование у студентов исследовательских и проектных умений и способностей. Только в этом случае электронные учебные ресурсы могут принципиально изменить учебный процесс и способствовать развитию информационно-коммуникационной компетентности будущих учителей технологий.

В целом, под информационно-образовательной средой понимают среду, которая объединяет учебные, методические и информационные ресурсы с использованием современных информационных и телекоммуникационных технологий. В. Моисеев [7] понимает под информационно-образовательной средой единое информационно-образовательное пространство, построенное с помощью интеграции информации на традиционных и электронных носителях и компьютерных телекоммуникационных технологиях во взаимодействии. Такая среда, по мнению ученого, содержит виртуальные библиотеки, распределенные базы данных, структурированные учебно-методические комплексы и расширенный аппарат дидактики, в котором действуют принципы новой педагогической системы.

Информационно-образовательная среда сочетает широкий выбор учебного программного обеспечения и сетевых технологий, включая электронную почту, форумы, программное обеспечение коллективного использования, чаты, видеоконференции, записи аудио и видео, широкий круг учебных инструментов, которые базируются на использовании Веб-технологий [3, с.94]. Среди основных заданий создания и развития информационно-образовательной среды Р. Гуревич, М. Кадемия и Л. Шевченко называют: удовлетворение индивидуальных образовательных потребностей студентов через повышение уровня овладения ИКТ; создание единого информационного пространства через интеграцию разрозненных подразделений и служб; динамическое сочетание всех коммуникационных средств благодаря универсальным формам хранения, обработки и передачи информации; развитие материально-технической и учебно-методической базы учебных заведений; усовершенствование системы информационного и методического ее обеспечения в управлении учебными заведениями, поскольку единственная информационно-образовательная среда формируется всеми участниками учебного процесса.

Формирование информационной образовательной среды должно ориентироваться на ее информационный характер, который предусматривает новые технологии работы с информацией. Функционирование информационной образовательной среды предусматривает модульность. При таком подходе к организации учебы студент работает с учебной программой, составленной из отдельных модулей, которые принадлежат к единственному полю наглядной деятельности и находятся в фокусе изучения.

Поскольку создание информационной образовательной среды направлено на реализацию условий для осознания студентами особенностей будущей профессиональной деятельности – оно создает наилучшие условия для развития стремления к профессиональному самосовершенствованию будущих учителей технологий относительно овладения ИКТ, к приобретению глубины и системности знаний касательно ИКТ; информационно-образовательная среда акцентирует внимание на развитии личностных качеств, необходимых для успешного овладения будущей профессией, среди которых главное место принадлежит информационно-коммуникационной компетентности и позволяет каждому студенту построить индивидуальную образовательную траекторию.

В информационно-образовательной среде Винницкого государственного педагогического университета имени Михаила Коцюбинского информационные ресурсы корпоративной сети представлены сервером Интранет, библиотечным сервером, сервером электронной почты, файловым сервером и сервером удаленного доступа. Центральный коммуникационный узел, созданный в университете имеет коммуникации, которые соединяют элементы корпоративной сети. В коммуникационном узле размещено оборудование, которое обеспечивает техническую сторону функционирования сети: сервис Интранет, на котором находятся внутренний Сервер веб, FTP- сервер, файл сервер; сервис Интранет, на котором находится внешний Сервер веб; сервер E – mail, совмещенный с Proxi; библиотечный сервер; сервер удаленного доступа, который используется для связи с другими подструктурами учебного заведения; шлюз с внешней сетью, которая обеспечивает возможность использования ресурсов Интернет; внутренний маршрутизатор используется для объединения элементов сети и фильтрации трафика.

Построение ИОС в современном его понимании требует, по мнению И. Шахиной [14], выполнения целого ряда заданий, основными из которых следующие: разработка организационной структуры, которая обеспечивает создание, поддержку и развитие ИОС; подготовка преподавателей и специалистов для работы в ИОС; техническое и технологическое обеспечение; разработка и поддержка информационных образовательных ресурсов; создание и поддержка образовательного портала университета; развитие научной и научно-методической работы в отрасли современных информационных и телекоммуникационных технологий и применение их в образовании.

Эффективность учебы с использованием ИКТ в значительной степени зависит, по нашему мнению, от качества педагогических программных средств, которые занимают центральное место в учебном процессе. При низком качестве педагогических программных средств компьютер не оправдывает тех надежд на повышение эффективности формирования умственных действий и активации учебно-познавательной деятельности, которые на него возлагаются. Поэтому одной из актуальных проблем компьютерной учебы – проблема создания педагогически целесообразных педагогических программных средств.

Не следует забывать о еще одной очевидной возможности информационно-образовательной среды. Дело в том, что с использованием традиционных методологии и средств учебы (учебник, задачник, пособие) темп учебы зависит в основном от особенностей студенческой группы. С использованием возможностей информационной образовательной среды темп усвоения знаний зависит от индивидуальных

особенностей студента и увеличивается за счет организации связи между пользователем и информационными ресурсами среды в реальном масштабе времени.

Подобные возможности индивидуализации обучения появляются во время использования среды и реализации специализированных методов обучения за счет визуализации учебной информации, хранения больших объемов информации с возможностью ее передачи, легкого доступа пользователя к данным, информационно-поисковой деятельности, автоматизации обработки результатов экспериментальной деятельности, контроля за результатами усвоения учебной информации.

Одной из существенных сфер деятельности любого учебного заведения, независимо от уровня образования, являются научные и методические исследования, в которые, как правило, привлеченные преподаватели кафедры и студенты. Аспекты функционирования научно-методической сферы деятельности учебных заведений определяют отдельное направление внедрений средств ИКТ. Необходимо выделение в рамках среды специальной составляющей, которая интегрирует разрозненные средства информатизации научно-исследовательской и методической деятельности, которая осуществляется педагогами. Соответствующая составляющая среды должна не только предоставлять средства доступа к информационным ресурсам, значимым с точки зрения научной деятельности, но и предоставлять инструментарий для обработки, хранения и учета информационных фрагментов, важных с точки зрения разработок, которые проводятся. Например, на кафедре инновационных и информационных технологий в образовании Винницкого государственного педагогического университета имени Михаила Коцюбинского отдельными звеньями выделяются методическая и научно-исследовательская работа кафедры, в которой представлена следующая деятельность: олимпиады, конкурсы, научные группы и кружки, проект «Intel», конференции, оппонирование, планирование НИР, сотрудничество с другими заведениями и др.

Таким образом, на основании вышесказанного, можно сделать выводы, что применение мультимедийных программ, ресурсов Интернет и ИКТ, которые используются в единой информационно-образовательной среде учебного заведения, значительно расширяет программу изучения профессиональных дисциплин будущими учителями технологий, предоставляет доступ к разнообразным учебным материалам, углубляет мотивацию студентов к овладению ИКТ, способствуя таким способом эффективному формированию у них информационно-коммуникационной компетентности.

Литература:

1. Биков В. Ю. Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем / В. Ю. Биков, Ю. О. Жук // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: Зб. наук. пр. – Вип. 1(5). – 2003. – С. 64-76.
2. Білоусова Н.В. Механізми формування потреби у самовдосконаленні / http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nzsp/2011_10/mtp/mtp3.pdf
3. Гуревич Р.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навчальний посібник / Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія, Л.С. Шевченко : за ред. Гуревича Р.С. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. – 348 с.

4. Жабеев Г.В., Кудін А.П., Свистун Ю.А. Навчально-методичний комплекс “фізика” для мережевого навчання // Проблеми сучасного підручника: Зб. наук. праць / Ін-т педагогіки АПН України. – К.: Педагогічна думка, 2006. – Вип.6. – С.38-42.
5. Караван Ю.В. Єдине інформаційно-освітнє середовище як важливий елемент підвищення якості підготовки фахівців / <http://www.sworld.com.ua/konfer26/56.pdf>
6. Кравчина О.Є. Проектування інформаційного середовища загальноосвітнього навчального закладу / <http://www.ime.edu-ua.net/em11/content/09koeeis.htm>
7. Моисеев В. Б. Комплексный подход к формированию информационно-образовательной среды высшего учебного заведения / В. Б. Моисеев // Проблемы инженерного образования. –2005. – № 2. – С. 57-60.
8. Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ: [монографія] / Р. С. Гуревич, Г. Б. Гордійчук, Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський, О. В. Шестопалюк; за ред. проф. Р. С. Гуревича. – Вінниця : ФОП Рогальська І.О., 2011. – 348 с.
9. Петрович С. Д., Технологія моделювання / С. Д. Петрович, Я. М. Петрович // Інформатика: Всеукраїнське видання для вчителів. – 2007. – № 45 (429). – Грудень. – С. 1-5.
10. Роберт И.В. Современные информационные технологии в образовании: дидактические проблемы; перспективы использования / И. В. Роберт. – М.: ИИО РАО, 2010. – 140 с.
11. Розина И.Н. Педагогическая компьютерно-опосредованная коммуникация как прикладная область коммутативных исследований. *Educational Technology & Society* 8 (2). 2005. С. 257–264.
12. Романовский О. Г. Образовательная среда как одно из условий формирования национальной гуманитарно-технической элиты / О. Г. Романовский // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. праць / за ред. Л. Л. Тovaжнянського, О. Г. Романовського. – Вип. 22(26). – Харків : НТУ „ХПІ“, 2009. – С. 3-12.
13. Степанов О. М. Основи психології й педагогіки: посіб. / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2003. – 502 с.
14. Шахіна І.Ю. Створення інформаційного освітнього середовища навчального закладу / http://ito.vspu.net/SAIT/inst_kaf/kafedru/matem_fizuka_tex_osv/www/nd_robota/statti/shahina.htm

ПОД- СЕКЦІЯ 3. Інновації в області освіти.

Бондаренко Ю.І.¹, Денефіль О.В.², Потіха Н.Я.³,

Сатурська Г.С.⁴, Чарнош С.М.⁵

доктор медичних наук, професор,

завідувач кафедри патологічної фізіології,¹

доктор медичних наук, професор кафедри патологічної фізіології,²

кандидат медичних наук, доцент кафедри патологічної фізіології,^{3,4,5}

ДВНЗ „Тернопільський державний медичний університет

імені І.Я. Горбачевського МОЗ України”

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПАТОЛОГІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ У ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМ. І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Ключові слова: патологічна фізіологія, медична освіта / **Key words:** pathological physiology, medical education.

Вступ. На сучасному етапі інтеграції української медичної освіти в Європейський освітній простір питання реформування, удосконалення навчання у вищих медичних навчальних закладах набуває особливого значення. Патологічна фізіологія є важливою ланкою у базовій медичній освіті, оскільки створює теоретичні основи для опанування клінічних дисциплін, що передбачає набуття глибоких знань з етіології, патогенезу захворювань, вміння використати ці знання у процесі подальшого навчання та у професійній діяльності, розвиває фахові здібності студентів до клінічного мислення.

Основна частина. Обов'язковою умовою інтеграції української медичної освіти у світовий освітній простір є впровадження кредитно-модульної системи навчання, що побудована на поєднанні модульних технологій, які включають залікові одиниці засвоєння учбового матеріалу. Організація навчального процесу на кафедрі здійснюється за кредитно-модульною системою відповідно до положень Болонської декларації у системі вищої медичної та фармацевтичної освіти. [1]. Навчальна програма з патологічної фізіології базується на типовій програмі з дисципліни і структурована на модулі (логічно завершені частини навчальної програми), до складу яких входять змістові модулі. Вони у свою чергу структуруються на теми. Видами навчальної діяльності згідно навчального плану є: лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів. Лекції читаються з використанням мультимедійних презентацій. Практичні заняття передбачають: дослідження стану фізіологічних функцій і змін відповідних параметрів за умов патології в експериментах на тваринах або на підставі дослідів, записаних у відеофільмах, поданих у віртуальних програмах, вирішення ситуаційних задач (аналіз та інтерпретація параметрів гомеостазу, показників діяльності органів та систем), що має клініко-діагностичне та прогностичне спрямування.

Оцінка за модуль визначається як інтегральний показник і складається із оцінки поточної успішності та оцінки за семестровий тестовий іспит, який студенти скла-

дають централізовано у Центрі незалежного тестування після закінчення кожного модуля. Кількість балів, яку студент набрав з предмету, визначається як середнє арифметичне кількості балів з усіх модулів дисципліни і має визначення за системою ECTS і шкалою, прийнятою в Україні.

Для покращення теоретичних знань в університеті прийнята концепція практично орієнтованого навчання або Z-система. Практичні заняття проводяться за цикловою системою [2]. Для забезпечення навчального процесу на кафедрі створено спеціалізовані лабораторії, в яких заняття проводять викладачі, що пройшли підготовку у спеціалізованих відділеннях і лабораторіях клінік.

Важливим підґрунтям для засвоєння предмету є створена Інтернет-сторінка кафедри, що входить в структуру WEB-порталу університету. Вона містить презентації лекцій, матеріали підготовки студентів до лекцій, що містять повний виклад їх змісту. Також тут розміщені навчальні програми для студентів усіх факультетів, методичні вказівки для підготовки до практичних занять, алгоритми засвоєння практичних навичок. Знайомлячись з розділом „Матеріали підготовки студентів до практичних занять”, що складається з інформації текстового характеру зі схемами, малюнками, студенти мають змогу опанувати необхідний матеріал. Зусиллями колективу кафедри створено навчальні відеофільми, а у перспективі планується створення віртуальних програм, що полегшить засвоєння програми з предмету.

Висновки. 1. На кафедрі патологічної фізіології створені усі необхідні умови для навчання студентів, заплановані перспективи удосконалення педагогічного процесу, що сприятиме оптимальній адаптації їх до європейських стандартів якості медичної освіти.

2. Практично орієнтоване викладання патологічної фізіології студентам має кінцевою метою якомога ретельніше підготувати їх до вивчення клінічних дисциплін і є важливим підґрунтям успішного їх засвоєння. Це допомагає студенту наблизитися до клініки, звільняє час для обговорення і осмислення побаченого, що є надзвичайно корисним у майбутній практичній діяльності.

Література.

1. Осійчук М.С. Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток вищої медичної освіти / М.С. Осійчук // Медична освіта. – 2013. – С. 9-13.
2. Концепція розвитку ДВНЗ „Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України” на 2013-2017 рр. / Тернопіль: ТДМУ, “Укрмедкнига” 2013. – 79 с.

Лебедєв В.О.

доц. кафедри інформатики і кібернетики
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Аверіна Л.С

студентка V курсу ф-ту інформатики, математики і економіки
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

СТРУКТУРА ЕЛЕКТРОННОГО ПІДРУЧНИКА З ДИСЦИПЛІНИ «ХОРОВЕ ДИРИГУВАННЯ»

Процеси державотворення, які нині відбуваються в Україні, спричиняють безприкладну за своєю глибиною інтенсифікацію духовного життя суспільства. Поштовх в розвитку отримують саме ті види мистецтва, що кореняться в предковічних народних традиціях і уособлюють найяскравіші прояви української духовності. Саме до таких явищ належить музичне мистецтво, котре сприяє утвердженню державності, культурній консолідації нації, інтелектуальному та духовному відродженню народу, що протягом тисячоліть створив і подарував світові оригінальні художні скарби. Разом з тим, дедалі глибше осмислення, детальний аналіз окремих складових елементів національної мистецької спадщини яскравіше висвітлює все розмаїття її форм з усім багатством притаманних сучасності змістів музичної культури, виховання, педагогіки.

У системі підготовки майбутнього педагога-музиканта цикл вокально-хорових дисциплін й хорове диригування зокрема, займає одне із провідних місць, оскільки визначається специфікою роботи фахівця, спрямованою на практичне вирішення завдань формування духовності підрастаючого покоління засобами хорового співу [1, с. 27].

Метою дисципліни «Хорове диригування» є формування теоретичних основ техніки диригування, поглибити знання з методики роботи з хором, набувати навички з техніки диригування, відпрацювати природні пластичні, ціленаправлені диригентські жести на основі координації рухів плеча, передпліччя, кисті, розвитку міміки лица; оптимально координувати емоціональні і раціональні фактори у розкритті художніх образів; розвинути асоціації як необхідний компонент для художнього виконання твору та встановлення контакту з уявним хором. Вирішується комплекс завдань, що є специфічним для диригентського мистецтва, як для виду мистецтва, так і як для навчального предмету [4, с. 4]. А саме: розвиток усіх необхідних для хорового диригента складових музичних здібностей: мелодичного, гармонічного, вокального, внутрішнього слуху, ладово-ритмічного відчуття, музичної пам'яті, музичного мислення; формування навичок самостійної роботи над партитурою (спів хорових партій, акордів, виконання хорової партитури на фортепіано, усний та письмовий музично-теоретичний і вокально-хоровий аналіз твору), а також навичок свідомого, активного, глибокого диригентського втілення хорового твору з обґрунтованою інтерпретацією [2, с. 14]. В процесі занять з хорового диригування студенти вивчають художньо

Електронний підручник з дисципліни "Хорове диригування" (1 курс)

Зміст Анотація Практичні роботи Самостійна робота Тестування Відеоматеріали Література Глосарій

ЗМІСТ КУРСУ		
№	Назва	Короткий опис
	Анотація до курсу	Мета курсу – формування теоретичних основ теорії диригування, поглибити знання з методики роботи з хором, набувати навички з теорії диригування, відпрацювати природні пластики, цілеспрямовані диригентські жести на основі координації рухів плеча, передпл'яччя, кисті, розвитку нібиш пальців.
Змістовний модуль 1		
Основи теорії диригування.		
1	Вступ. Теорія диригування і її значення для учителя музики.	Вступ. Теорія диригування і її значення для учителя музики.
1.1	Вступ. Теорія диригування і її значення для учителя музики.	Вступ. Теорія диригування і її значення для учителя музики.
2	Теоретичні засоби диригування	Теоретичні засоби диригування
1.2	Теоретичні засоби диригування	Теоретичні засоби диригування
3	Основні позиції диригування	Положення хорусу, голови, плечей диригента
1.3	Положення хорусу, голови, плечей диригента	Положення хорусу, голови, плечей диригента

Рис. 1. Структура електронного підручника

повноцінні зразки української й зарубіжної хорової літератури різних епох та стилів, народнопісенної творчості, пісень написаних для дітей, а в період практичної роботи із дитячим або ж студентським хоровим колективом відбувається ознайомлення майбутніх фахівців з організаційними та методичними основами роботи з хором, зокрема, з організацією хору та хорових занять, виробленням вокально-хорової техніки, елементів хорового звучання, музично-теоретичним навчанням учасників хору, виконавською діяльністю хору.

Можливості комп'ютера дозволяють подавати навчальні об'єкти багатством різноманітних способів, тобто за допомогою тексту, графіки, фото, відео, анімації і звуку, тобто використовувати можливості людини сприймати навчальний матеріал за допомогою зору і слуху. Тому для більш зручного засвоєння навчального матеріалу з дисципліни «Хорове диригування» було створено електронний підручник.

Відповідно до положення «Про електронні освітні ресурси» [3] електронний підручник – електронне навчальне видання з систематизованим викладом дисципліни (її розділу, частини), що відповідає навчальній програмі.

Створений електронний підручник з дисципліни «Хорове диригування» допомагає розв'язати завдання дисципліни. Він містить наступні розділи: «Структура», «Анотація», «Практичні роботи», «Самостійна робота», «Тестовий контроль», «Література», «Аудіо матеріали», «Глосарій» (рис. 1).

В розділі «Структура» міститься перелік всього матеріалу дисципліни «Хорове диригування». «Анотація» розкриває основні положення дисципліни: мету, завдання, основне призначення. Наступний розділ «Практичні роботи» складається з завдань практичного характеру, що дозволяють набути знання з основ техніки диригування, виникнення музичної культури, її розвитку та становлення диригентського мистецтва Україні. Матеріали, які сприяють поглибленому вивченню деяких аспектів дисципліни містяться в розділі «Самостійна робота». Для самоперевірки знань студентів служить блок «Тестування». «Відеоматеріали» містять додаткові аудіо та відео для детальнішого вивчення дисципліни. Основні терміни та поняття містить розділ

«Глосарій». У вкладці «Література міститься перелік літератури для досконалого вивчення дисципліни.

Отже, електронний підручник з дисципліни «Хорове диригування» допомагає студентам усвідомлювати специфіку диригентської діяльності як форму музичного виконавства; оволодівати початковими навичками техніки диригування; поглиблювати вміння та навички самостійного опрацювання науково-методичної літератури і застосувати її в практичній діяльності; набувати навички керівництва хорами; орієнтуватися на основні першоджерела навчального матеріалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бухальський В. І. Азбука хорового диригування / В. І. Бухальський Рівне, 2005. – 80 с.
2. Заруба Е. Хрестоматія з хорового диригування: навчально-методичний посібник для музичних відділень мистецьких факультетів / Е. Заруба, А. Растригіна – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2004. – 104 с.
3. Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12#n13>.
4. Растригіна А. Формування фахових компетенцій у класі хорового диригування як основа професіоналізму майбутнього педагога-музиканта / А. Растригіна // Хорове мистецтво України та його подвижники. Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції 18–19 жовтня 2012 р. Дрогобич. 2012. – 308 с

Найдиш А.В.

д.т.н. кафедри інформатики і кібернетики
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Чеченко О.О.

студентка V курсу ф-ту інформатики, математики і економіки
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

ЗНАЧЕННЯ ТА ПЕРЕВАГИ ЕЛЕКТРОННОГО КАТАЛОГУ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО КОНТЕНТУ

На сьогодні швидкими темпами розвиваються різноманітні інноваційні комп'ютерні технології в сучасному навчанні та освіті. Таким чином життєво необхідне значення в інформаційному суспільстві для кожного набуває доступ до інформації незалежно від її типу, місця і часу. Одним із перших та основних джерел для користувачів інформації на сьогодні являються бібліотеки. Але стрімкий розвиток та активне використання інформаційно-комунікаційних технологій дало змогу для переробки паперової інформації в електронну, що в свою чергу сприяло створення різноманітних електронних ресурсів.

Е.І. Романюк [2] визначає таку класифікацію електронних інформаційних ресурсів: бази даних періодичних видань, бази даних електронних книг, бази даних дисертацій, енциклопедії, бази даних бізнес-інформації, спеціалізовані бази даних.

Отже, одним із головних завдань науки, освіти, менеджменту – є ефективне забезпечення публічного, віддаленого доступу до електронних інформаційних ресурсів, що в свою чергу сприяє зміні ролі та основних функцій електронних каталогів (онлайн агрегаторів), як основного сховища і розповсюджувача інформації. Тому виникає поняття «електронний каталог».

У « Довіднику бібліотекаря » наведено таке визначення: « Електронний каталог – це бібліотечний каталог у формі, що працює в реальному режимі часу і наданий в розпорядження читачів бібліотеки » [3]. Воно характеризує ЕК з точки зору режиму роботи та форми надання бібліографічних даних.

Інше визначення пропонує В.В. Мосягин: «Електронний каталог – сукупність бібліографічних та лексіографічних баз даних в комплексі з СУБД і набором прикладних програм, що забезпечують принципово нові можливості пошуку в порівнянні з традиційними бібліотечними каталогами [1]. Воно характеризує ЕК з точки зору структури та розширення пошукових можливостей.

Електронний каталог обов'язково повинен складатися з трьох основних частин, а саме: частини, що включає бібліографічні відомості, частини, що включає авторитетні відомості, і частини, що включає відомості про екземпляр.

Метою створення електронного каталогу науково-освітнього контенту стала розробка повнофункціонального ресурсу, який буде містити карточку інформацію про книги, журнали, збірки, статті та ін. бібліотечні ресурси.

До основних переваг використання електронного каталогу відносяться:

- зручний та швидкий пошук потрібної літератури (за автором, за назвою роботи, шифром, датою видання);
- вільний, віддалений доступ до будь-якої книги, джерела інформації;
- зручна навігація по розділам (історія, культура, музика, живопис і т.д.);
- можливість завантаження електронної інформації безпосередньо на персональний комп'ютер користувача;
- забезпечення доступу до відцифрованої інформації;
- надання повноцінного доступу до матеріалів, що містяться на електронних, магнітних, паперових носіях;
- скорочення термінів обробки нових надходжень та оперативному наданню інформації читачам.

Таким чином, головним значенням електронного каталогу науково-освітнього контенту на сьогодні, є те що значна частина інформаційного фонду стає доступною для користувача у відкритому вигляді для доступу на локальному, регіональному, національному та міжнародному рівні безпосередньо через мережу Інтернет.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мосягин В.В. Базы данных, электронный каталог и банк данных библиотеки / В.В. Мосягин [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.gpntb.ru/win/ntb/ntb97/5/f5_01.html.
2. Романюк Э.И. Мировые информационные электронные ресурсы по научной тематике: классификация и возможные варианты доступа и поиска 11.09.09. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://inecin.ru/tmp/Elekt_r_Resursi_Obzor.doc.
3. Справочник библиотекаря / Ванеев А. Н., проф., д. п. н. и др.; науч. ред.: А. Н. Ванеев, В. А. Минкина. 2-е изд., испр. и доп. – СПб.: Профессия, 2001. – 439 с.

Денисова Л.О.

Учитель-методист вищої категорії,
Білицької ЗОШ № 10, Добропільської міської ради

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ТУРНІРНИХ ЗМАГАНЬ ЗА ДЕБАТНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ (ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ)

Всеукраїнські турніри юних істориків та правзнавців – універсальний засіб для формування як предметних, так і ключових компетентностей учнів. Процес підготовки і участі в турнірі – два рівноправних етапи в роботі учителя – тренера, які дозволяють не лише формувати, але й вдосконалювати компетентність (наприклад, навчальну). Вся робота у форматі підготовки та участі у ВТЮІ дозволяє пройти шлях від загальнокультурної до методологічної компетентності. Загальнокультурна компетентність – це рівень освіченості, достатній для самоосвіти, самопізнання, вирішення аксіологічних проблем: самостійних і обґрунтованих суджень про явища в різноманітних галузях культури, діалогу з представниками інших культур. Вищим рівнем компетентності є методологічна – це рівень освіченості, достатній для самостійного рішення світоглядних, дослідницьких, творчих задач теоретичного або прикладного характеру в різних галузях життєдіяльності (за проф. Лебедевим).

ВТЮІ - це «жива» демократична гра, яка передбачає складні нестандартні ситуації, допомагає учням швидко шукати конструктивні рішення, миттєво аналізувати подану суперником інформацію і, як наслідок – гнучко будувати свою поведінку. Підготовка до такого відповідального конкурсу активно йде протягом близько трьох місяців. Кожен член команди готується виступати в ролі *доповідача, опонента, рецензента*.

Відповідно регламенту, доповідач протягом 7 хвилин повинен не лише викласти найважливіші факти і події, але й своє бачення проблеми. До того ж доповідач повинен бути готовим відповісти на самі непередбачувані запитання опонента і рецензента, а потім і членів журі.

Опонент протягом п'яти хвилин має можливість висловити критичні зауваження до доповіді, вказати на її позитивні сторони, виявити недоліки та помилки у висвітленні заданої проблеми.

Не менш цікава роль рецензента, який протягом 3 хвилин акцентує увагу на недоліках і помилках у доповіді та опонуванні, підкреслює позитивні сторони виступів, але особливо відмічає їхню структуру, логіку викладу матеріалів, коректність висловів та поведінки тощо.

Що дає школярам цей турнір?

По – перше – вміння працювати в команді.

По – друге – навички роботи з історичною літературою і вміння скласти доповідь.

По- третє – конструювання нового способу вирішення історичної задачі, розвиток критичного мислення.

По – четверте – освоєння дослідницьких методів.

По – п'яте – формування толерантності і вміння бачити раціональне зерно в різноманітних ситуаціях.

По – шосте – здібність брати на себе відповідальність, формувати якості лідера.

По – сьоме – вміння виступати публічно, відстоювати свою точку зору.

По – восьме – порівняти себе з іншими.

Для тренера – керівника команди – один із самих відповідальних етапів підготовки до турніру, це формування команди. Досвід показує, що в команді можуть ефективно співробітничати учні класів різного профілю, різні за віком. Вони добре доповнюють один одного, маючи різноманітні вміння і навички, на основі творчого підходу. На цьому етапі можливе використання тренінгів технології «*Дебати*». Ця технологія – є ефективним засобом підготовки до ВТЮІ.

Під дебатами розуміють чітко структурований та спеціально організований публічний обмін думками між двома сторонами з актуальної теми. Цей різновид публічної дискусії учасники дебатів спрямовують на переконання в своїй правоті третьої сторони, а не один одного. В даному випадку третьою стороною виступає вчитель – тренер.

Претендентам на участь в команді пропонується *тренінг «Червона шапочка»*. Учні повинні довести, що в казці про Червону Шапочку винна сама дівчинка, або її батьки, або бабуся. Враховується декілька критеріїв: вміння аргументувати, відбивати контраргументи, красномовство, нестандартне мислення, переконливість, вміння триматись перед аудиторією (бажані глядачі). Варіантом такого тренінгу може бути обговорення теми «Уміння користуватися комп'ютером – це добре», тощо. При цьому спікер захисту говорить на захист позиції протягом 1 хвилини. Спікер спростування протягом 1 хвилини ставить запитання. Потім він має 1 хвилину для свого виступу. 1 спікер має 1 хвилину щоб піддати сумніву позицію опозиції(спростування).

Варто навчити учнів відстоювати у дебатах ту позицію, з якою вони не зовсім згодні. Це приводить до розуміння того, що багато проблем допускає дві протилежні позиції, кожна з яких має міцні аргументи на її підтримку.

Наступний етап – це розподіл тем. Теми завжди охоплюють як історію України так і всесвітню історію від найдавніших часів до сьогодення. А команда формується переважно із учнів 9 – 11 класів. Тому на цьому етапі, як показує досвід, тренер повинен врахувати інтереси і особливості кожного учасника, рівень їх підготовленості та досвіду.

Кожному учаснику команди дістається три-чотири теми. Багато це чи мало? Відповісти важко. Інколи доповідь пишеться і багато разів шліфується протягом двох місяців, а інколи «народжується» за 7-10 днів.

Після роботи на рівні учень – учитель, доповіді виносяться на обговорення команди. Досвід показав, що досвідчені члени команди, які пройшли випробування не одним турніром є найбільш прискіпливими суддями. На цьому етапі нам здається доречним проведення ділової гри «Гаряче крісло». Потенційний доповідач пропонує свій варіант доповіді. Інші учасники команди по завершенні промови можуть поставити будь – які запитання. Їхня мета – збити виступаючого з позиції. На другому етапі цієї гри «глядачі»вказують на недоліки змісту, структури, стилістики доповіді, акцентів, зроблених доповідачем. свої думки щодо змісту і структури доповідей висловлюють, запрошені тренером, вчителі – історики, які безпосередньої участі в підготовці не брали. Мета доповідача – визначити шляхи вдосконалення доповіді.

Останні дні присвячуються вивченню доповідей напам'ять, підбору додатків, ілюстрацій, тощо.

Таким чином ми бачимо, що при підготовці до ВТЮІ формуються всі основні компетенції. А на останньому етапі, безпосередньо під час відбіркових, півфінальних та фінальних ігор проявляється компетентність продуктивної творчої діяльності.

Гречановська О.В.

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри філософії та гуманітарних наук
Вінницького національного технічного університету

Ліщун О.Д.

методист вищої категорії Вінницького державного центру
естетичного виховання учнів ПТНЗ

УДК 378. 147

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОБОТІ ГУРТКІВ МИСТЕЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ В ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.

Ключові слова: інтерактивне навчання, інтерактивні технології, метод проєктів, мистецтво, театральне мистецтво, хореографічне мистецтво.

Ключевые слова: интерактивное обучение, интерактивные технологии, метод проектов, искусство, театральное искусство, хореографическое искусство.

Keywords: online learning, interactive technologies, project method, art, theater, choreography.

Сьогодні збільшує вимоги до фахівці на ринку праці та вимагає більше конкурентноспроможних спеціалістів. Тому основне завдання викладачів та науковців знайти сучасний підхід до навчального процесу, створювати та впроваджувати нові методи та технології навчання. Процес освіти у навчальних закладах має бути мислетворчим, активним, викликати зацікавленість у учнів матеріалом.

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні зазначено, що «мета державної політики щодо розвитку освіти полягає у створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України». Одним з важливих питань постає «формування у молоді сучасного світогляду, розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості» та підкреслюється, що «передумовою утвердження розвинутого громадянського суспільства є підготовка освічених, моральних, мобільних, конструктивних і практичних людей, здатних до співпраці, міжкультурної взаємодії...». [1, с. 2]

Питання інтерактивних технологій навчання в Україні присвячено дослідження таких науковців, як І. Богданова, П. Воловик, О. Євдокимов, П. Щербатів, В. Петрук, С. Сисоєва, О. Пехота, В. Рибалка, О. Пометун, Л. Пироженко, К. Баханова, І. Лернер, М. Кларин, В. Безпалько, Н. Борисова, М. Чошанов.

Сучасний етап процесу навчання характеризується впровадженням інноваційних методів навчання, що оптимально поєднуються з традиційними. У дослідженні Х. Майхнера [3] відзначається, що людина у процесі пасивного сприйняття запам'ятовує 10% того, що прочитала, 20% – того, що почула, 30% – того, що побачила, 50% побаченого та почутого, а при активному сприйнятті у пам'яті зберігається 80% того, що говорять самі, і 90% того, що роблять або створюють самостійно.

Термін „інтерактивний” (з англійської *inter* – взаємний, *akt* – діяти) означає здатний до взаємних дій, діалогу. Інтерактивне навчання (за О. Пометун) – це спе-

ціальна форма організації пізнавальної діяльності учнів, що має на меті створення комфортних умов навчання, за яких кожний учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Це співнавчання, взаємонавчання, де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують із приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють.

Побірченко Н. та Коберник Г. [4, с. 8] вважають, що сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів; учитель і учень є рівноправними суб'єктами навчання.

Інтерактивне навчання – спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що має конкретну і цілком передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент буде відчувати свою успішність, професійну спроможність [5].

До інтерактивних технологій ми відносимо: *не імітаційні розвивальні* (проблемна, інтерактивна лекція; семінар; проблемна бесіда; мозкова атака; дискусія; аналіз; майстерня; опитування експертів; методи роботи у малих групах); *імітаційні розвивальні* (вивчення конкретних ситуацій; вирішення виробничих завдань; імітаційні справи; імітаційний тренінг); *ігрові* (ділова гра; рольова гра; ігрове проектування); *проектні* (групова проектна діяльність); *тренінгові* (груповий тренінг).

Потрібно зазначити, що основною особливістю інтерактивного навчання є рівноправна взаємодія учня та викладача, де викладач є як організатор навчального процесу і не є заключною ланкою цього процесу.

Інтерактивне навчання – це індивідуальний підхід до кожного учня, який відступає від традиційного викладу матеріалу. До такого інтерактивного навчання ми відносимо метод проекту.

Метод проектів не є принципово новим у світовій педагогіці. Він виник ще в 1920-ті роки нинішнього століття в США. Його називали також методом проблем, і пов'язували його з ідеями гуманістичного напрямку у філософії та освіті, розробленими американським філософом і педагогом Дж. Дьюї, а також його учнем В.Х. Кілпартиком. Дж. Дьюї пропонував будувати навчання на активній основі, через доцільну діяльність учня, погодившись з його особистим інтересом саме в цьому знанні. Звідси надзвичайно важливо було показати дітям їх власну зацікавленість в придбаних знаннях, які можуть і повинні бути їм в нагоді. [6, с. 64]

Суть методу проектів розкривається одним із провідних вчених – теоретиків, проф. Є.С.Полат: «Метод проектів передбачає певну сукупність навчально – пізнавальних прийомів, що дозволяють вирішити певну проблему під час самостійних дій з обов'язковою презентацією результатів. Якщо говорити про метод проектів як педагогічну технологію, то вона передбачає сукупність дослідницьких проблемних методів, творчих за своєю діяльністю». [6, с. 60]

Нам імпонує домка О.Рибіної, яка вважає, що метод проектів – це педагогічна технологія, орієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх використання і здобуття нових (іноді і шляхом самоосвіти)». [7]

Метод проектів ми пропонуємо використовувати в гуртках мистецького спрямування в ПТНЗ. Звичайно, може з'явитися скептична думка, що учні не встигають виконувати проекти по профільних предметах, тому яка може бути мова про не профільні гуртки? Але, на нашу думку, гурткова робота має нести в собі не лише

розвиток творчих умінь і здібностей та виховний процес (аби «учні були зайняті у вільний час і не скоювали злочинів»), а й на вміння здобувати вірну інформацію, яка буде підживлювати їх творчий розвиток.

Гуртки мистецького спрямування є важливою ланкою в формуванні особистості.

Інформація, яка передається мовою мистецтва – через танець, театр, архітектуру, живопис, скульптуру, декоративно-прикладне, кіно тощо, – максимально доступна і легко засвоюється на відміну від тієї, що передається лише у мовному еквіваленті.

Мистецтво як вищий вияв художності дає змогу сформувати особистість, сприймати світ цілісно, зберігати і трансформувати здобутки культур і життєвий досвід людства. Багатофункціональність мистецтва забезпечує на всіх етапах людства розмаїтість форм діяльності: наука – мистецтво пізнання; педагогіка – мистецтво виховання; засоби масової інформації – мистецтво передавання інформації; праця – головне у сутності людини, мистецтво робочого процесу. Розмаїття мистецьких напрямків збагачує кожну форму та вносить артистичний елемент, що позитивно впливає на якість кінцевого продукту. Мистецтво не лише навчає, а й розважає. Через естетичний вплив і насолоду, яку людина одержує у процесі художньої творчості та сприйняття, здійснюються функції виховання та інформування, здобуваються знання, передається досвід, аналізуються життєві ситуації та їх вплив на суб'єкта. [8, с. 69-72]

Ми хочемо звернути увагу на роботу таких гуртків як хореографічного та театрального мистецтва. Дані гуртки вибрані нами не випадково.

Важлива специфічна особливість театру, як і хореографії, полягає в тому, що глядач має змогу стати свідком процесу художньої творчості, спостерігати створення художнього образу власними очима. Естетичний вплив справжнього театрального мистецтва, що викликає почуття емпатії – співпереживання у глядача, – приводить його до катарсису – духовного очищення, – а саме в цьому і полягає надзавдання мистецтва взагалі. [9, с. 223]

Театр – синтез багатьох мистецтв, зокрема живопису, архітектури, музики, вокалу, танцю тощо. Об'єднавчу, щодо всіх мистецтв, функцію в театрі виконує література. Тому особливо важливо залучати учнів до цього виду мистецтва, адже під час відвідування театрального гуртка вони не лише збагачуються духовно, а й навчаються аналізувати той чи інший твір мистецтва, переживати спільно з автором найважливіші моменти, розвиватися фізично та позбуватися страху перед сценою та глядачем.

Основним завданням театрального гуртка є формування в учнів поглиблення знань про театр та про театрально мистецтво зокрема, бажання сприймати вітчизняну і світову класику та цікавитися шедеврами української класичної літератури, набування навичок культурної поведінки під час перегляду п'єси та перебування в театрі, здобуття навичок акторської майстерності. Робота в даному гуртку несе в собі і навчання учнів мистецтву вірно розмовляти, декламувати, імпровізувати, навчаються висловлювати свою думку щодо літературних творів, виступати в ролі критиків.

Театральне мистецтво не має на сьогоднішній день популярності у молоді, тому учні не з великим захопленням відвідують такі гуртки. Естрадні розважальні,

гумористичні заходи, передачі, які заповнили сьогодні телебачення, витіснили класичний театр. Для заохочення учнів до театрального гуртка ми проводимо вступну бесіду у групах професійно-технічного навчального закладу де розповідаємо не лише про важливість театрального мистецтва, а й про історію театру, наводимо різноманітні цікаві історичні факти. Зазвичай у гурток приходять учні, які визначилися у своєму виборі. Тому самостійна робота над проектами в гуртках може зацікавити учнів як щось нове та цікаве.

Чисельні наукові праці вчених присвячено саме хореографічному мистецтву, де доведено, що це є одним із самих розповсюджених та популярних видів мистецтва.

Мова танцю зрозуміла кожному без перекладу, в цьому і полягає його доступність для учнів. Але, не маючи базових культурологічних знань, учню, який не цікавився танцювальним мистецтвом, буде доволі складно зрозуміти танці інших народів. Наприклад, не ознайомившись з історією хореографічного мистецтва сходу, його значенням в духовній культурі народу, учню буде важко сприймати це мистецтво.

Гурток східного танцю об'єднує творчо обдарованих учнів, розвиває їхні артистичні вміння та сценічну майстерність. Зазвичай у гуртку виділяються вихованці, яким властиве нестандартне, креативне мислення. З ними дуже цікаво працювати, але ні в якому разі не можна залишати поза увагою інших учнів, оскільки творчі здібності можна розвинути в кожній дитині. Заняття у гуртку східного танцю будуються відповідно до можливостей учнів, їхнього темпераменту та індивідуальності. Керівник гуртка спостерігає за розвитком вихованця, робить корекцію, підбирає програму занять. Велика увага приділяється стимулюванню здібностей учнів.

Танцювальне мистецтво сходу на даний час набуло великої популярності, цікавить з кожним роком усе більше молодих людей. Зважаючи на це, заняття гуртка максимально наповнюються інноваційними формами і методами роботи, які сприяють всебічному розвитку учнів, формуванню професійної, культурологічної, соціальної, комунікативної, компетентностей, естетичного смаку, психосоматичної саморегуляції.

Завдання педагога – усіма можливими засобами стимулювати творчу активність учнів, адже основне завдання вчителя – допомогти дитині розкрити свої творчі здібності.

Хореографічне мистецтво зрозуміле ще тим, що доволі багато сучасних танцювальних напрямів знайомі молоді і сучасне танцювальне мистецтво поступово стирає кордони незрозумілості та не поділяється за національним принципом.

Хореографічне мистецтво як і театральне, включає в себе різні види мистецтва – музику, хореографію, драматургію, живопис. Цим об'єднанням різних видів мистецтва воно стає ще більш посильним та бажаним для учнів під час відвідання хореографічного гуртка, а метод проектів посилює зацікавленість молоді..

Займаючись в гуртках театрального та хореографічного мистецтва, учням, звичайно, хочеться показати свою роботу не лише на звітних концертах, а й показати свої інтелектуальні здобутки. Тому ми і пропонуємо метод проектів або метод творчих проектів, над якими учні працюють паралельно цілий рік. Цей факт є також особливо важливим під час гурткової роботи з учнями ПТНЗ, адже це дасть змогу більше зацікавити учнів корисним матеріалом, навчить їх самостійно мислити, тво-

рити, правильно аргументувати свої думки; вмінню спільно з викладачем визначати цілі, засоби, мету діяльності. Метод проєктів, може використовувати у своїй роботі і викладач, як підсумок і досвід роботи. Цікаве рішення показує результати проєкту – це коли об'єднати здібності двох гуртків різного спрямування – театрального і хореографічного та знайти спільну для них тему, над якою будуть працювати учасники гуртків.

Запропонований проєкт реалізується керівниками гуртків спільно з учнями, розділивши його на етапи. На початку року учасники гуртків вибирають загальну цікаву та актуальну для них тему, пов'язану з напрямом гуртків, наприклад «Формування творчих здібностей у учнів ПТНЗ засобами театрального та хореографічного мистецтва». Після вибору та узгодження теми розподіляються між учнями обов'язки, які вони будуть виконувати під час роботи над проєктом: – *хто буде відповідати за проєкт в загальному та відповідальних за розкриття проблеми в своєму гуртку*; – *відповідальні за роботу, що буде відбуватися в середині проєкту*; – *хто буде допомагати в реалізації проєкту*.

Визначаються мета і завдання проєкту, визначаються очікувані результати, які можуть базуватися на запланованих постановках (танців і театральних творів). Терміни початку та закінчення проєкту визначається згідно початку та закінченню роботи гуртка в навчальному процесі. Часові інтервали виконання проєкту можуть залежати від репетиційної роботи та виступів, які плануються на початку проєкту. Основна частина проєкту гарно сплановані засоби, методи, акції, заходи за допомогою яких учасники гуртка будуть намагатися реалізувати проєкт. Одним з обов'язкових елементів роботи над проєктом є обговорення очікуваних результатів як в загальному проєкті так і на кожному його етапі. Звичайно, для гуртківців робота над проєктом заключається не лише у їх виступах, а у презентації проєкту великій публіці. Для цього готується презентація яка включає в себе не лише тему, мету та інші етапи, а й відео та фото роботи над проєктом, які можуть підкріплюватися і реальними виступами гуртківців, що будуть переплітатися з переглядом презентації, доповідями.

Для того щоб представлення результатів проєкту було більш цікаве, ми і пропонуємо роботу двох гуртків різного спрямування. Так робота дає учням не лише уміння самостійно працювати, відбирати інформацію, готувати виступи, а дасть змогу сформуванню комунікативні здібності, адже учні різних гуртків, навіть якщо вони навчаються в одному навчальному закладі, можуть бути не знайомі, мало комунікативні, сором'язливі, стримані в своїх починаннях, а дана спільна робота навчить їх диспутувати, шукати вірну інформацію, працювати в групі, колективі. Результати проєкту можуть бути не лише, як результати роботи учнів, а і як реклама гуртків для інших учнів, які не визначилися в своєму виборі.

Висновок. Отже, ми можемо сказати, що за рахунок впровадження методу проєктів в навчально-виховний процес ПТНЗ покращує зацікавленість до мистецьких тем з боку учнів, виховує їх самостійність, залучати велику кількість людей, здатність брати участь у проєкті не лише учнів з високим, а й з низьким рівнем знань чи умінь. Ми вважаємо, що запровадження інноваційних методів в навчально-виховний процес професійно-технічних навчальних закладів, допоможуть учням формувати і розвивати не лише професійні, а і творчі вміння і життєві навички.

ЛІТЕРАТУРА.

1. Національна доктрина розвитку освіти / Указ Президента України № 347 / 2002. – Київ, 17 квітня 2002 р
2. Майхнер Х. Е. Корпоративные тренинги / Майхнер Х. Е. – М. : ЮНИТИ, 2002. – 354 с.
3. Побірченко Н. Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій / Н. Побірченко, Г. Коберник // Початкова школа. – 2004. – № 10. – С. 8–10.
4. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко – К., 2002. – 135 с.
5. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров; Под ред. Е. С. Полат. — М.: Издательский центр «Академия», 2002. — 272 с. ISBN 5-7695-0811-6
6. Рыбина О. Проектная деятельность (Лучшие страницы педагогической
7. прессы. – 2004. – №1. – С.46-49
8. Бокань В. Культурологія : навч. посіб. / Бокань В. – [3-ге вид., стереотип.]. – К. : МАУП, 2004. – 136 с.
9. Левчук Л.Т. Основи естетики : навч. посіб. / Л. Т. Левчук, О. І. Оніщенко – [2-ге вид., стер.]. – К. : Вища шк., 2006. – 217 с.

Бельчев П.В.

кандидат педагогічних наук, доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, Україна

Кусакін А.О.

кандидат філософських наук, доцент
Далекосхідна державна академія фізичної культури, Росія

Окса М.М.

кандидат педагогічних наук, професор
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ ОСВІТИ

Ключові слова / Keywords: інноваційні підходи / innovative approaches, методологія / methodology, інноваційні технології / innovative technologies, інноваційні методи / innovative methods.

Актуальність теми обумовлена загальними тенденціями розвитку та гуманізацією освіти, впровадженню нових методик і технологій в галузі викладання навчальних предметів. Сучасному викладачеві інколи буває важко зорієнтуватися в бурхливому потоці фахової та методичної інформації, зрозуміти сутність інновацій і впровадити їх у практичну діяльність. Реалізація сучасною загальноосвітньою школою державних освітніх стандартів вимагає творчих пошуків, пов'язаних із подальшим розвитком педагогічної науки. Основним у цьому відношенні стає створення нових проектів, розкриття внутрішніх зв'язків, які існують між навчанням і відповідним характером розвитку особистості. В останні роки все частіше привертають увагу ідеї розвивального навчання, з яким пов'язують принципові зміни в системі педагогічної освіти. Враховуючи нинішні освітні реалії, вагоме місце займає ряд положень педагогічних інновацій, що спрямовують роботу вчителя на всебічний розвиток учнів, на формування у них творчих здібностей, здатності та вміння знаходити нові шляхи для розв'язання практичних завдань, застосування набутих знань у майбутній діяльності.

Важливий внесок у розвиток теоретичних та практичних аспектів педагогічних інновацій зробили М.В.Елькін, В.С. Лазарев, Н.В. Конопліна, В.Б. Новиков, Г.К. Селевко, О.І. Пометун, Л. В. Пироженко, В. В. Давидов, Л.В. Занкова, І.Я. Якиманська. Так, В.С. Лазарев, Н.В. Конопліна вважають, що викладач повинен бути суб'єктом як мінімум чотирьох видів діяльності: педагогічної, інноваційної, колективного самоврядування і саморозвитку. У кожній з них мають розв'язуватись певні завдання: у педагогічній діяльності: побудова навчального курсу; проведення окремих заходів; індивідуальна робота з учнями; в інноваційній діяльності: впровадження інноваційного досвіду інших викладачів; власна розробка нововведень; проведення педагогічних експериментів; передавання власного інноваційного досвіду; у діяльності колективного самоврядування: підтримка сприятливого клімату в колективі; забезпечення

ефективної роботи «курсівих» команд, методичних об'єднань, проблемних (проектних) груп педагогів; участь у розробленні колективних рішень; у діяльності саморозвитку: загальнокультурний саморозвиток; професійний саморозвиток; фізичний саморозвиток. Розв'язання цих завдань вимагає від вчителя виконання різноманітних дій, які спочатку вибудовуються у свідомості, а потім реалізуються.

Отже, у своїй практичній діяльності викладач виступає одночасно і як суб'єкт, і як виконавець. Як суб'єкт викладач може виконувати функції: аналізу, планування, організації, контролю, проектування, мотивування, оцінки, комунікації. Для реалізації цих функцій викладач повинен мати відповідні засоби і вміння застосовувати ці засоби практично.

В умовах колективної інноваційної діяльності з'являється можливість розвивати здібності педагога. В. А. Болотов, В. Б. Новиков вважають, що в процесі підготовки до професійної діяльності в майбутнього викладача мають насамперед формуватися: педагогічні настанови, спрямовані на розвиток учня; здатність до проектування власної педагогічної діяльності залежно від конкретних ситуацій; здатність до осмислення власного педагогічного досвіду [3].

Інноваційна спрямованість діяльності вчителів включає окрему складову – впровадження досягнень педагогічної науки. Сучасні педагогічні ідеї, результати наукових досліджень з педагогіки і психології для учителів, керівників закладів освіти часто залишаються невідомими через відсутність своєчасної інформації. Поняття «впровадження» означає спеціально організовану систему вивчення результатів фундаментальних і прикладних досліджень, обґрунтування доцільності їх впровадження, розвиток на цій основі потреби у застосуванні наукових результатів на практиці.

Технологія впровадження на практиці досягнень науки має два етапи: вибір проблеми і організація роботи педагогічного колективу над проблемою. Вибір проблеми передбачає виокремлення ідей, цілей, завдань, положень, висновків наукового дослідження. Це допомагає зосередити увагу на конкретному науково-методичному матеріалі, сконцентрувати на ньому всю творчу діяльність колективу: навчально-виховний процес, методичну та самостійну роботу педагогів.

Організація роботи педагогічного колективу школи над проблемою складається з трьох етапів: підготовчого, дослідницького, підсумкового. На підготовчому етапі створюється творча група, до складу якої входять досвідчені учителі, що володіють творчими здібностями. Творча група обирає, формулює проблему, уточнює її аспекти, які одержали теоретичне обґрунтування, знайомиться з можливим досвідом її вирішення в інших навчальних закладах, регіонах країни. Далі творча група доводить до відома педагогів програму дослідницької роботи, допомагає кожному учителю з урахуванням його інтересів, рівня знань, труднощів обрати творче завдання. Можливі різні варіанти організації роботи над проблемою: коли всі учасники вивчають ті самі питання на різних об'єктах (наприклад, творчі завдання, які стосуються активізації пізнавальної діяльності учнів може вирішувати кожен педагог чи група педагогів зі своєї спеціальності); коли різні учителі або групи працюють над різними аспектами даної проблеми; коли вивчення найбільш складних і важких науково-педагогічних і практичних питань доручається членам творчої групи, решта учителів вивчає їх діяльність і на цій основі вносить корективи

у свою роботу. У всіх випадках педагоги залучаються до дослідницької діяльності, яка вимагає цілеспрямованого вивчення досягнень науки, їх апробації у своїй практичній діяльності, пошуку кращих варіантів вирішення конкретних завдань. На дослідницькому етапі учитель постійно звертається до теорії і передового досвіду, що дозволяє йому перебудовувати свою практику на дослідницькому рівні. У процесі дослідницької роботи апробуються прийоми і засоби тих чи інших методик, робляться узагальнення про їх ефективність, спеціально готуються уроки, виховні справи, інші педагогічні дії.

Узагальнені результати вивчення певного аспекту проблеми апробуються, уточнюються, після чого педагоги виступають з доповідями про свій досвід, власні творчі знахідки. Одержані результати впроваджуються у практику всіх учителів навчального закладу. У процесі роботи над проблемою керівники навчальних закладів періодично проводять оперативні наради, на яких обговорюються досягнуті успіхи, розкриваються типові недоліки, організовується колективний обмін думками і виявляються ще не вирішені проблеми. Підсумковий етап роботи над проблемою передбачає аналіз результатів і узагальнення накопиченого матеріалу. Головним висновком етапу є відповідь на те, як використання нових методів, прийомів, засобів вплинула на якість знань, умінь і навичок учнів, рівень їх розвитку і вихованості.

В умовах демократизації управління школою зростає самостійність кожного вчителя у виборі тих чи інших питань педагогічної діяльності, над якими він творчо працює. Водночас підвищується роль колективного пошуку. У будь-якому випадку кожен педагог потребує певної координації цієї діяльності, певної морально-психологічної обстановки – інноваційного середовища, яке забезпечує введення інновацій в освітній процес навчального закладу. Освітнянське сьогодні вимагає глобальних змін якості – методичного простору: процес професійного становлення, вдосконалення та розвитку суб'єктів освітньої діяльності; формування професійної готовності освітян до партнерської діяльності з представниками державних та приватних установ, що опікуються проблемами освітньої галузі, громадськістю щодо вирішення актуальних питань освіти та виховання молоді; досконало знати реальний стан фахового зростання педагогічних працівників в аспекті професійних потреб, утруднень, проблемних зон та перспективних підходів; сприймати методичну роботу з формування професійної компетентності учасників освітнього процесу в сукупності взаємопов'язаних та взаємодіючих компонентів. Як цілісна система дій та заходів щодо підвищення та збагачення професійного потенціалу суб'єктів освітньої діяльності в межах округів науково-методична робота повинна бути інноваційно гнучкою та відповідною реформним процесам в освіті [1].

Вищезазначене дає підстави актуалізувати проблему модернізації науково-методичного супроводу безперервного професійного зростання суб'єктів відкритого інноваційного простору, пошуку та вибору ефективних форм і методів методичного співробітництва, навчання на засадах методичної системи. Форми методичної роботи з педагогічними кадрами – це зовнішні прояви узгодженої кооперативної, групової, парної та індивідуальної діяльності в освітньому процесі, що здійснюється згідно з визначеним порядком та режимом. Процес організаційно-методичного моделювання інноваційної системи методичного супроводу функціонування освітнього простору повинен здійснюватись за умов оптимального дотримання співвідношення

загальних, групових, індивідуальних, формальних та неформальних, обов'язкових та добровільних різновидів методичної роботи та самоосвіти, спрямованих на формування професійної компетентності освітян та працівників державно-громадських установ щодо продуктивної діяльності в межах освітніх територій.

Специфіка означеного аспекту діяльності методичної служби полягає в тому, що суб'єкт-суб'єктивні відносини учасників методичного окружного полілогу мають відбуватися за умов включення до нього не лише освітян – фахівців з проблем педагогіки, а й представників державно – громадських установ, що працюють на умовах партнерства. Означений факт потребує при розробці окружної моделі методичної роботи врахування різногалузевої фахової спрямованості учасників методичного процесу, різного ступеня наближення до освітніх проблем та неоднакових можливостей щодо її оптимального вирішення. Актуальною стає проблема педагогічного просвітництва громади округу і, зокрема, її активу, залученого до управління функціонуванням округу [2].

У контексті експериментальних умов розвивального навчання є врахування і взаємоузгодження основних чинників розвитку (природжені та успадковані нахили, впливи довкілля, навчання і виховання), що стимулюють розвиток особистості кожного учня в напрямку досягнення ним високих меж самореалізації та самовдосконалення. Головними цілями інноваційного розвитку України визначено: розвиток людини як особистості, збереження і захист її здоров'я та середовища проживання, створення умов для високопродуктивної творчої безпечної праці і сучасного побуту.

Розробка новітніх програм особистісного розвитку учня в Україні відповідає вимогам сучасного суспільства та інноваційного освітнього процесу і сприяє реалізації принципів вітакультурної парадигми, базується на створенні та реалізації високоефективної системи комплексного діагностико-корекційного забезпечення навчально-виховного процесу, що розкриває розвитковий потенціал змісту, форм, методів і технологій модульно-розвивальної освіти, а також забезпечує багатосферного, системного, гармонійного розвитку нахилів, здібностей та обдарувань кожного у контексті високих меж взаємореалізації і духовного самовдосконалення.

Інноваційні підходи до сучасних технологій навчальних закладів зумовлюють насиченість навчально-виховного процесу, переорієнтацію пріоритетів, забезпечують методичну та психологічну підготовку викладача до життя. Отже, інноваційні процеси є механізмом інтенсивного розвитку педагогічного процесу.

Література

1. Андрюханова В.М. Сучасні підходи щодо вирішення проблеми підготовки вчителя до інноваційної діяльності / В.М. Андрюханова // *Управління школою*. – 2004. – №34. – грудень. – С.7 – 10.
2. Красовицкий М. Ю. От педагогической науки к практике / М. Ю.Красовицкий, Т.И.Беседа, А.В. Сердюк. – К., 1990. – 188 с.
3. Рудницька І. Інноваційна діяльність як основа творчої самореалізації вчителя / І. Рудницька // *Вища освіта України*. – 2007. – № 4. – С.79 – 83.

Голуб О. В.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки

Бердянського державного педагогічного університету

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ»

Навчально-методичний комплекс з дисципліни (НМКД) – документ, що визначає обсяг знань, якими має оволодіти студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики майбутнього фахівця, відображає загальну методику викладання дисципліни, характеризує методичне забезпечення, складові та механізм оцінювання знань студентів. Розробляється на 3–5 років або змінюється в результаті змін освітньо-професійної програми підготовки фахівця та інших стандартів освіти [1].

Зазначимо, насамперед, що основними принципами побудови навчальної програми є наступні: відповідність змісту освіти сучасним досягненням науки, техніки і культури; відповідність соціальним цілям підготовки фахівців; наступність у вивченні навчальних дисциплін; генералізація навчального матеріалу довкола провідних ідей і наукових теорій; розвантаження програм від другорядного матеріалу; забезпечення взаємозв'язку науки і практики; забезпечення взаємозв'язку між навчальними дисциплінами, тощо [3].

Зміст навчально-методичного комплексу з історії педагогіки розкриває історико-педагогічні проблеми, явища, діяльність окремих персоналій з урахуванням сучасних досягнень історико-педагогічної науки, досвіду розбудови й особливостей реформування української школи. Подається матеріал з історії виховання, розвитку школи і педагогіки взагалі, а також розвитку шкільництва і педагогічної думки в Україні від часів Київської Русі до сьогодення зокрема.

Комплекс складається із декількох частин відповідно до кількості змістових модулів навчальної дисципліни. Кожний змістовий модуль містить характеристику навчальних цілей, перелік ключових понять, методичні рекомендації щодо опрацювання матеріалу модуля, систему оцінювання навчальних досягнень студентів, теоретичний матеріал до лекційних і практичних занять, питання для самоконтролю, зразки завдань до модульного контролю [2].

Проектуючи НМКД з історії педагогіки, викладач має враховувати забезпеченість бібліотеки вишу навчальними і методичними посібниками, наявність технічних засобів навчання, програмне і комп'ютерне забезпечення, можливість дистанційного навчання тощо.

Місце і значення нормативної навчальної дисципліни «Історія педагогіки», її загальний зміст і вимоги щодо знань і умінь визначаються навчальним планом підготовки бакалаврів з галузі знань 0101 Педагогічна освіта за напрямом підготовки 6.010102 Початкова освіта та відповідною навчальною програмою дисципліни, яку розробляє науково-методичний центр вищої освіти разом з педагогічними колективами провідних вищих навчальних закладів.

Викладач навчальної дисципліни «Історія педагогіки» на підставі типової навчальної програми дисципліни і навчального плану складає робочу навчальну програму дисципліни стосовно конкретного потоку студентів.

Структурними елементами робочої програми з історії педагогіки є наступні розділи: передмова, що має містити інформацію про напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень, курс, семестр, характер дисципліни (нормативна чи вибіркова), кількість кредитів/годин на її вивчення, кількість змістових модулів, аудиторних і позааудиторних годин, форми контролю, мета, завдання та предмет дисципліни відповідно до її змісту. Викладач має вказати структурно-логічне місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців, чітко визначити, що повинен знати й уміти студент після вивчення вказаного курсу.

Визначається мета навчальної дисципліни «Історія педагогіки», а саме: сприяння розширенню педагогічного світогляду майбутніх учителів початкової школи, вироблення творчого, критичного ставлення до педагогічної спадщини. Викладач має окреслити основні завдання вивчення навчальної дисципліни «Історія педагогіки», а саме: розвивати в бакалавра уяву про цілісний історико-педагогічний процес розвитку людської думки незалежно від епох, регіонів, соціальних структур; формувати історико-педагогічну свідомість; забезпечити розкриття діалектики відповідності та новаторства в розвитку теорії і практики школи, відродження принципів освіти; показати вагомий внесок українського народу, щедро обдарованого просвітницькими і педагогічними талантами (Ю. Дрогобич, І. Борецький, П. Могила, Ф. Прокопович, І. Гізель, Г. С. Сковорода, К. Д. Ушинський, М. П. Драгоманов, М. С. Грушевський, С. Ф. Русова, А. С. Макаренко, В. О. Сухомлинський та ін.), у світову скарбницю виховної мудрості; активізувати самостійний пошук студента в галузі історико-педагогічних знань; поєднати педагогічне краєзнавство з вивченням курсу, що сприятиме підготовці вчителя початкової школи як знавця історії пам'яті й охоронця духу народного.

Визначаються компетенції, якими має володіти студент у процесі вивчення курсу, а саме: знати тенденції, закономірності та специфіку розвитку загальної педагогіки; історико-педагогічну спадщину свого народу; вміти застосовувати набуті знання у практичній діяльності, здійснювати пошукову діяльність.

У робочій програмі виділяється структура навчальної дисципліни, яка, наприклад, для підготовки майбутніх вчителів початкової школи може складатися з п'яти змістових модулів.

У робочій програмі мають зазначатися методи навчання студентів із дисципліни «Історія педагогіки», наприклад: бесіда, пояснення, лекція, інструктаж, дискусія, диспут, робота з першоджерелами, метод опори на життєвий досвід майбутніх учителів, метод зацікавлення, метод емоційного сплеску та заохочення, ділові ігри, рольові ігри; та методи контролю успішності навчання студентів, наприклад, методи усного опитування, тестової перевірки, взаємо- і самоперевірки професійних знань і вмінь студентів.

Програма навчальної дисципліни «Історія педагогіки» також має опис системи оцінювання, яка передбачає використання поточного, проміжного та підсумкового контролю.

Останнім етапом розроблення робочої програми з курсу « Історія педагогіки» є складання списку рекомендованої літератури, яка подається в переліку базової та допоміжної літератури, а також Інтернет-ресурси.

Отже, навчально-методичний комплекс із дисципліни «Історія педагогіки» має бути побудований так, щоб студенти мали змогу усвідомити історико-педагогічні проблеми, явища, діяльність окремих персоналій, а також досягти належного рівня засвоєння історико-педагогічних знань з урахуванням їх професійної, педагогічної, культурологічної, світоглядної функції, а також евристичної та прогностичної спрямованості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика «Бакалавр» за спеціальністю 6.010100 «Початкове навчання». – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. – 58 с.
2. Голуб О. В. Історія педагогіки : навч.-метод. комплекс [для студ. вищ. навч. закл.] / Олена Вікторівна Голуб. – Бердянськ : БДПУ, 2013. – 248 с.
3. Сухомлинська О. В. Концептуальні засади розвитку історико-педагогічної науки в Україні / О. В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 1999. – № 1. – С. 41–45.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ НАВЧАННІ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Ключові слова: віртуальна програма, навчання, латинська мова, медичний термін.

Keywords: virtual programme, learning, Latin, medical term.

Сучасний стан інформатизації навчального процесу формує проблему дослідження педагогічної ефективності спільного використання предметних і «віртуальних» засобів навчання. Стає актуальним аналіз не лише рівня забезпеченості, але прогнозування подальшої стратегії створення і використання названих засобів у навчальному процесі.

Віртуальна реальність (від лат. *virtus* – потенційний, можливий, і лат. *realis* – дійсний, існуючий) – створюваний технічними засобами світ, який передається людині через його звичні для сприйняття матеріального світу відчуття [1].

Поняття штучної реальності було вперше уведене Майроном Крюгером (Myron Krueger) наприкінці 1960-х. В 1989 році Джарон Лан'єр запропонував сучасний термін “віртуальна реальність” [1, 2, 3].

Інтеграція у міжнародний науково-професійний простір вимагає нових інноваційних підходів до вивчення іноземної мови професійного спрямування. Зважаючи на появу з початку 1990-их років програмних технологій віртуальної реальності актуальною є проблема розробки, впровадження та вивчення можливостей віртуальних навчальних програм для латинської мови студентів-медиків, що становить мету даної роботи.

Багатогранність медичної науки породжує велику кількість термінів і вимагає орфографічної і граматичної грамотності. Саме латинські терміносистеми складають основу професійної підготовки лікаря. З огляду на те, метою нашої статті є створення сценарію комп'ютерної віртуальної програми на тему: «Практичне заняття «Морфологічна і синтаксична структура дво- і кількаслівного анатомічного терміна з різними типами означень. Найбільш живі прийменники з Abl. і Acc.»». Виконання віртуальних практичних робіт значно прискорить процес освоєння навчального матеріалу, урізноманітнить його, зробить цікавішим. Комп'ютерна віртуальна програма допоможе студентам перед опитуванням контролювати свої знання за методикою виконання, а також полегшити засвоєння матеріалу на занятті. Віртуальна робота повинна містити необхідні відомості як з теорії, так і з практики.

Для прикладу, створюючи віртуальну програму щодо побудови анатомічних і гістологічних термінів на заняттях латинської мови, зауважимо, що кожен анатомічний чи гістологічний термін має бути точним і однозначним. Особливу увагу слід

звернути на граматично правильне написання таких двослівних і трислівних термінів, у яких вживаються узгоджені і неузгоджені означення. Виконавши комп'ютерну віртуальну програму, студент самостійно навчиться граматично правильно утворювати анатомічні і гістологічні терміни. Виконання цієї програми досить просте – управляти тими чи іншими процесами на екрані студент повинен за допомогою комп'ютерної миші і клавіатури.

Орфографічно грамотне написання і граматично правильне вживання латинських медичних термінів повинно бути притаманне кожному лікарю, оскільки воно засвідчує мовну культуру людини і прикрашає професійну мову будь-якого фахівця.

Наведемо приклад одного із завдань.

На екрані з'являються таблиці «Зведена таблиця відмінкових закінчень п'яти латинських відмін», «Класифікація прикметників у звичайному ступені порівняння». Студент бачить перед собою почергово медичні терміни у словниковій формі *vertebra,ae f thoracicus,a,um;*

Він повинен утворити двослівний анатомічний термін «грудний хребець» за поданою схемою $S_n A_n$ (S_n – іменник в називному відмінку, A_n – прикметник в називному відмінку), вказавши мишкою правильне закінчення у відповідній таблиці. Якщо відповідь правильна, на екрані блимає зелений колір, у випадку неправильної – червоний. Студент має можливість повторити спробу ще раз. Якщо вона знову є невдалою, на екрані з'являється і звучить правильна відповідь, що дасть можливість студенту проаналізувати свої помилки.

Завдання можуть бути різноманітними: н-д, утворити двослівний анатомічний термін «дуга аорти» за поданою схемою $S_n S_g$, «м'язи спини» $S_{n,pl} S_{g,sing}$ і т. д.

Висновки. Використання віртуальних навчальних програм при вивченні іноземної професійної лексики має ряд переваг над іншими методиками:

- психологічний аспект;
- організаційно-методичний аспект;
- економічний ефект;
- значення для покращення мовної компетентності.

Список використаної літератури:

1. Виртуальный мир. Виртуальная реальность. Технологии и решения. – М.: Компьютер-Пресс, 2000. – 1 электрон. опт. диск (CD).
2. Носов Н.А. Словарь виртуальных терминов / Н.А. Носов // Тр. лаборатории виртуалистики. – М.: Путь, 2000. – Вып. 7. – 80 с.
3. Репкин Д. Виртуальная реальность [Электронный ресурс] / Д.Репкин. – Режим доступа: http://www.virtual.ru/virtual_reality.html.

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасне життя вимагає інтенсифікації пошуку та застосування новітніх технологій в навчальному процесі. Інтенсифікація навчання характеризується збільшенням обсягу навчального матеріалу та зменшенням часу на засвоєння і потребує пошуку ефективних методів навчання, новітніх технологій, засобів контролю рівня засвоєння знань, що значно підвищували б якість навчання.

Під освітніми технологіями розуміють модель оптимальної спільної взаємодії викладача та студента, яка спрямована на реалізацію навчального процесу з обов'язковою вимогою забезпечення комфортних умов викладання і навчання та орієнтації на особистість студента. Освітні технології сприяють підвищенню ефективності навчання за умов їх науковості, посилення вимог до навчальних матеріалів, володіння викладачами активними методами навчання, позитивною мотивацією до підвищення інтелектуального рівня студентів у процесі активного навчання. Розробка та впровадження сучасних освітніх технологій передбачає досягнення нової якості організації навчального процесу, урахування сучасних підходів до індивідуального розвитку.

Сучасні технології в якійсній мовній підготовці студентів-філологів – це професійно-орієнтоване навчання іноземної мови, проектна робота, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов, дистанційні технології навчання, створення презентацій, використання інтернет-ресурсів, навчання іноземної мови в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта), новітні тестові технології.

Сучасні новітні технології мають бути ефективним інструментом, який полегшить засвоєння знань, зробить навчання інтерактивним, комунікативно спрямованим, цікавим, наочним, індивідуальним.

В організації навчального процесу з використанням інформаційних технологій визначають наступні дидактичні можливості:

- забезпечення гнучкості навчального процесу за допомогою варіативності, зміни змісту, методів навчання, форм організації навчальних занять, поєднання різних методик навчання для студентів різного рівня підготовки;
- варіювання складності, об'єму завдань та темпу їх виконання;
- активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів за рахунок моделювання якісно нового типу візуалізації навчального матеріалу, як реальних, так і віртуальних об'єктів, процесів та явищ;
- посилення мотивації і пізнавального інтересу студентів у навчанні за рахунок новизни методів навчання, можливості індивідуалізації навчання, реалізації технічних можливостей комп'ютера, забезпечення позитивного емоційного фону навчання;

– організація гнучкого управління навчальним процесом на основі здійснення педагогічної корекції і безперервного зворотного зв'язку, якісні зміни контролю навчальної діяльності.

З метою підвищення ефективності навчально-пізнавальної діяльності студентів новітні технології активно впроваджуються в навчально-виховний процес на заняттях різного типу (вивчення нового матеріалу, узагальнення та систематизації знань, підсумкових тощо). Під час проведення занять дієвим є використання інтерактивної дошки, мультимедійного супроводження, що дозволяє не тільки унаочнити процес навчання, а й викласти максимальну кількість інформації за обмежений час. На практичних заняттях студенти можуть застосовувати електронні посібники, електронні словники, а також оригінальні, самостійно створені разом з викладачем навчальні матеріали з використанням універсальних інструментальних комплексів для розробки та редагування різного роду навчальних програм (наприклад, текстовий редактор Word). За допомогою комп'ютерних технологій і розробленої системи різних за рівнем складності завдань стає можливим оперативне проведення контролю знань, що виконує як діагностичну, так і коригувальну функцію.

Використовуються інтерактивні технології і під час самостійної роботи студентів, що створює сприятливі умови для самореалізації особистості, надає можливість кожному залежно від рівня підготовки, розумових здібностей обирати послідовність, обсяг і темп опанування матеріалу, здійснювати самоконтроль. Цікавою і творчою роботою є робота з Інтернет-ресурсами під час пошуку потрібної інформації для написання реферату, підготовки повідомлення, складання анотації на певну тему, створення мультимедійного проекту, презентацій. В нагоді тут стають пошукові сервери, зокрема Google, Rambler, Yandex тощо.

Застосування інтерактивних технологій у навчально-виховному процесі передбачає ретельну роботу викладача під час підготовки до занять. Сучасні засоби надають можливості для створення електронних варіантів лекцій, візуалізації навчальних матеріалів, створення електронних підручників, посібників, практикумів, які активно використовуються в процесі навчання.

Використання інтерактивних технологій відкриває широкі можливості для науково-дослідної роботи студентів. Однією з сучасних форм комунікації стає проведення Інтернет-конференцій, організація форумів з обговорення проблемних питань. Проведення таких заходів дає широкі перспективи для обміну досвідом, збагачення знань, спілкування зі студентами різних країн.

На заняттях з англійської мови з допомогою інформаційних технологій можна вирішувати цілий ряд дидактичних задач: формувати навички активного читання, використовуючи матеріали глобальної мережі; удосконалювати уміння писемного мовлення студентів, формувати у студентів уміння англомовного професійного спілкування; розширювати їх активний словник і лінгвокраєзнавчий кругозір; формувати у студентів стійку мотивацію до вивчення іноземної мови.

Розглядаючи питання щодо використання інформаційних технологій у навчанні іноземних мов, можна виділити такі позитивні моменти його впровадження:

– мотивує навчання і сприяє розвитку самостійності студентів, спонукає користуватися інформацією, що безпосередньо стосується їхнього особистого чи професійного життя;

- підвищує мовні компетенції завдяки наявності різних типів текстів;
 - забезпечує автентичний і сучасний матеріал, що відповідає інтересам і потребам студентів;
 - дає можливість викладачеві застосовувати індивідуальний підхід;
 - підвищує поінформованість щодо інших мов та культур.
- Роботу студентів при вивченні іноземної мови у навчальному закладі з використанням інформаційних технологій можна організувати як систему:
- роботи з електронними виданнями в бібліотеці, підготовки до аудиторних занять;
 - виконання індивідуальних завдань на основі використання інформаційних технологій;
 - поточного контролю за допомогою електронного тестування;
 - використання Інтернет-ресурсів, освітніх сайтів та автоматизованих навчальних програмних засобів.

Найпростіше використання Інтернету – це використання його як джерела додаткових матеріалів для викладача та студента. Сайти, які можуть бути використані на уроці, можна розділити на інформаційні та навчальні. Інформаційні сайти використовують для добору цікавих текстових документів, творчих завдань. Спеціальні навчальні сайти містять різні види завдань, які розроблені з урахуванням рівня знань студентів. Робота саме з такими сайтами є цікавою і корисною у вивченні мови. Існує група вузькоспеціальних навчальних сайтів, які призначені для навчання видів мовленнєвої діяльності, вивчення фонетики, граматики, лексики тощо. Навчальні сайти мають кілька рівнів складності; щодо інформаційних сайтів, то викладач має сам визначитися з добром матеріалу відповідної складності.

Організація ефективного навчання за допомогою навчальних сайтів залежить від чіткого формулювання завдань, конкретних вказівок щодо їх виконання, добору матеріалу відповідно до потреб комунікації та компетенції студентів, вмілого використання часу.

Актуальною проблемою є вивчення дидактичного потенціалу та розробка методики застосування Інтернет-ресурсів, таких як блог у викладанні англійської мови з метою формування комунікативної компетентності студентів.

Блог – це різновид сайту, що наповнюється новою інформацією, котра представлена в хронологічному порядку. Викладач використовує блог для забезпечення студентів матеріалами для додаткового читання; конспектами занять; зразками виконання завдань для самостійної роботи; зразками контрольних тестів; питаннями для самоконтролю; переліком посилань на додаткові джерела інформації з теми, що вивчається; методичними рекомендаціями тощо. Навчальні блоги можуть створювати самі студенти.

Активне використання інформаційних технологій дає можливість привчати студентів працювати з різними джерелами інформації, обробляти отримані дані та ефективно використовувати їх у подальшій навчальній або професійній діяльності, тобто готувати висококваліфікованого та конкурентоспроможного фахівця для сучасного ринку праці.

